

**Høgskolen
i Innlandet**

Fakultet for helse- og sosialvitenskap

Martine Ilbråten Rustad og Ida Engen

Masteroppgave

**«Rådgiveres opplevelse av sine
muligheter til å finne egnede
fosterhjem til fosterbarns behov»**

«Counselors' experience of their
opportunities to find suitable foster homes
for foster children's needs»

Master i tverrfaglig arbeid med barn, unge og familier

MATBU

2022

FORORD

Dette er en masteroppgave i faget Master i Tverrfaglig arbeid med barn, unge og familier. Vi er to stolte studenter som i løpet av denne perioden endelig kan si oss ferdig med vår masteroppgave etter 1,5 år med hardt arbeid. Vi startet dette prosjektet med lite erfaring og kunnskap om fosterhjemsomsorgen, men har i denne perioden blitt godt kjent med Fosterhjemstjenestens hovedarbeidsoppgaver, prinsipper, verdier og målsettinger. Gjennom denne prosessen sitter vi igjen med et inntrykk av at fosterhjemsomsorgen er svært kompleks og krever kreative, løsningsorienterte, og tålmodige fagpersoner. Fosterhjemstjenesten har et viktig samfunnsoppdrag som tas på alvor, og vi ser at innsatsen som blir gjort er verdifull for barna som trenger hjelp. Vi vil takke for deres deltakelse og engasjement for vår oppgave.

Det har vært lærerikt å være to masterstudenter som har samarbeidet og sammen produsert denne oppgaven. Det har krevd nøye planlegging, koordinering, mye fysiske møter og drøfting over Zoom. Vi har ulike styrker og svakheter, men vi opplevde raskt at vi var et godt team som utfylte hverandre godt. Det meste av masteroppgaven er skrevet i fellesskap, som har fungert som en god og spennende arbeidsform for oss. Særlig har det vært uvurderlig å ha noen å reflektere og drøfte med. Det har også blitt et godt vennskap ut av samarbeidet. I alt har det vært en god opplevelse og erfaring å skrive sammen, som vi varmt kan anbefale til andre masterstudenter som ønsker å skrive sammen med noen.

Vi vil gjerne takke vår veileder Marit Godeseth ved Høgskolen i Innlandet for gode tilbakemeldinger, tett oppfølging og spennende drøftinger under hele prosessen. Du har alltid stilt opp på kort varsel hvis du har følt oss fastlåst, hjulpet oss med å ikke miste sporet, og du har utfordret oss på en måte som har vært spennende og lærerikt. Du har vært en viktig person for vårt pågangsmot og motivasjon. Din veiledning har vært uvurderlig. Tusen takk!

Vi vil også gjerne takke våre arbeidsgivere ved Barneverntjenesten i Ringsaker og NAV Lillehammer-Gausdal for å ha tilrettelagt vår arbeidstid så vi kom i mål med oppgaven etter planen. Vi vil også takke andre personer vi har snakket med i våre forberedelser i dette prosjektet. Dere har vært viktige for at oppgaven har tatt form. Avslutningsvis vil vi takke vår familie og samboere som har vært tålmodige og gode støttespillere under denne prosessen.

SAMMENDRAG

Denne masteroppgaven handler om hvordan det oppleves å arbeide i en fosterhjemsomsorg med flere fosterbarn enn det er tilgang på fosterhjem.

Følgende problemstillingen har blitt undersøkt:

«Hvordan opplever rådgivere i fosterhjemstjenesten muligheten av å finne egnede fosterhjem til fosterbarns behov?».

Vi brukte en kvalitativ metode for å forske på problemstillingen gjennom individuelle intervjuer. Oppgaven har en fenomenologisk vinkling, der datamaterialet ble analysert med Braun og Clarke (2006) sin tematiske analysemodell. I oppgavens analyse fant vi at temaene «mangel på tilgang på fosterhjem», «ulike forståelser av fosterbarns behov», og «samarbeidets utfordring», oppsummerer rådgivernes opplevelser av eget arbeid. Vi drøftet empirien opp mot de tre teoretiske perspektiver, som var «barnets beste», «matching», «et profesjonsbyråkrati», og «wicked problems». Konklusjonen er at matchingarbeidet er et svært komplekst arbeid å stå i, med mange faktorer og utfordringer som spiller inn og påvirker beslutningsprosessen.

ABSTRACT

This master's thesis is about counselors experience of their work in foster care with more foster children than there is access to foster homes.

The issue has been investigated:

“How do counselors’ in the foster home service experience the possibility of finding suitable foster homes for foster children's needs?”.

We used a qualitative method to research the issue through individual interviews. The assignment has a phenomenological angle, where the data was analyzed using Braun and Clarke's (2006) thematic analysis model. In the thesis' analysis, we found that the themes "lack of access to foster homes", "different understandings of foster children's needs" and "the challenge of collaboration" summarize the counselors' experiences of their own work. We discuss the empirical evidence against the three theoretical perspectives, which were "best interests of the child", "matching", "a professional bureaucracy" and "wicked problems". The conclusion is that matching is a very complex task to be involved in, with many factors and challenges that come into play and influence the decision-making process.

INNHOLDSFORTEGNELSE

1. INNLEDNING	1
1.1 BAKGRUNN FOR TEMA OG PROBLEMSTILLINGEN.....	1
1.2 INTRODUKSJON AV PROBLEMSTILLINGEN.....	2
1.3 PROBLEMSTILLINGSENS AVGRENSNING.....	3
1.4 OPPGAVENS OPPBYGNING.....	4
2 KUNNSKAPSSTATUS	6
2.1 EN PRESENTASJON AV FELTET	6
2.2 RAMMER FOR FOSTERHJEMSFELTET.....	10
2.3 UTVIKLINGSARBEID.....	13
2.4 EKSISTERENDE FORSKNING PÅ FAGFELTET	14
2.5 ARBEIDSMETODER I FAGFELTET	21
3 TEORETISKE PERSPEKTIVER	23
3.1 BARNETS BESTE.....	23
3.2 BEGREPET MATCHING	25
3.3 PROFESJONSBYRÅKRATI	26
3.4 WICKED PROBLEMS	27
4. METODE	28
4.1 PLANLEGGINGSFASEN	28
4.2 GJENNOMFØRINGSFASEN	36
4.2.1 Rekruttering og endring av utvalg.....	36
4.2.2 Gjennomføring av intervjuene.....	37
4.3 ANALYSEFASEN.....	40
4.3.1 Tematisk analyse	41
4.3.2 Metodevalg innen tematisk analyse.....	42
4.3.3 De seks fasene i tematisk analyse.....	44
5. RESULTATER	51
5.1 Mangel på tilgang på fosterhjem	51
5.2 Ulike forståelser av fosterbarns behov	56
5.3 Samarbeidets utfordringer	60
5.4 Hovedfunn.....	67
5.5 Forskerspørsmål	69
6. DISKUSJON	70
6.1 Teoridrøfting	70
6.2 anbefalinger videre.....	78

6.3 Oppgavens styrker og svakheter.....	81
7. AVSLUTNING	85
8. LITTERATURLISTE.....	87
VEDLEGG 1) INFORMASJONSBREV.....	95
VEDLEGG 2) INTERVJUGUIDE	99

1. INNLEDNING

1.1 BAKGRUNN FOR TEMA OG PROBLEMSTILLINGEN

I denne masteroppgaven har vi utforsket plasseringsprosessen i fosterhjemsfeltet. Vi var interessert i å finne ut mer om hvordan et fosterhjem blir koblet og valgt som riktig hjem for et fosterbarns individuelle behov og egenskaper.

Det har i flere år vært en utfordring å rekruttere tilstrekkelige og riktige fosterhjem, tilstrekkelig opplæring og godkjenning av fosterhjem, samt å få nok oversikt over barns behov og situasjon for å finne riktige fosterhjem (Meld.St.17 (2015-2016), s. 47, 59-65). Forskrift om fosterhjem (2003, § 4 første ledd, andre setning) fremmer barnets rett på et egnet fosterhjem som er vurdert å passe barnets behov

“... barneverntjenesten må vurdere om fosterforeldrene har de nødvendige forutsetninger til å ivareta det enkelte barns særlige behov, bl.a. sett i lys av barnets egenart, formålet med plasseringen, plasseringens forventede varighet og barnets behov for samvær og annen kontakt med familie. Barneverntjenesten skal ta tilbørlig hensyn til barnets etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn”. (§ 4, første ledd, andre setning)

Ifølge lovteksten skal det legges avgjørende vekt på barnets særlige behov ved valg av fosterhjem (Forskrift om fosterhjem, 2003, § 4). Med manglende tilgang på fosterhjem kan det være utfordrende å oppfylle barnets rett til et egnet fosterhjem tilpasset barnet, og vi ser at det kanskje ikke er realistisk å finne et fosterhjem som passer barnet godt nok. Vi stiller oss derfor enig i innholdet i stortingsmeldingen som indikerer en økt risiko for at fosterhjem og fosterbarn ikke passer sammen, som direkte konsekvens av mangel på tilgang på fosterhjem (Meld.St. (2015-2016)).

I 2021 rapporterer Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (2022, s. 85) at det var 192 barn som ventet på fosterhjem. Mange barn og unge som trenger et fosterhjem står på vent over tid og befinner seg i en midlertidig boløsning med uvisshet om når de kan få et fosterhjem. Fosterbarna befinner seg derfor i en ustabil omsorgssituasjon. Dermed kan det reflekteres over om mangelen på tilgang på fosterhjem kan utfordre prinsippet om barnets beste, som er

et grunnleggende hensyn i alt arbeid med barn og unge (Barnevernloven, 1992, § 4-1). Viktigheten av å arbeide for barnets beste tydeliggjøres gjennom at det er nedfelt i Norges Grunnlov (1814, § 104) og barnevernloven (1992, § 4-1). Som Nordby og Halså (2020, s. 11) skriver er føringene om barnets beste i lovteksten ikke “kan”-formuleringer, men en plikt for alle som utøver barnefaglig arbeid. “Å ivareta føringene anses som så viktig at barnevernsarbeidere har plikt til å gjøre det, i kraft av å være profesjonelle” (Nordby & Halså, 2020, s. 12). Dette betyr at det skal tas hensyn til barnets beste i arbeidet med å finne fosterhjem til fosterbarn.

Oppgavens tema handler om hvordan det er å arbeide i en fosterhjemsomsorg med flere fosterbarn enn det er tilgang på fosterhjem. Med en lovfestet rett for barn og unge til å flytte til fosterhjem som er vurdert som egnet for deres behov, foreligger det en risiko for at barnets beste ikke blir tilstrekkelig ivaretatt når barna må stå på vent over tid. Hvordan personer som arbeider under disse forholdene selv oppfatter sin arbeidshverdag er i liten grad dokumentert av faglitteraturen. Vi har derfor valgt å undersøke hvordan personer som arbeider med å finne fosterhjem til fosterbarn opplever å stå direkte i et spenningsfelt mellom mangelen på tilgang på fosterhjem og fosterbarns rett på et egnet fosterhjem.

1.2 INTRODUKSJON AV PROBLEMSTILLINGEN

Med utgangspunkt i oppgavens tema, skal vi undersøke følgende problemstilling:

«Hvordan opplever rådgivere i fosterhjemstjenesten muligheten av å finne egnede fosterhjem til fosterbarns behov?».

Med denne problemstillingen skal vi undersøke og analysere rådgivernes selvpoppfatninger av sitt arbeid med å finne egnede fosterhjem til fosterbarns behov. Vi skal se nærmere på prosessen der fosterbarn og fosterforeldre blir koblet og vurdert som riktige for hverandre. Med mangel på fosterhjem i Norge er vi nysgjerrige på hvordan denne koblingen oppleves for de som arbeider i feltet.

For å tilnærme oss problemstillingen på en systematisk måte, har vi valgt å bryte problemstillingen ned til tre overordnede temaer som vi mener er sentrale å forske på. Temaene er (1) Egnede fosterhjem, (2) Fosterbarns behov, og (3) Rammer for praksis.

For å utforske problemstillingen ytterligere, har vi utarbeidet tre forskningsspørsmål:

- Hvilke kriterier legger rådgiverne vekt på for å finne egnede fosterhjem?
- Hvordan fremmer rådgiverne fosterbarns behov i sitt arbeid?
- Hvilke rammer arbeider rådgiverne innenfor for å finne egnede fosterhjem til fosterbarns behov?

Oppgaven vil ta for seg en forhåndsdefinert vinkling med forhåndsdefinerte temaer som vi har trukket ut av problemstillingen. I oppgavens metodekapittel går det frem hvordan disse overordnede temaene har blitt brukt. Temaene og forskerspørsmålene ble vårt utgangspunkt for hvordan vi strukturerte intervjuguiden vår, som er vedlagt i denne oppgaven.

1.3 PROBLEMSTILLINGSENS AVGRENSNING

Problemstillingen er retningsgivende for hva vi har forsket på. En avgrensning av problemstillingen er viktig for å avklare hvilke rammer vi har arbeidet innenfor, og gir et bilde av hvordan vi har forstått og jobbet med problemstillingen.

Vi fokusert på målgruppen rådgivere i fosterhjemstjenesten. Rådgivere i fosterhjemstjenesten er derfor oppgavens utvalg. Dette betyr at oppgaven vår tar for seg et *fagprofesjonelt perspektiv*, der vi analyserer og belyser en fagprofesjonell vinkling på arbeidet med å finne fosterhjem til fosterbarns behov. En nærmere beskrivelse og begrunnelse for at vi har valgt å fokusere på rådgivere fremgår i oppgavens metodedel.

Plasseringsprosessen der barn flytter til fosterhjem består av flere ledd. Denne oppgaven tar for seg prosessen i forkant av en plassering, som er arbeidet som foregår fra det er sendt en henvisning om et barn som trenger et fosterhjem og frem til det tas en beslutning om hvilket fosterhjem barnet skal tilbys. Dette innebærer at vi i vår oppgave befinner oss i fasen der det skal kartlegges, vurderes og besluttes om fosterhjemmet passer barnets behov. På bakgrunn av disse kjennetegnene i denne fasen, har vi valgt å kalle den for *beslutningsprosessen*. Vår problemstilling begrenser seg derfor til rådgivernes beslutningsprosess i plasseringen; før barnet i det hele tatt har flyttet inn i fosterhjemmet.

På engelsk vil *opplevelse* fremtre i begrepet «experience», som er et engelsk samlebegrep for både opplevelse og erfaring (Andresen, Hansen & Varming, 2012, s. 363). Erfaringsbegrepet og opplevelsesbegrepet er forankret i hverandre, der erfaring dannes som følge av opplevelser

rådgiverne har gjort seg (Det Norske Akademis Ordbok, u.å, hentet 13.10.21). Vi har valgt å ta utgangspunkt i denne forståelsen av begrepet opplevelse i denne oppgaven. Vår forståelse av opplevelsesbegrepet har hatt betydning for hvordan intervjuguiden og spørsmålene til intervjuene ble utformet. Vi valgte å bruke en fenomenologisk tilnærming for å fange opp rådgivernes opplevelser, som vi skal gå nærmere inn på i oppgavens metodedel.

Med *egnede fosterhjem* mener vi et hjem som egner seg til det enkelte barnet. I tillegg til generelle krav til fosterforeldre (Barnevernloven 1992, §§ 4-1, 4-22), vil barnets individuelle behov være et viktig utgangspunkt for hva som er et egnet fosterhjem i vår oppgave (Forskrift om fosterhjem, 2003, § 4). Om et fosterhjem passer barnets behov vil derfor være utgangspunktet for å forstå egnethet i denne oppgaven.

Vi har brukt begrepet *matching* i oppgaven fordi vi mener at begrepet beskriver direkte prosessen vi har utforsket. Matching er betegnelsen på arbeidet der et fosterhjem blir koblet og besluttet til å passe barnet (Quinton, 2012). Vi tar for oss en redegjørelse av begrepet i oppgavens kapittel 3.

1.4 OPPGAVENS OPPBYGNING

I kapittel 1 presenterte vi en beskrivelse og bakgrunn for oppgavens tema. Vi presenterte også oppgavens problemstilling og dens avgrensninger.

I kapittel 2 presenteres oppgavens kunnskapsstatus. Her vil vi inkludere gi en presentasjon av fosterhjemsfeltet, rammer for fosterhjemsfeltet, utvikling, og eksisterende forskning på fagfeltet.

I kapittel 3 legger vi frem aktuelle teoretiske perspektiver som kan belyse problemstillingen. Vi vil gi en redegjørelse for begrepet barnets beste, matching, profesjonsbyråkrati, og wicked problems.

I kapittel 4 beskriver vi vår metodiske tilnærming til problemstillingen gjennom (1) planleggingsfasen, (2) gjennomføringsfasen og (3) analysefasen. Det vil fremgå en beskrivelse av hvordan vi har forsket på problemstillingen på en kvalitativ måte, og hvordan vi har analysert datamaterialet gjennom en tematisk analyse.

I kapittel 5 presenterer vi våre resultater av analysen. Kapitlet inkluderer en presisering av våre hovedfunn før vi avslutningsvis vil besvare våre tre forskerspørsmål i lys av empirien.

I kapittel 6 vil vi fremlegge en diskusjon. Kapitlet er delt inn i fire deler. Første del er en teoridrøfting, der vi diskuterer studiens resultater i lys av teoretiske begreper og perspektiver fra oppgavens kapittel 3. I diskusjonens andre del vil vi drøfte våre funn opp mot oppgavens kunnskapsstatus som ble presentert i oppgavens kapittel 2. Basert på våre resultater vil diskusjonens tredje del presentere våre anbefalinger videre, med fokus på implikasjoner for praksis og hva det bør forskes videre på. Til slutt vil vi drøfte oppgavens styrker og svakheter.

I kapittel 7 er oppgavens siste kapittel. Her vil vi ta en kortfattet gjennomgang av oppgavens oppsummering og konklusjon.

2 KUNNSKAPSSTATUS

For å sette temaet vårt i en større sammenheng, har vi valgt å inkludere en tematisk bakgrunn for oppgaven. I dette kapitlet vil vi gi en presentasjon av fosterhjemsfeltet,

2.1 EN PRESENTASJON AV FELTET

For å gi et bilde av fosterhjemsfeltet som vi har gått inn i og forsket på, vurderes det som hensiktsmessig å først og fremst gi en oversikt over fosterhjemstjenesten, fosterbarna, og fosterhjem.

Hva er fosterhjemstjenesten?

Fosterhjemstjenesten er en enhet som er underlagt Barne-, ungdoms- og familieetaten, heretter forkortet Bufetat. Fosterhjemstjenesten har bistandsplikt gjennom barnevernloven (barnevernloven, 1992, § 2-3, andre ledd; Det kongelige barne- og likestillingsdepartementet, 2007, s. 7). Fosterhjemstjenestens oppgave er å bistå med formidling av fosterhjem etter henvisning fra kommunene. Dette betyr at det er fosterhjemstjenesten som har ansvaret for å rekruttere og lære opp fosterforeldre, og videre anbefale fosterhjem til barnevernstjenestene når et barn trenger et fosterhjem (forskrift om fosterhjem, 2003, § 2).

Gjennom vårt forarbeid ble vi gjort oppmerksom på at personer som arbeider med å rekruttere og formidle fosterhjem kalles for rådgivere. Rådgivere er personer som er ansatt av Bufetat og som arbeider i fosterhjemstjenesten. Etter et søk i Bufetats stillingsannonser, ser vi at Bufetat ønsker kvalifikasjoner med minimum 3 årig helse- eller sosialfaglig høyskoleutdanning, eventuelt annen relevant høyskoleutdanning for å arbeide i fosterhjemstjenesten. Dermed kan vi forvente oss ulike profesjoner blant utvalget vårt. Våre utvalgsriterier blir videre presentert i oppgavens metodedel.

Fosterhjemstjenestene er fordelt i fem regioner og har ansvar for at det til enhver tid finnes nok fosterhjem i distriktene. I tillegg til at det skal finnes nok fosterhjem, skal det også til enhver tid finnes ulike former for fosterhjem som kan ivareta barn med ulike behov (Det kongelige barne- og likestillingsdepartementet, 2007, s. 8-9). Fosterhjemstjenestene finnes i region Øst, Sør, Vest, Midt-Norge og Nord-Norge. Fordelt i de fem regionene finnes det mindre avdelinger som for eksempel region Øst som har hovedkontorer i Akershus, Østfold og Innlandet. Under hovedkontorene finnes det igjen lokale kontorer, som for eksempel i Innlandet hvor fosterhjemstjenesten har kontorer i Lillehammer og på Hamar (Barne-,

ungdoms- og familiedirektoratet, ,u.å.).

Hvem er fosterbarna?

Fosterbarn er barn som på grunn av omsorgssituasjonen ikke kan bo hjemme hos sine foreldre. Fosterbarns omsorgssituasjon kjennetegnes av at det foreligger alvorlige mangler i barnets omsorg, fordi foreldrene ikke er i stand til å ivareta barnet på en tilstrekkelig måte (barnevernloven, 1992, § 4-12). Med alvorlige mangler menes for eksempel at barnas fysiske, emosjonelle og materielle behov er så dårlig ivaretatt, at omsorgssituasjon kan være skadelig for barnets helse og utvikling (Prop. 133L (2020-2021): 195-196). En omsorgssituasjon der barn og unge er utsatt for ulike typer mishandling, alvorlige mangler i dagliglivet eller andre alvorlige forhold som truer deres helse og utvikling, kalles for omsorgssvikt (barnevernloven, 1992, § 6-4). Basert på fosterbarns tidligere erfaringer og oppvekst i omsorgssvikt, kan fosterbarn ha et større behov for omsorg sammenlignet med andre barn (Jacobsen, 2009, s. 41). Dette innebærer at fosterbarn er i behov av fosterforeldre som kan ivareta deres utfordringer som følge av et liv i omsorgssvikt. Det er viktig for oss å presisere at det er forholdene i hjemmet og foreldrenes manglende omsorgsevne som fører til at barn flytter til fosterhjem, enn det er kjennetegn ved barna selv som er årsak til at de flytter (Backe-Hansen et al., 2013, s. 50).

Hva er et fosterhjem?

Når et barn skal plasseres utenfor hjemmet, formidler barneverntjenesten barnet til det plasseringsalternativet de mener er best (barnevernloven, 1992, § 4-14). Det vanligste er å plassere barn som trenger et hjem i fosterhjem. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (u.å.) definerer et fosterhjem som «et privat hjem som tar vare på barn som ikke kan bo hos foreldrene sine». I lov om barnevernstjenester (1992, § 4-22) fremgår det at fosterhjem er private hjem som tar imot barn til oppfostring etter at det er tatt en beslutning om omsorgsovertakelse. Når barnevernstjenesten tar over omsorgen, kan et fosterhjem på vegne av barnevernstjenesten ta på seg oppdraget om å ivareta barnets daglige omsorg (barnevernloven, 1992, § 4-18). Oppdraget er forankret i Fosterhjemsavtalen som er en skriftlig avtale mellom fosterhjem og barnevernstjenesten (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2010). Fosterhjemmet skal ha en særlig evne til å gi barnet trygghet og løse de oppfostringsoppgavene som er gitt i henhold til oppdraget

(barnevernloven, 1992, § 4-22 andre ledd). Hjemmet som velges skal være vurdert som egnet til å ivareta det enkelte barnets behov (barnevernloven, 1992, § 4-22 tredje ledd).

Barn som trenger et fosterhjem, er ofte sårbare og trenger mye støtte og trygghet i et nytt hjem. Derfor stilles det noen krav til fosterforeldre for å sikre at de er mest mulig rustet for oppgaven som fosterhjem. Alle private hjem skal derfor godkjennes som et fosterhjem før de kan ta imot et barn og skal gjennomføre opplæringsprogrammet PRIDE (Barne-, ungdoms-, og familiedirektoratet, u.å.). Alle som skal bli fosterforeldre blir i tillegg vurdert etter flere faktorer som personlige egenskaper, livssituasjon, tid og overskudd, alder, språkkunnskaper, graviditet eller adopsjon, egne barn, helse, økonomi, bolig, sosialt nettverk og vandel (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, u.å.). Dette heter for generelle grunnkrav til fosterforeldre og er forankret i forskrift om fosterhjem (2003, §3 første ledd):

Fosterforeldre må ha særlig evne, tid og overskudd til å gi barn et trygt og godt hjem. Fosterforeldre må ha en stabil livssituasjon, alminnelig god helse og gode samarbeidsevner. De må også ha økonomi, bolig og sosialt nettverk som gir barn mulighet til livsutfoldelse. «Fosterforeldre må ha god vandel og må legge frem uttømmende og utvidet politiattest», jf. barnevernloven § 6-10 tredje ledd” (§3 andre ledd).

I tillegg til barneverntjenestens generelle krav til fosterforeldre, vil barnets individuelle behov være et viktig utgangspunkt for å definere egnethet hos fosterforeldre. Barnevernet skal legge avgjørende vekt på det enkeltes barn egenart og hensynet til barnets beste ved valg av fosterforeldre (Forskrift om fosterhjem 2003, § 4 ; Barnevernloven 1992, §§ 4-1, 4-22). For å sikre barnet beste, skal det velges fosterforeldre som har særlig evne til å skape et godt og trygt hjem, og som kan oppfostre barnet i samsvar med oppholdets varighet (Barnevernloven, 1992, § 4-22 andre ledd). Det heter at

... Barneverntjenesten må vurdere om fosterforeldrene har de nødvendige forutsetninger til å ivareta det enkelte barns særlige behov, bl.a. sett i lys av barnets egenart, formålet med plasseringen, plasseringens forventede varighet og barnets behov for samvær og annen kontakt med familie. Barneverntjenesten skal ta tilbørlig hensyn til barnets etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn. (Forskrift om

fosterhjem, 2003, § 4).

Beslutningen om hvilket fosterbarn som får hvilke fosterforeldre, er en vurdering som kommer mot slutten av prosessen for å finne fosterhjem til det enkelte barnet (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, u.å.). Når fosterhjemstjenesten har kommet med en anbefaling om et fosterhjem for et barn som trenger et nytt hjem, er det barneverntjenesten som har ansvaret og tar den endelige beslutningen om fosterhjemmet blir godkjent til å passe barnet (forskrift om fosterhjem, 2003, §5).

Det er ikke noe krav til utdanning for å bli fosterforeldre, men det er i dag lovpålagte krav om at personer som ønsker å være fosterforeldre må gjennomføre nødvendig opplæring og generell veiledning før de blir godkjent som fosterhjem av Bufetat (Forskrift om fosterhjem, 2003 § 2). I tillegg lønnes fosterforeldre gjennom utgiftsdekning og arbeidsgodtgjørelse for å oppfostre og ivareta fosterbarn i dag, fremfor frivillig arbeid (Barne-ungdoms- og familiedirektoratet, u.å.). Selv om en spesifikk utdanning ikke er et krav for å bli fosterforeldre, så er en økt profesjonalisering i fosterhjemsomsorgen likevel et tema som drøftes i fosterhjemsfeltet. Med økt kunnskap om fosterbarns utvikling, risikofaktorer og behov, har fosterhjemsomsorgen beveget seg i retningen av et mer faglig og profesjonalisert felt, der fosterforeldre med ressurser og omsorgskompetanse anses som en fordel for å imøtekomme fosterbarnets behov (Skavhaug, 2021).

Ulike typer fosterhjem

Som nevnt tidligere er fosterhjem private hjem som tar på seg oppdraget om å oppfostre barn som av ulike grunner ikke kan bo hos sine foreldre. De aller fleste fosterhjem er ordinære fosterhjem som er ansatt av kommunen til å ha den daglige omsorgen for et barn som barneverntjenesten har omsorgsansvaret for (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, u.å.). Ordinære fosterhjem kan være personer som barnet ikke kjenner fra før, men det kan også være personer som barnet allerede har en tilknytning til i form av familie eller nære nettverk (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, u.å.). Sistnevnte kalles ofte for en slektplassering, og skal alltid vurderes av barneverntjenesten som en mulighet (forskrift om fosterhjem, 2003, § 4 andre ledd ; barnevernloven, 1992, § 4-22 tredje ledd).

En annen form for fosterhjem er spesialiserte fosterhjem. Dette er hjem som tar imot barn og unge med behov som vurderes å ikke kunne bli godt nok ivaretatt av ordinære fosterhjem (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, u.å.). Formålet med spesialiserte fosterhjem er å tilby barn et forsterket hjem som har bedre forutsetninger til å oppfostre barn med særlige behov for omsorg, utviklingsstøtte og tett oppfølging (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, u.å.).

Beredskapshjem er en type fosterhjem som på grunn av en akuttsituasjon kan ta imot et barn på kort varsel (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, u.å.). Beredskapshjem er ment å være en midlertidig boløsning inntil det blir funnet en mer varig boløsning, ofte i påvente av et ordinært eller spesialisert fosterhjem. Vår masteroppgave vil begrense seg til ordinære- og spesialiserte fosterhjem.

2.2 RAMMER FOR FOSTERHJEMSFELTET

Fosterhjemsarbeidet i Norge styres av flere juridiske rammer og føringer, som FNs konvensjon om barns rettigheter (Barne- og familiedepartementet, 1989), Barnevernloven (1992) og Forskrift om fosterhjem (2003). Barns rettigheter i henhold til FNs barnekonvensjon (Barne- og familiedepartementet, 1989) er en overordnet juridisk ramme hvor blant annet hensynet om barnets beste er grunnleggende i norsk lov, og den har derfor direkte innvirkning på fosterhjemstjenestens arbeid. Videre bygger fosterhjemsarbeidet på Lov om barneverntjenester (1992) og dets formål om å sikre at alle barn som lever under forhold som kan skade barns utvikling og helse, får tilstrekkelig med hjelp, beskyttelse og omsorg til rett tid. Loven beskriver videre at barn har rett på å vokse opp i trygge og gode omstendigheter og bli møtt med forståelse, trygghet og kjærlighet. I tillegg til Barnevernloven er det utarbeidet Forskrift om fosterhjem (2003) som utdyper og presiserer bestemmelsene i Barnevernloven (1992).

Barnevernloven får også en sentral rolle i fosterhjemsfeltet da den regulerer ansvarsfordelingen i samarbeidet mellom det statelige regionale barnevernmyndigheten og det kommunale barnevernet. Det statelige regionale barnevernsmyndighet inneholder departementet, statsforvalterne og Barne-, ungdoms og familieetaten (heretter kalt Bufetat)

(Barnevernloven, 1992, § 2-2). Ifølge barnevernloven § 2-3, annet ledd, har Bufetat blant annet ansvar for

- a) etter anmodning fra kommunen bistå barneverntjenesten i kommunen med plassering av barn utenfor hjemmet,
- b) ha ansvar for rekruttering og formidling av fosterhjem,
- c) ha ansvar for at fosterhjemmene får nødvendig opplæring og generell veiledning.

Rammene ved en plassering

En plassering utenfor hjemmet kan iverksettes frivillig gjennom hjelpetiltak eller ved tvang i form av en omsorgsovertakelse. Når barn og familier på grunn av forholdene i hjemmet eller av andre grunner har behov for hjelp, skal barnevernstjenesten sørge for å tilby dette (barnevernloven, 1992, § 4-4 andre ledd). Dersom andre hjelpetiltak ikke løser alle behovene, kan en *frivillig plassering* utenfor hjemmet besluttes (barnevernloven, 1992, § 4-4, 6. ledd). Da kan barneverntjenesten formidle barnet til et annet hjem (barnevernloven, 1992, § 4-4 a).

En *tvunget plassering* utenfor hjemmet kan vedtas gjennom en omsorgsovertakelse (barnevernloven, 1992, §§ 4-8, 3. ledd, 4-12). Gjennom en omsorgsovertakelse griper barneverntjenesten inn i barnets omsorgssituasjon og tar over ansvaret for barnets omsorg. En vurdering om omsorgsovertakelse krever skjønn og sterke faglige begrunnelser fra barneverntjenesten.

Plasseringen skal være forsvarlig og til barnets beste, uansett om plasseringen skjer frivillig eller ved tvang (barnevernloven, 1992, § 4-4 a). Barnet beste er et sentralt prinsipp som skal vektlegges i alt arbeid med barn, og som vi vil utforske senere i denne oppgaven. I tillegg skal barnets mening fremmes og tillegges særlig vekt i beslutningen (barnevernloven, 1992, § 4-4 a).

Når det kommunale barnevernet sender en henvisning til fosterhjemstjenesten, sendes det informasjon og en beskrivelse av barnet som trenger fosterhjem (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, u.å.). Henvisningsskjemaet sendes i to deler, hvor del én omhandler generell informasjon om barnet, mens del to beskriver det enkelte barnet og dets livssituasjon (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, u.å.; Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, u.å.). Vurderingene om hvilke fosterhjem som er egnet for det enkelte barnet skal bygge på denne informasjonen fosterhjemstjenesten mottar fra barneverntjenesten. Det betyr at helhetsbildet

av barnet som fosterhjemstjenesten tar sine vurderinger etter, ikke er fosterhjemstjenestens egne observasjoner av barnet. Om fosterhjemstjenesten mangler opplysninger tas det kontakt med barneverntjenesten. Når fosterhjemstjenesten mener å ha funnet et egnet fosterhjem til barnet, sender fosterhjemstjenesten et tilbudsbrev til kommunen hvor de fremlegger sine vurderinger og hvorfor dette fosterhjemmet er spesielt egnet barnet. Om kommunen godkjenner fosterhjemmet lages det en plan for flytting (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, u.å.).

I rundskriv om oppgave- og ansvarsfordeling mellom kommuner og statlig barnevernmyndigheter (Det kongelige barne-, og likestillingsdepartementet, 2007, s. 12), kommer det tydelig frem betydningen av et godt samarbeid mellom instansene ved en plasseringsavgjørelse. Dette gjenspeiles også gjennom forsvarlighetsprinsippet som i barnevernloven (1992, § 1-4) stiller krav til, at alle tjenester samt tiltak innunder loven skal yte tilfredsstillende kvalitet til rett tid og til rett forstand (Ofstad & Skar, 2015, s. 30). Ved å lovfeste kravet, blir det et viktig signal til tjenestene, men også til tjenestemottaker (Ofstad & Skar, 2015, s. 30). For å kunne oppfylle forsvarlighetsprinsippet må tjenestene ta vurderinger som gjenspeiler god praksis. Hva som kjennetegner god praksis, hviler på oppdatert forskning og fagkunnskap på feltet og samfunnsetiske normer (Prop. 106, s. 48; Ofstad & Skar, 2015, s. 30).

Den nye barnevernreformen trådte i kraft 01.01.2022. Reformens formål er å styrke det forebyggende arbeidet med barn og unge i kommunen (Barne- og familiedepartementet, 2021). Reformen har ført til at kommunene har fått et større ansvar for tilbud og tjenester innen barnevern, og flere av hovedarbeidsoppgavene til Fosterhjemstjenesten er nå lagt til kommunalt barnevern. Kommunalt barnevern har overtatt det økonomiske ansvaret for statlig barneverntiltak og ordinære fosterhjem, samt tilbudet om veiledning og oppfølging av fosterhjemmene. Den nye reformen har også ført til endringer i lovverket gjennom at barneverntjenesten nå er pliktig til å alltid lete etter fosterhjem i barns slekt og nettverk (Barnevernloven, 1992, § 4-22 tredje ledd). Tidligere var denne plikten kun nedfelt i Forskrift om fosterhjem (2003), men er nå overført til kommunalt barnevern i kraft av Barnevernloven (1992). Med den nye barnevernsreformen har fosterhjemstjenesten nå bistandsplikt overfor barneverntjenesten når barneverntjenesten vurderer at det ikke finnes fosterhjem i barnets slekt og nettverk (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, u.å)

I dag ser vi en nedgang i antall barn som plasseres og flytter i fosterhjem. Som nevnt i oppgavens innledning var det 192 barn som ventet på fosterhjem i 2021, mens det i 2019 ble rapportert 272 barn som ventet på fosterhjem (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2021, s. 85). Dette innebærer at etterspørselen av fosterhjem har gått ned. Hvorfor færre barn plasseres i fosterhjem kan det være ulike årsaker til, ifølge barne-ungdoms- og familiedirektoratet (u.å). Det kan handle om at det generelt er færre barn som mottar hjelpetiltak fra barnevernstjenesten og vi ser at det er færre omsorgsovertakelser i dag enn tidligere. En annen forklaring på nedgangen kan være at vi i dag har økt kompetanse om hvilken påvirkning en flytting fra sine egne foreldre til fosterhjem kan ha på barnet (barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, u.å). I dag har vi for eksempel gode kunnskaper om at flyttingen kan påføre barnet traumer og tilknytnings- og relasjonsvansker. Det kan også handle om at det biologiske prinsipp har fått en sentral plass i alle vurderinger som omhandler et barns omsorgssituasjon og at terskelen for å flytte barnet fra sine foreldre i dag er større (barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, u.å). Vi finner det overraskende at til tross for at det er en nedgang av antall fosterbarn i fosterhjem, er det fortsatt en utfordring å finne fosterhjem som passer barna. Det hadde vært interessant å vite hva dette handler om.

2.3 UTVIKLINGSARBEID

Plassering av barn og unge utenfor hjemmet kan spores tilbake til middelalderens barnehjem i Europa (NOU 2004: 23, s. 9). Barnehjem og oppdragsanstaltene på 1800-tallet betraktes historisk sett som forløperen til 1900-tallets barnevernsinstitusjoner i Norge (NOU 2004: 23, s. 9). I 1953 vedtas Lov om Barnevern, som åpnet opp for muligheten til å imøtekomme problemene hos sårbare familier gjennom tiltak i hjemmet før barna ble plassert utenfor hjemmet (Barne-ungdoms- og familiedirektoratet, 2020). Barnevernsreformen trådte i kraft i 2004, og satte sine spor i plasseringstiltakene i Norge da reformen medførte et skifte fra plassering i barnevernsinstitusjon til økt bruk av fosterhjem (Backe-Hansen, Bakketeig, Gautun & Backer Grønningsæter, 2011, s. 47). I dag blir færre antall barn plassert i barnevernsinstitusjon sammenlignet med årene før barnevernsreformen (Backe-Hansen et al., 2011; 2017), hvilket betyr i praksis at flere fosterbarn i dag bor i private hjem fremfor institusjon.

Vi ser at fosterhjemsfeltet stadig er under utvikling. Fosterhjemsarbeid betegnes ofte som «utviklingsarbeid», fordi feltet stadig oppdateres etter det nyeste innen forskning og fagkunnskaper på feltet (Skavhaug, 2021). I arbeidet med en mer ressursorientert tilnærming til fosterbarn ble det utviklet en nytt plasseringsalternativ ved omsorgsovertakelse, som handlet om å bruke barnets egne relasjoner. Etter at forskrift om fosterhjem (2003) trådte i kraft i 2004, ble barneverntjenestene rettslig forpliktet til å vurdere om barnet kan plasseres innenfor egen familie eller allerede etablerte nettverk (Forskrift om fosterhjem, 2003, § 4 andre ledd). Fosterhjemsplasseringer i barnets familie eller nære nettverk betegnes som slektsplasseringer i slektsfosterhjem (Skoglund & Thørnblad, 2021, s. 155), og kan blant annet forankres i det biologiske prinsipp som taler for at barnets beste er å opprettholde kontakt med familien av hensyn til følelsesmessige bånd og kontinuitet i det miljøet som allerede er etablert rundt barnet (Thørnblad, 2009, s. 230). I tillegg argumenterer internasjonal forskning for at slektsfosterhjem kan tilby mer stabilitet sammenlignet med andre fosterhjem (Skoglund & Thørnblad, 2021, s. 155). Imidlertid finnes det lite forskning i Norge som har undersøkt stabiliteten i slektsfosterhjem, og ingen norske studier som sier noe om fosterhjem i nettverk (Skoglund & Thørnblad, 2021, s. 155). Det er derfor noe uklart om «familien til barnets beste» faktisk er best egnet plasseringsalternativ, men fremmes likevel i dag som en lovpålagt prioritering når det skal velges fosterhjem til fosterbarn i norsk fosterhjemsomsorg (Thørnblad, 2009, s. 228; Forskrift om fosterhjem, 2003, § 4 andre ledd).

2.4 EKSISTERENDE FORSKNING PÅ FAGFELTET

Vi skal nå gi en gjennomgang av hva som finnes av forskning på vårt tema fra før. Tidligere forskning på fosterhjemsomsorgen vil gi oss et godt kunnskapsgrunnlag og utgangspunkt videre i oppgaven. I tillegg vil en innføring i eksisterende forskning kunne belyse hvor relevant vår studie er for fagfeltet. Først skal vi gi en kort redegjørelse av hvordan vi har gått frem for å finne relevant faglitteratur.

Prosessen med litteratursøk

Vi brukte søkemotorene Oria, Google Scholar, Idunn, Brage, Norart og PsycINFO for å finne faglitteratur innen fosterhjemsfeltet. Vi brukte også barne-, ungdoms- og familiedirektoratets (Bufdir) sitt eget nettsted, der vi fant relevante forskningsartikler og rapporter. Vi startet med et generelt søk i faglitteraturen, som var en god måte å skaffe seg oversikt over hva som rører seg i faglitteraturen, men ga som forventet mindre relevante treff sett opp i mot oppgavens

problemstilling. For å søke mer fokusert og treffsikkert etter relevant faglitteratur, brukte vi ulike elementer i problemstillingen som søkeord (Jacobsen, 2015, s. 75). For å kombinere søkeordene i søket, brukte vi bindeordene OG/AND, ELLER/OR, som for eksempel “Saksbehandlere OG fosterhjem” eller “matching AND decision”. Vi brukte både norske og engelske begreper for å utvide litteratursøket.

På norsk: Matchingsprosessen, plassering, plasseringsprosessen, fosterhjemsplassing, fosterbarn, fosterhjem, fosterbarns behov, barns behov, barnets beste, beslutningsprosessen.

På engelsk: Match, matching, mathingsprocess, fostercare, foster children, foster children needs, foster family, practitioner's, perspective, child - care - planning, out-of-home care, decision-making.

En annen metode vi brukte var å søke på navn på anerkjente forfattere på fosterhjemsfeltet, for å finne frem til relevant fagstoff. Vi brukte også snøballmetoden eller kjedesøking, for å danne oss et inntrykk av hva som var relevant og for å få inspirasjon (Thagaard, 2018, s. 56).

Etter et omfattende søk i faglitteraturen fant vi at forskning om fosterhjemsarbeidet i stor grad fokuserer på perioden etter plasseringen, fremfor prosessen i forkant av plasseringen. Ifølge faglitteraturen er ikke fagfeltet utredet og forsket godt nok på, som samsvarer med vår opplevelse av å søke i faglitteraturen. Det har derfor vært utfordrende å finne faglitteratur både på norsk og internasjonalt om vårt tema, og vi stiller spørsmål ved hvorfor det ikke er forsket mer på et fagområde som fremmer utviklingsarbeid som en prioritert oppgave. På bakgrunn av at vi finner mangelfull forskning, ønsker vi å presisere relevansen til at vår studie kan være et viktig supplement til fosterhjemsfeltet.

Fosterhjem for barns behov

Rapporten “Fosterhjem for barns behov” er skrevet med utgangspunkt fra et fireårig forskningsprogram (Backe-Hansen, Havik & Grønningsæter, 2013). Det ble undersøkt hvordan 314 fosterbarn var blitt kartlagt ved plassering, som i liten grad er gjort tidligere i norsk sammenheng (Backe-Hansen et al., 2013, s. 10). Rapporten viser til at det ikke finnes gode nok verktøy og rutiner i kartleggingen av barns behov i forkant av plasseringen (Backe-Hansen et al., 2013). Rapporten er relevant til vårt forskningsprosjekt fordi funnene belyser

ulike utfordringer og mangler med plasseringsarbeidet i praksis, og gir dermed et empirisk bilde av hva som oppfattes som utfordrende i forkant av en plassering. Med funnene fra rapporten kan vi danne oss et inntrykk av hva våre informanter kan oppleve som utfordrende i arbeidet med å finne egnede fosterhjem til fosterbarns behov.

En av utfordringene som trekkes frem i rapporten, er at manglende informasjon om fosterbarnet må innhentes i etterkant av plasseringen (Backe-Hansen og Patras, 2013, s. 72). Grunnen til dette er at plasseringer utenfor hjemmet ofte er akutt og at det er vanskelig å utrede godt nok i forkant av en plassering (Backe-Hansen og Patras, 2013, s. 71). Det poengteres at det ideelle hadde vært å gjennomføre en grundig utredning av barnet i forkant av en plassering, men at dette ikke er realistisk fordi plasseringene ofte er akutte. Dette betyr at saksbehandleres tidspress gjør det utfordrende å utrede tilstrekkelig før en plassering og at det er mer realistisk å gjennomføre en grundig utredning etter en plassering.

Studier fra forskningsprogrammet viser blant annet at fosterforeldre, og særlig slektsfosterforeldre, opplever misnøye med informasjonen de har mottatt av barnevernet om hvem barnet er, barnets livshistorie og barnets utvikling. Dette er "informasjon som er vesentlig for at fosterforeldrene skal kunne foreta informerte valg og kunne forberede seg på sin gjerning som fosterfamilie" (Backe-Hansen et al., 2013, s. 147). Dersom det er urealistisk å utrede godt nok i forkant av en plassering i praksis, gir det mening at det ikke er mulig å sikre at fosterfamiliene får god nok informasjon om barnet før fosterhjemmet tar imot barnet.

En annen utfordring som trekkes frem i rapporten, er at områdene som ble kartlagt var de områdene som barneverntjenesten selv hadde ansvar for, og i mindre grad områder som beskriver barnas fysiske- og mentale helse, samt spesielle behov (Backe-Hansen et al., 2013, s. 10). Rapportens funn gir indikasjoner på at saksgrunnlaget for plasseringene i mindre grad kan knyttes til egenskaper ved barna (Backe-Hansen et al., 2013). "Heller er det egenskaper ved foreldrene og risikofaktorer i barnas og ungdommenes omsorgssituasjon som det tas hensyn til" (Backe-Hansen et al., 2013, s. 9). Basert på utraget fra rapporten tolker vi at risikofaktorer i barnets omsorgssituasjon prioriteres fremfor barnets egenart, fordi det å sikre gode og trygge oppvekstvilkår må ivaretas først (Barnevernloven, 1992, § 1-1). Basert på hvordan barneverntjenesten løser sitt samfunnsoppdrag om å sikre barn og unges oppvekstvilkår, så gir det mening at barneverntjenesten kartlegger områder de selv har ansvaret for. Mens på den andre siden kan kartlegging av risikofaktorer i omsorgssituasjonen

isolert sett være snevert for å gjenspeile barnets helhetlige behov. Det vil derfor være interessant i vårt forskningsprosjekt å undersøke *hvordan* det kartlegges og *hva* som kartlegges, for å finne ut om det kan ha betydning for muligheten til å finne egnede fosterhjem til fosterbarns behov.

Barn og unge i fosterhjem

“Barn og unge i fosterhjem - En kunnskapsstatus” (Backe-Hansen, Egelund & Havik, 2010) er et tilhørende forskningsprosjekt til det fireårige forskningsprogrammet “*Fosterhjem for barns behov*” (Backe-Hansen, Havik & Grønningsæter, 2013). Forskningsprosjektet avdekker store kunnskapshull når det gjelder å finne fosterhjem som passer fosterbarns behov, og det påpekes “...vi fant så lite litteratur om matching ut fra de utvelgelseskriteriene vi valgte, tilsier i seg selv at det er behov for mer forskning om matching mellom fosterforeldre og fosterbarn” (Backe-Hansen et al., 2010, s. 66). Artikkelen avdekker at det er behov for mer forskning om matching mellom fosterbarn og fosterhjem. Artikkelen fremhever at det det bør forskes mer på hvordan matching foregår, hva som vektlegges, prosedyrer ved matching, og sammenhengen mellom matching og rekruttering av fosterhjem (Backe-Hansen, 2010, s. 66). At det er mangel på forskning om matching mellom fosterbarn og fosterhjem, styrker relevansen til vårt studie.

Vi kjenner oss igjen i Backe-Hansen, Egelund & Havik (2010) omtale om at det finnes lite faglitteratur om matching, fordi det samsvarer også med våre egne litteratursøk til denne oppgaven. Vi finner det interessant at en forskergruppe med anerkjente forskere på feltet ikke finner nok faglitteratur om vårt tema å henvise til, som indikerer et stort behov for at vi bidrar med vårt studie til fagfeltet. Artikkelens funn sier direkte at det finnes lite faglitteratur om matching mellom fosterforeldre og fosterbarn, hvilket vi har valgt å inkludere for å få frem hvor mangelfull forskningen på feltet og vårt tema foreløpig er.

Kunnskapssammenstilling om kartleggingsverktøy/matching av fosterbarn og fosterhjem

Kaasbøll, Lassemo og Melby (2018) har skrevet rapporten “kunnskapssammenstilling om kartleggingsverktøy/matching av fosterbarn og fosterhjem” på oppdrag fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. Formålet med rapporten er å gi et kunnskapsgrunnlag av feltet som kan bidra i utviklingsarbeidet med et nytt kartleggingsverktøy som kan brukes for å finne riktige

fosterforeldre til fosterbarn. Rapporten viser at det finnes få studier som avdekker temaet kartleggingsverktøy/matching av fosterbarn og fosterforeldre.

Det som er interessant for vårt prosjekt, er at litteraturgjennomgangen inkluderer studier som tar for seg sosialarbeideres perspektiv i arbeidet med å finne egnede fosterhjem til fosterbarn (Kaasbøll et al., 2018, s. 22). Litteraturgjennomgangen inkluderer også en annen svensk kvalitativ studie, som fant at til tross for at sosialarbeiderne satte barns behov høyt, så ble det vanskelig å ta hensyn til alle behov et barn har, uten å vurdere og prioritere hva som er viktigst (Kaasbøll et al., 2018, s. 12). Flere studier peker på at sosialarbeidere opplever at de har et for dårlig informasjonsgrunnlag i matchingarbeidet, og at de etterlyser bedre kartleggingsverktøy og modeller for å gjøre et mer treffsikkert arbeid med å finne fosterforeldre til fosterbarns behov. Studier viser også at mangler på ressurser og tid kan gjøre matchingsarbeidet og kartlegging utfordrende for sosialarbeidere og ansatte i barneverntjenesten (Kaasbøll et al., 2018, s. 22). Rapporten gir oversikt over forskning som direkte omhandler vårt tema, og inkluderer studier som sier noe om hvordan sosialarbeidere opplever arbeidet med å finne egnede fosterhjem, som vår problemstilling etterspør.

Matching children with foster carers

I artikkelen “Matching children with foster carers: A Literature review” beskrives Zeijlmans, López, Grietens og Knorth (2017) matchingprosessen som så kompleks, at det er nødvendig å få en bedre forståelse for dynamikken som foregår (Zeijlmans et al., 2017, s. 257). Zeijlmans med fler (2017) identifiserer ulike faktorer som kan påvirke beslutninger som tas i arbeidet med å finne fosterhjem til fosterbarn. Vi har valgt å presentere fem av disse faktorene som vi mener er relevante, for å belyse hvordan rådgivernes muligheter i vår studie kan påvirkes:

(1) *Tilgjengelig tid*. På grunn av fosterbarns akutte omsorgssituasjon, må saksbehandlere ofte handle raskt. Dette medfører at beslutningene må tas raskt, som betyr at saksbehandlere har lite tid til å gjøre vurderingene sine (Zeijlman et al., 2017, s. 262). I tillegg til arbeidsmengde, vil tidspress være en faktor som kan medvirke hvor adekvat plasseringen blir (Zeijlman et al., 2017, s. 262).

(2) *Begrensninger for valg*. På grunn av mangel på tilgjengelige fosterhjem, ble saksbehandlerne nødt til å ta en beslutning om å nøye seg med en familie som var mindre optimal, eller utsette plasseringen (Zeijlman et al., 2017, s. 262). I slike situasjoner justerte

også saksbehandlerne valget sitt i den grad at valget avvirket fra deres opprinnelig plan og ønske for matchingen (Zeijlman et al., 2017, s. 262).

(3) *Eksterne faktorer.* Politikk, konkurranse med andre organisasjoner, og eksternt press for å endre organisasjonen internt var eksterne faktorer som kunne påvirke beslutningsprosessen (Zeijlman et al., 2017, s. 262). Med det politiske vises det til at saksbehandlerne i frykt av “the big hand of the law”, prøvde å finne en match mellom fosterbarn og fosterhjem så lik lovverket som mulig (Zeijlman et al., 2017, s. 262).

(4) *Organisatorisk veiledning.* Mangel på felles rutiner og veiledning på hvordan arbeidet med matching skulle utføres, gjorde at saksbehandlerne måtte selv ta en beslutning om plasseringen var til barnets beste (Zeijlman et al., 2017, s. 262). Uten rutiner og veiledning ble det tatt ulike beslutninger. Dette ble sammenlignet med en form for gjetting (Zeijlman et al., 2017, s. 262).

(5) *Manglende informasjon.*

På matchingtidspunktet manglet saksbehandlerne noen ganger viktig informasjon om barnet eller at det ikke var oppdaget, som for eksempel at barnet har vært utsatt for seksuelle overgrep (Zeijlman et al., 2017, s. 262). Dersom noen av opplysningene av barnet ble ansett som sensitivt eller uviktig, kunne informasjonen bli holdt tilbake (Zeijlman et al., 2017, s. 262).

Som vi ser, er matchingsprosessen svært kompleks med flere faktorer som kan påvirke saksbehandleres beslutninger. Vi kan ikke utelukke at dette er faktorer som kan være gjenkjennbart for rådgiverne i vår studie. Faktorene som Zeijlman med fler (2017) presenterer i sin artikkel, er relevante til vår oppgave fordi faktorene kan si noe om hvordan rådgiverne i vår studie påvirkes til å ta valg i beslutningsprosessen. Hvordan rådgiverne påvirkes kan si noe om hvilke muligheter de har i sitt arbeid med å finne egnede fosterhjem til fosterbarn. Disse faktorene har videre hatt betydning for vår intervjuguide.

Nothings goes as planned: Practitioners reflect on matching children and foster families

I artikkelen “Nothing goes as planned: Practitioners reflect on matching children and foster families” viser Zeijlmans, Lopez, Grietens & Knorth (2018) til sine funn om hvordan sosialarbeidere i Nederland opplever sitt arbeid med å finne passende fosterforeldre til

fosterbarn. Funnene baserer seg på kvalitative intervjuer med sosialarbeidere som betegnes som «matchers», og som har en sentral rolle som beslutningstagere i saker der fosterbarn og fosterhjem skal matches (Zeijlmans et al., 2018, s. 459).

Formålet med studien var å analysere hvordan konteksten i hver enkelt sak kunne påvirke de beslutningene som tas i matchingsprosessen. Et overordnet funn fra studien var at det ble identifisert tre ulike temaer eller lag som matchingbeslutningen består av: «matching as planned», «matching being tailored» og «matching being compromised» (Zeijlmans et al., 2018, s. 463).

Det mest ideelle var å matche fosterbarn og fosterfamilier uten at beslutningene ble påvirket av hindringer eller kompromiss i saken. At matchingsprosessen foregår som tiltenkt og planlagt er i artikkelen beskrevet som den vanligste måten det ble tatt beslutninger i arbeidshverdagen til disse sosialarbeiderne (Zeijlmans et al., 2018, s. 460-461).

I noen saker var det helt nødvendig å skreddersy eller tilpasse beslutningene som tas i matchingen for å passe sakens spesifikke situasjon. Dette krevde at sosialarbeiderne var fleksible og tilpasset beslutningene av hensyn til for eksempel barnets egenart, ønsker, atferd, behov, at barnet trenger mer tid på å bli trygget eller ved andre årsaker i sakens omstendigheter for øvrig (Zeijlmans et al., 2018, s. 261).

I andre saker oppstod det hindringer som kunne medføre at sosialarbeiderne måtte avvike fra den planlagte og foretrukne matchingpraksisen. Det som ble pekt ut som de mest sentrale begrensningene og som påvirket matchingpraksisen var mangelfull informasjon i saken, tidspress og lite eller ingen alternativer av familier, som også begrenser mulighetene til å kunne tilpasse og skreddersy matchingen. Disse begrensningene kan påvirke kvaliteten i matchingen fordi fokuset flyttes fra en planlagt og ønsket matchingpraksis til en matchingpraksis der standarden på fosterhjem senkes fordi det nå handler om å sikre og finne et hjem som bare er godt nok (Zeijlmans et al., 2018, s. 461-462). I slike tilfeller vil beslutningen om å plassere et barn i en fosterfamilie prioriteres før matchingen (Zeijlmans et al., 2018, s. 464).

Artikkelen viser at sosialarbeiderne måtte justere sin beslutningsprosess etter sakenes kompleksitet for å håndtere arbeidet med å finne fosterhjem til barna (Zeijlmans et al., 2018, s. 463). I tillegg kan Nederland sammenlignes med Norge på flere velferdsområder (FN, 2020), og vi har derfor god grunn til å tro at vi kan finne igjen lignende strategier i norsk

kontekst som de vi ser i Nederland. Det hadde derfor vært interessant å se om rådgiverne i vår studie må justere sin beslutningsprosess etter sakens kompleksitet og om vi kan se de tre matching nivåene igjen i våre resultater.

Om kunnskapsgjennomgangen

Etter en gjennomgang av forskningsartiklene, ser vi at det foreligger kunnskapshull i norsk forskning på matching. Vi finner det overraskende at det ikke finnes tilstrekkelig forskning på beslutningsprosessen, da vi vet at fosterhjemfeltet har stort fokus på utviklingsarbeid. De norske forskningsartiklene påpeker at matching er et viktig tema å forske videre på innen fosterhjemfeltet, som fremmer viktigheten av at vi forsker på akkurat dette.

Vi finner det mer utbredt at det har blitt forsket på matching internasjonalt. De internasjonale forskningsartiklene viser at matching er en kompleks prosess, som påvirkes av flere faktorer. Vi fant det interessant at matchingen kan foregå på flere nivåer og at matchingen justeres etter sakens kompleksitet. Vi synes det er interessant at det til tross for at matchingbegrepet brukes aktivt og er et anerkjent teoretisk begrep internasjonalt, er det ikke rutiner på hvordan matchingen bør foregå. Dette kan indikere at begrepet kan være vanskelig å implementere i arbeidet med å finne fosterhjem til fosterbarn. Artiklene har gitt oss en innføring i hva matching kan innebære og vi har fått en innføring i at det er behov for mer forskning om akkurat vårt tema. Vi opplever at vårt studie er viktig for å dekke disse kunnskapshullene.

2.5 ARBEIDSMETODER I FAGFELTET

Med arbeidsmetode menes i denne oppgaven hvordan rådgivere jobber i praksis med metoder, teorier og saksbehandlerverktoy for å finne riktig fosterhjem til fosterbarns behov. Det brukes ulike saksbehandlerverktoy i fosterhjemsarbeidet. Det brukes blant annet Barnets Profil og Barnets Behovs Profil som samleverktoy for å kartlegge flere områder ved fosterbarns behov. Gjennom arbeidet med denne oppgaven, ble vi gjort oppmerksomme på at Region Øst er i gang med et nytt saksbehandlerverktoy som kalles Fosterhjemmets Profil. Fosterhjemmets Profil kartlegger hvordan flere områder ved fosterfamilien passer fosterbarnets behov. Med å utvikle Fosterhjemmets Profil er formålet å kunne utfylle Barnets Profil. Å bruke disse kombinert vil kunne bidra med en mer profesjonalisert match mellom fosterhjem og fosterbarn etter fosterbarns behov (Skavhaug, 2021). Hvordan ulike arbeidsmetoder oppfattes i praksis, kommer frem i oppgavens drøftingsdel.

Samarbeidet mellom barneverntjenestene og fosterhjemstjenestene har vi valg å definere som en arbeidsmetode i denne oppgaven. Bakgrunnen for at et tverrfaglig samarbeid kan anses som en arbeidsmetode kommer av at begge instansene er helt avhengig av hverandre for å finne fosterhjem til fosterbarn. Fosterhjemstjenesten har som nevnt tidligere i oppgaven bistandsplikt overfor barneverntjenestene. Samarbeidet mellom instansene er derfor betydningsfullt for å hjelpe fosterbarn på en god måte og sikre best mulig tilbud til barna. Hvordan rådgivere i fosterhjemstjenesten opplever samarbeidet vil vi gå nærmere inn på ved presentasjon av resultater og vil drøftes ytterligere i oppgavens drøftingsdel.

Arbeidsmetoder kan si noe om hvordan rådgiverne arbeider med å finne fosterhjem til fosterbarns behov. Det hadde vært interessant å sett nærmere på hvordan rådgiverne opplever at de ulike arbeidsmetodene begrenser, egner seg eller gir muligheter til å finne egnede fosterhjem til fosterbarns behov, som er i tråd med vår problemstilling. Vi forholder oss også åpne til at den kan dukke opp andre arbeidsmetoder som vi ikke har oppdaget eller gjort oss kjent med i løpet av vårt forarbeid.

3 TEORETISKE PERSPEKTIVER

Teori brukes for å vise hvordan rådgiverne kan oppleve sine muligheter av å finne egnede fosterhjem til fosterbarns behov. For å kunne belyse problemstillingen vil det være nyttig å ta i bruk fagbegreper og teoretiske perspektiver som kan si noe om opplevelsene og mulighetene til rådgiverne. Teoriutvalget består av barnets beste prinsipp, begrepet matching, teori om profesjonsbyråkrati, og wicked problems.

3.1 BARNETS BESTE

Hensynet til barnets beste er et grunnleggende prinsipp internasjonalt og i norsk lovgivning (Barne og familiedepartementet, 1989 ; Grunnloven, 1814, § 104 ; Barnevernloven, 1992, § 4-1). Hensynet til barnets beste er nedfelt i FNs Barnekonvensjon, som har en sentral betydning for barn da konvensjonen sikrer barn og unge beskyttelse og ivaretagelse av sine menneskerettigheter i samfunnet (Barne og familiedepartementet, 1989). Norge har ratifisert Barnekonvensjonen, som betyr at Norge er rettslig forpliktet til å følge den opp. I norsk lovgivning fremkommer vurderingen av barnets beste i barnevernloven (1992, § 4-1, første ledd). Her omtales hensynet til barnets beste direkte

“Ved anvendelse av bestemmelsene i dette kapitlet skal det legges avgjørende vekt på å finne tiltak som er til beste for barnet. Herunder skal det legges vekt på å gi barnet stabil og god voksenkontakt og kontinuitet i omsorgen”. (1992, § 4-1, første ledd)

Alle som utøver barnefaglig arbeid er underlagt en plikt til å følge norsk barnerett. Dette betyr at rådgivere i fosterhjemstjenesten som jobber for fosterbarn, plikter å ta hensyn til barnets beste i sitt arbeid når de skal finne fosterhjem.

Hensynet til barnets beste er i liten grad blitt tolket i utarbeidelsen av barnekonvensjonen og hva som ligger i barnets beste blir ikke definert (Barne- og familiedepartementet, 1989). Johanna Schiratzki (2013, s. 35-36) skriver at det kan finnes en verdi i at begrepet ikke er definert ytterligere i konvensjonen, slik at det kan tas hensyn til forskjellige kulturer og ulike forståelser av hva som er til barns beste. Hva som inngår i barnets beste kan også variere over tid og må derfor sees i sammenheng med kontekst (Haugli, 2010, s 57). Dette betyr at tolkningen av hva som er til det beste for ett barn, ikke nødvendigvis er det beste for et annet

barn. Ifølge Schiratzki (2013) kan derfor innholdet i hva som er barnets beste endre seg, og påvirkes av kulturelle- og sosiale forhold. Ved at begrepet i liten grad er blitt tolket, stilles det derfor en ansvarliggjøring til fagprofesjonelle for å selv tolke hva som er til barns beste.

At hensynet til barnets beste ikke er entydig definert i konvensjonen, åpner også opp for at prinsippet kan legitimere andre interesser enn barns, ifølge Anne Trine Kjørholt (2010, s. 17). Innholdet i hva som er barnets beste kan, slik Kjørholt (2010, s. 17) beskriver det, kan skjule seg bak politiske interesser, moralske vurderinger eller ideologi. Å “skjule seg bak” kan handle om at andre hensyn eller motiver legges til grunn for vurderinger om barn, og at det ikke nødvendigvis er vurderinger som faktisk er til barns beste. At begrepet åpner opp for ulike tolkninger, medfølger en risiko for at fagprofesjonelle i barnefaglig arbeid kan fortolke hva som barnet beste på sin egen måte (Haugli, 2010, s. 56). Når de fagprofesjonelle tolker på sin måte, kan forståelsen for hva som er til det beste for barn i beslutninger som tas om barn bli uforutsigbare og kan potensielt svekke barns rett til likebehandling (Haugli, 2020, s. 56). Slik vi forstår det, kan hensynet til barnets beste i kraft av at det er udefinert, skape rom for at begrepet kan brukes bevisst eller ubevisst som er virkemiddel for å fremme andre interesser enn hva som faktisk er til barnets beste. For å ivareta barns rettigheter, er det derfor viktig å ha et kritisk blikk på hvordan hensynet til barnets beste praktiseres og konkretiseres (Kjørholt, 2010, s. 17). I barnefaglig arbeid kan det derfor være viktig å ta stilling til om det faktisk er barnets beste det er tatt hensyn til i vurderingene, eller andre forhold ved siden av eller foran barnets beste.

I barnefaglig arbeid kan det være ulike verdier som legges til grunn i vurderingene om barnets beste. Barnets beste prinsipp kan forstås som et verdiladet begrep, som kan fortolkes med utgangspunkt i hvilket verdistandpunkt det fortolkes ut i fra. Nordby og Halså (2020, s. 16-19) presenterer tre verdibegreper som kan si noe om hvilke fortolkningsrammer det fortolkes ut i fra. *Samfunnsverdier* er verdier som er mer generelle og overordnede, og som er samfunnsmessig aksepterte eller godtatte, som for eksempel at alle mennesker er like mye verdt. *Kulturelle verdier* er verdier som deles av flere mennesker, som for eksempel gjennom religiøs tro, livsstil, eller interesser danner en felles kulturell identitet. *Personlige verdipreferanser* er verdier som er individuelle og som betyr noe for den enkelte uavhengig av om flere deler samme oppfatning eller ikke.

Etter en teoretisk gjennomgang av barnets beste, ser vi at hva som er innholdet i begrepet kan forstås på ulike måter. At begrepet kan fortolkes på ulike måter kan ha både positive og negative virkninger på barns rettigheter. For det første foreligger det en verdi i at hensynet til barnets beste ikke er definert ytterligere. At det ikke er definert, åpner opp for tolkning og at det kan inntas ulike forståelser etter kulturelle- og sosiale forhold. En negativ virkning av hensynet til barnets beste ikke er definert, er at det kan tas vurderinger som ikke nødvendigvis fremmer eller er til barnets beste. Det kunne vært interessant å se om rådgivernes muligheter i beslutningsprosessen påvirkes av det finnes ulike forståelser av hva hensynet til barnets beste innebærer.

3.2 BEGREPET MATCHING

Etter søk i faglitteraturen har vi ikke klart finne et norsk begrep som betegner prosessen vi undersøker. Vi har derfor valgt å bruke det engelske begrepet “matching” da vi mener at det beskriver direkte det vi forsker på.

Fosterhjemstjenestenes oppgave om å finne egnede fosterhjem til fosterbarn før plassering kalles matching. I praksis innebærer matching at fosterhjemstjenestene søker etter en «best fit» mellom barnet og fosterhjemmet (Zeijlmans, et al., 2017, s. 257; Falch-Eriksen et al, 2022, s. 11). I en slik prosess identifiseres det om omsorgspersonene i fosterhjemmet har de forutsetninger for å tilfredsstill barnets behov og sikre gode oppvekstvilkår (Quinton, 2012; Falch-Eriksen et al, 2022, s. 11). Det vil derfor være avgjørende at fosterhjemstjenesten får god nok informasjon om barnet og dets behov for å finne et egnet fosterhjem.

Zeijlmans med flere (2018, s. 464) skriver at matching innebærer mer enn kun å velge et fosterhjem til et barn. Matching har to aspekter ved seg: (1) å beslutte den fosterfamilien som egner seg best for barnet, og (2) å danne et sterkt grunnlag ved plasseringen, med mål om å få en vellykket plassering. Aspektene begrunner Zeijlmans med flere (2018, s. 464) at matching ikke bare handler om å finne den familien som passer best, men også å kompensere for risikoen som medfører.

Vi har valgt å inkludere begrepet matching i vår oppgave, fordi vi tenker at det hadde vært spennende å fange opp om match er et godt innarbeidet begrep i fosterhjemstjenestene. Dersom begrepet brukes av fosterhjemstjenestene, hadde det videre vært interessant å

undersøke om rådgiverne opplever at begrepet er dekkende eller ikke for å beskrive deres formidlingsarbeid.

3.3 PROFESJONSBYRÅKRATI

For å forstå hvordan rådgiverne i fosterhjemstjenestene arbeider kan vi bruke organisasjonsteori. Henry Mintzberg (1979) er kjent for sine fem ulike organisasjonsformer, der han teoretiserer organisasjoner etter en bestemt struktur, funksjoner og sentrale kjennetegn gjennom organisasjonsteori. En av Mintzbergs (1979, s. 348) organisasjonsformer er *profesjonsbyråkratiet*, som er den organisasjonsformen som vi vurderer som mest relevant for å analysere og belyse våre resultater i denne studien. Profesjonsbyråkratiet er organisasjoner som er kjennetegnet av at de er profesjonaliserte og opererer med høy grad av fagkompetanse. Yrkesutøverne i disse organisasjonene har gjennom sin felles profesjonsutdanning tilegnet seg kompetanse og ferdigheter innenfor sitt fagfeltet (Mintzberg, 1979, s. 351). Mintzberg (1979, s. 351) skriver om profesjonsutdanning at “all of this training is geared to one goal - the internalization of standards that serve the client and coordinate the professional work”. Gjennom sin profesjonsbakgrunn og høye kompetanse, har ofte yrkesutøverne tillit til at deres hovedarbeidsoppgaver og mål blir ivaretatt (Djupvik & Eikås, 2016, s. 63). Dette utløser en form for handlefrihet til å kunne å arbeide selvstendig, samtidig som at yrkesutøverne får rom til å bruke skjønn (Djupvik & Eikås, 2016, s. 63). Mintzberg (1979, s. 352) mener derfor at et viktig kjennetegn ved profesjonsbyråkratiske organisasjoner er at de har høy grad av “professional autonomy”, som vi på norsk har oversatt til “profesjonell autonomi”.

At organisasjonene er profesjonsbaserte, kan i følge Alf Roger Djupvik og Magne Eikås (2016, s. 66) svekke organisasjonens evne til løse problemer som krever et tverrfaglig samarbeid. I samarbeid med andre profesjoner, vil aktørene i et profesjonsbyråkrati være mindre endringsvillige fordi de i mindre grad gir slipp på sin spesialisering innenfor sitt fagfelt (Djupvik & Eikås, 2016, s. 66). Dette betyr at profesjonsbyråkratiske organisasjoner bærer preg av at de er mindre gode på å finne frem til løsninger på problemer som er nye og ukjente (Djupvik & Eikås, 2016, s. 66).

3.4 WICKED PROBLEMS

En tilnærming som kan brukes for å få forståelse for hvordan det kan oppleves å arbeide i beslutningssammenheng er “wicked problems”. Wicked problems beskrives av Horst Rittel og Melvin Webber (1973, s. 159) som sosiale problemer som på grunn av deres sammensatte og komplekse karakter hverken lar seg definere, formulere eller er knyttet til en åpenbar riktig løsning. Wicked problems har i norsk kontekst blitt omtalt som “gjenstridige” fordi problemene ikke lar seg tolke eller løses (Fauske, Lichtwarck, Bennin & Bauer, 2016, s. 189 ; Hagen, 2017). Kåre Hagen (2017) beskriver wicked problems som “forholdet mellom ambisiøse mål og de realistiske mulighetene til å oppnå målene i velferdspolitikken”. Samtidig betoner det seg at problemet blir ekstra “wicked” i den forstand at det uten en definisjon av problemet vanskeliggjør muligheten for å identifisere hva som skal til for å redusere gapet mellom de ambisiøse målene og realiseringen av disse (Rittel & Webber, 1973, s. 159). Beskrivelsen av wicked problems har vist seg å gi en nyttig teoretisk forklaring for å forstå utfordringene med å finne løsninger til de vanskeligste saker som for eksempel innen barnefagligarbeid (Fauske et al., 2016, s. 190).

4. METODE

Metode kan defineres som en fremgangsmåte eller en strategi for hvordan forskeren har gått frem for å innhente empiri om det vi ønsker å undersøke (Jacobsen, 2015, s. 21). Gjennom vårt metodekapittel vil vi beskrive hvordan vi har utforsket oppgavens problemstilling gjennom 1) planleggingsfasen, 2) gjennomføringsfasen og 3) analysefasen. I hver fase vil vi gjennomgå alle metodevalg med tilhørende begrunnelser som vi har tatt stilling til underveis.

4.1 PLANLEGGINGSFASEN

Oppgavens planleggingsfase er alle forberedelser til prosjektet. Det vil presenteres både større og mindre metodevalg fra planleggingsfasen, da vi tenker at det kan være spennende å se hvilken betydning de ulike valgene har hatt for sluttresultatet. De metodiske valgene vi har tatt stilling til var utforming av tema, forskningsstrategi, intervjuform, intervjuguide, avklaring av utvalg, samt at vi gjennomførte et prøveintervju før vi satte i gang med prosjektets gjennomføringsfase.

Fra idé til prosjekt: Utforming av tema

Planleggingsfasen startet allerede ved valg av oppgavens tema. Av hensyn til at vi er to studenter som sammen skulle skrive masteroppgave, utarbeidet vi i fellesskap en liste over ulike temaer som vi begge kunne være interesserte i å undersøke. Vi gjennomgikk listen tema for tema, drøftet interessepunkter ved hvert tema, og eliminerte temaer underveis til vi satt igjen med fosterhjemsomsorgen. Med et vidt tema var neste skritt å gjøre temaet forskbart (Jacobsen, 2015, s. 75). For å gjøre temaet forskbart, valgte vi å følge Jacobsens (2015, s. 75) anbefalinger om å lese om temaet og se hva andre har gjort på det samme temaet som inspirasjon. Vi leste oss opp på fagfeltet generelt, på forskning og lovverk, før vi identifiserte problemområder som vi fant interessant. Her var særlig prosjektskissen et nyttig verktøy for å ramme inn, sortere og få oversikt over hva som skulle være fokuset vårt. Dette ble utgangspunktet for et utkast til problemstilling.

Ifølge Jacobsen (2015, s. 76) kan det være fornuftig å snakke med personer som kan ha kunnskaper om temaet og problemstillingen. Som en del av våre forberedelser tok vi kontakt med personer fra barneverntjenesten og fosterhjemstjenesten for å få bedre innsikt i det barnefaglige feltet. Gjennom disse samtalene fikk vi gode innspill og ideer til hva som burde

være fokuset i oppgaven. Samtalene hadde betydning for hvordan utvalget vårt tok form. Dette vil vi gå nærmere inn på i under temaet “utvalg” i dette metodekapitlet.

Jacobsen (2015, s. 75) påpeker også at en bevisst formulering av problemstillingen er viktig for å få en empirisk forskbar problemstilling. For å formulere en forskbar problemstilling, tok vi stilling til om vi kunne svare på «Hva, hvem, hvor og når» (Jacobsen, 2015, s. 75). Dette var utgangspunktet for hvordan ordlyden i problemstillingen ble til.

En kvalitativ forskningsstrategi

Det presiseres av Jacobsen (2015, s. 78) at «det er problemstillingen som bør bestemme hva slags metode vi skal anvende for å samle empiri». Vår problemstilling etterspør rådgiveres *opplevelse* av å finne egnede fosterhjem til fosterbarns behov. For å kunne besvare oppgavens problemstilling kreves en forskningsstrategi som kan fange opp menneskers opplevelser. En kvalitativ forskningsstrategi handler om at empirien samles inn i form av ord, og innebærer direkte kontakt med menneskene vi studerer (Thomassen, 2006, s. 72; Thagaard, 2018, s. 13). Med direkte kontakt med rådgivere kunne vi enklere undersøke sammenhengen mellom hvordan personene vi ønsker å studere forstod og fortolket sitt arbeid (Jacobsen, 2015, s. 133). Vi erfarte at kvalitativ metode var et godt valg fordi vi var helt avhengig av å oppnå direkte kontakt med rådgivere for å i det hele tatt kunne komme nærme nok eller i dybden for å fange opp deres opplevelser. Vi opplevde at en kvalitativ forskningsstrategi gjorde dette mulig.

En fenomenologisk tilnærming

Vitenskapssyn kan beskrives som en type innfallsvinkel som vi beskriver og analyser fenomener vi studerer fra (Thomassen, 2006, s. 83). Hvilket vitenskapssyn vi velger vil påvirke hvordan vi ser, forstår og tolker rådgivernes opplevelser, og kan derfor både fremme og begrense oss som forskere. For oss stod det mellom å anvende et fenomenologisk- eller hermeneutisk vitenskapssyn, og det ble en egen prosess å løse dilemmaet om hvilket vitenskapssyn som passet best til vår problemstilling. For å tilnærme oss hvilket vitenskapssyn vi skulle velge satte vi oss godt inn i begge vitenskapssynene, drøftet dem i med hverandre, og utvekslet noen ideer til hvordan vi på best mulig måte kunne fremme og ivareta deltakernes egne opplevelser gjennom begge vitenskapssynene. Vi kom frem til at det fenomenologiske vitenskapssynet egnet seg best til vårt formål med denne oppgaven.

Vi valgte å anvende et fenomenologisk vitenskapssyn fordi vi så det som mest hensiktsmessig for å besvare problemstillingen. «I fenomenologiske undersøkelser rettes oppmerksomheten mot verden slik den konkret oppleves og erfares fra et subjektperspektiv» (Thomassen, 2006, s. 83). Gjennom å anvende en fenomenologisk tilnærming i vår oppgave, ønsket vi å fange opp rådgivernes opplevelser slik opplevelsene fremtrer for dem (Thomassen, 2006, s. 83). Dette kaller Thomassen (2006, s. 170) for å undersøke opplevelser fra et innenfra-perspektiv. «Når vi studerer fenomener fra et innenfra-perspektiv, undersøker vi fenomener slik personen selv erfarer dem» (Thomassen, 2006, s. 170).

Forforståelse

Det var viktig for oss å ta stilling til vårt eget individuelle ståsted og forforståelse knyttet til oppgavens tema. Alle mennesker fortolker og tillegger meningsinnhold i alt vi omgis av og med, som følge av egne kunnskaper, erfaringer og et levd liv. Dette danner også utgangspunkt for en forforståelseshorisont (Føllesdal & Walløe, 2000). Det kan derfor ikke utelukkes at vi som forskere med en fenomenologiske briller vil ha noen utfordringer med å løsrive oss fra vår individuelle ståsted. Vår forforståelse kan havne i et spenningsforhold med vår fenomenologiske forskerrolle, og vi bestemte oss for å utforske dette nærmere som en del av våre forberedelser.

Thomassen (2006, s. 79) trekker frem forskerens «forventningshorisont» når vi på forhånd har antakelser om hva vi vil se og hva vi vil finne. I vårt prosjekt har vi dannet oss et kunnskapsgrunnlag gjennom blant annet prosesser med litteratursøk. I tillegg har vi våre tre predefinert temaer som vi vil forske på. Det er ikke umulig å tenke at vi derfor tar med oss ubevisste hypoteser inn i studien. Utfordringen med forventningshorisonter er at antakelsene vi tar med oss inn i prosjektet ikke bare styrer hva vi ser, men det utelater også noe annet – det vi ikke ser (Thomassen, 2006, s. 79). Dersom vi ikke bevisst utforsker vår egen forventningshorisont, kan vi risikere å ikke klare å komme i posisjon til å klare å ta imot andres perspektiver, som problemstillingen og den fenomenologiske tenkningen etterspør. Vi fant det derfor viktig å ha en refleksiv holdning til oss selv for å sette fenomenologien i system. Fordelen med å være to forskere har uten tvil vært at vi har hatt muligheten til å bruke hverandre mye for å jevnlig diskutere om vi undersøker fenomenologisk eller med

forventningshorisonten vår. Vi var også for eksempel opptatt av å ikke stille ledende spørsmål i intervjuene, men å stille åpne spørsmål.

Kvalitativt intervju

For å etablere direkte kontakt med rådgivere i fosterhjemstjenesten, valgte vi å bruke intervju som tilnærming innenfor kvalitativ metode (Thagaard, 2018, s. 12). «Intervju er en særlig velegnet metode for å få kjennskap til hvordan personer som intervjues, opplever og forstår seg selv og sine omgivelser» (Thagaard, 2018, s. 53). Dette er i tråd med hva problemstillinger undersøker.

Vi valgte å gjennomføre individuelle intervju, fordi vi mente at et individuelt intervju i større grad vil sikre og ivareta at den som deltar i intervjuet får tid og rom til å uttrykke sine opplevelser på sin måte, hvilket er i tråd med den fenomenologiske tenkningen. Jacobsen (2015, s. 173) påpeker også at individuelt intervju egner seg når vi ønsker å innhente «individuelle, personlige synspunkter på et fenomen/forhold». Et individuelt intervju egner seg derfor godt for å belyse oppgavens problemstilling.

Semistrukturert intervju

Intervjuenes form baserte seg på en *delvis strukturert tilnærming* (Thagaard, 2018, s. 91). Med en semistrukturert tilnærming formulerte vi en intervjuguide med spørsmål vi ønsket å stille, samtidig som at denne intervjuformen ga oss muligheten til å være fleksible og tilpasse oss intervjupersonen og dialogen som føres (Thagaard, 2018, s. 91). Dette betyr at vi stilte planlagte spørsmål som vi mente at kan belyse problemstillingen, samtidig som at intervjuformen la til rette og skapte rom for at informantene fikk fremmet sitt perspektiv.

For oss var det viktig å gi informantene eierskap til sin egen historie i intervjuene. Vi valgte derfor å utforme åpne spørsmål i vår intervjuguide. I tillegg var det viktig å komme i posisjon til å klare å ta imot rådgivernes perspektiver.

Intervjuguide

Når vi hadde bestemt oss for type intervjuform, var neste steg å utforme intervjuguiden. Vi tok utgangspunkt i problemstillingen vår og lagde oss noen overordnede temaer for hva vi ønsket å få svar på. De overordnede temaene ble presentert innledningsvis i denne oppgaven, var (1) egnede fosterhjem, (2) fosterbarns behov og (3) rammer for praksis. Disse predefinerte temaene ble grunnlaget for å lage mindre deltemaer, som igjen ble snevret inn i de konkrete spørsmålene vi ønsket å spørre rådgivere i fosterhjemstjenestene om.

Vi valgte å fargekode temaene og spørsmålene i intervjuguiden. Fargekodene var ment som et hjelpemiddel for å enklere kunne bevege oss frem og tilbake i intervjuguiden og det ble enklere å holde oversikt over hvor i intervjuguiden vi befant oss til enhver tid. I tillegg var det gode forberedelser i å fargekode intervjuguiden og vi gjorde oss godt kjent med intervjuguiden og spørsmålene i forkant av intervjuene. Fargekodene ble sortert etter fargene grønn, rød, blå, der hver farge representerte formålet med spørsmålene:

- **Grønt:** spørsmål om begrepsforståelse
- **Rødt:** spørsmål om praksisbeskrivelse
- **Blått:** spørsmål for å fange rådgivernes opplevelser

Spørsmålene ble også satt opp i denne type oppbygging, fra grønt til blått i hvert tema. Vi mente at dette ville gi en naturlig oppbygging fra å svare på generelle spørsmål om begreper som oppvarming til hvert tema, til å svare på spørsmål som handler om at rådgiverne måtte lete frem sine emosjonelle følelsesinntrykk.

Det ble også utformet noen hjelpespørsmål eller oppfølgingsspørsmål dersom det skulle være behov for det. Intervjuguiden er vedlagt i denne oppgaven.

Utvalg

«Et utvalg kan defineres som en undergruppe av populasjonen, en mindre gruppe» (Jacobsen, 2015, s. 87). Vi valgte å tilnærme oss utvalget på et bevisst og formålsstyrt måte. Det betyr at utvalgskriteriene våre ble styrt og valgt bevisst ut ifra problemstillingen (Jacobsen, 2015, s. 179-180). Utvalget var derfor ikke tilfeldig, men formålsrettet for å komme i kontakt med

personer vi mente at kunne komme med bidrag til vår problemstilling. Vi valgte å følge Jacobsens (2015, s. 179-180) tre steg eller faser i utvalgsprosessen:

Steg 1) Skaff deg oversikt over alle dem du ville ønsket å undersøke hvis du hadde ubegrenset med tid, penger og analysemuligheter:

Vi opplevde et dilemma da vi skulle velge utvalget vårt. Ideelt sett skulle vi gjerne ha intervjuet både ansatte i fosterhjemstjenestene og ansatte i barnevernstjenestene, da begge instanser har en viktig rolle for å finne fosterhjem til fosterbarn. Da ingen av oss har erfaringer fra hverken barneverntjenesten eller fosterhjemstjenesten, ble det utfordrende å skaffe seg en oversikt over ansvarsfordelingen og de ulike rollene i plasseringsprosessen. Videre gjorde dette det vanskelig for oss å vurdere på egenhånd hvilken instans vi burde konsentrere oss om og foreta intervjuer med. Vi trengte derfor en tydeligere avgrensning om hvor i plasseringsprosessen vi ønsket å undersøke og som følgelig kunne bidra til en avklaring på *hvem* vi ønsket å undersøke. Vi opprettet kontakt med en ansatt i barneverntjenesten som tydeliggjorde ansvarsfordelingen mellom barneverntjenestene og fosterhjemstjenestene i plasseringsprosessen. Etter denne samtalen var det åpenbart at det var fosterhjemstjenestene vi skulle legge fokus vårt på fremover, da det er fosterhjemstjenestene som søker og finner fosterhjem til barna på oppdrag fra barneverntjenestene.

Steg 2) Spesifiser inkluderings- og ekskluderingskriterier:

Vi ønsket å undersøke hvordan rådgivere i fosterhjemstjenesten opplever muligheten av å finne egnede fosterhjem til fosterhjemsbehov. Inkluderingskriteriet er derfor at intervjupersonene må være ansatte i fosterhjemstjenesten som jobber eller har jobbet med å finne fosterhjem til fosterbarn. Dette betyr at vi ønsker intervjupersoner som har hatt opplevelser med å finne fosterhjem til fosterbarn.

Steg 3) Velg kriterier for utvelgelse av respondenter:

Det ble tatt stilling til hvem i fosterhjemstjenesten som kunne gi oss relevant og god informasjon til undersøkelsen av vår problemstilling, som Thagaard (2018, s. 54) kaller for et strategisk utvalg. Da fosterhjemstjenesten består av ulike avdelinger med flere team og ulike hovedarbeidsoppgaver, valgte vi å kontakte ledere i fosterhjemstjenestene for å avklare *hvem* vi var ute etter å intervju i fosterhjemstjeneste. Vi valgte derfor å drøfte problemstillingen

vår med noen få avdelingsledere i fosterhjemstjenestene, for å øke våre forutsetninger til å treffe et utvalg som passet vår oppgave. Vi kom fram til at det var rådgivere i formidlingsteamet som traff problemstillingen vår mest.

Vi bestemte oss for en geografisk avgrensning for utvalget. Vi utpekte to regioner som aktuelle kandidater for prosjektet. Gjennom forberedelsene våre ble vi kjent med at region Øst og region Sør hadde en ulik tilnærming på hvordan de jobbet med å finne fosterhjem til fosterbarn. Vi fant ut at de arbeidet ut ifra helt ulike rammer, der den ene regionen var særlig opptatt av å bruke og utvikle sine saksbehandlerværktøy, mens den andre regionen påpekte at de ikke hadde et saksbehandlerværktøy som de arbeidet ut ifra. På grunn av de ulike rammebetingelsene, så vi det som strategisk å velge to ulike regioner for å undersøke om de opplever sine muligheter ulikt. På grunn av regionenes størrelser og ulike tilnærminger, håpte vi at regionene kunne utgjøre en mindre gruppe som kunne ligne på populasjonen, som i vårt tilfelle er fosterhjemstjenestene i Norge. Ved å velge en mindre gruppe som kunne gjenspeile fosterhjemstjenestene i Norge, ønsket vi å få resultater som var mest mulig representative og generaliserbare (Jacobsen, 2015, s. 87).

Av hensyn til oppgavens begrensninger, tidsbruk og kvalitet, valgte vi bevisst en maksimumsgrense og minimumsgrense for antall personer vi ønsket å intervju. Gjennom våre forberedelser ble vi oppmerksomme på at det er få rådgivere i fosterhjemstjenestene i regionene. For å kunne få en noe representativ framstilling av dataene våre, valgte vi en øvrig maksimumsgrense på 10 personer, samtidig som at vi sa oss fornøyde med minimum seks. Vi endte opp med å intervju seks rådgivere fra fosterhjemstjenesten totalt, tre rådgivere fra hver region.

Oppsummert var inkluderingskriteriene våre at utvalget skulle bestå av personer som arbeidet med å finne fosterhjem til fosterbarn, at de arbeidet som rådgivere i fosterhjemstjenestenes formidlingsteam, og at de tilhører en av regionene vi søker i. Vi ønsket oss 4-6 deltakere fra hver region. Dette var våre tiltak for å øke våre muligheter til å få til et representativt utvalg, slik Jacobsen anbefaler (Jacobsen, 2015, s. 87).

Informasjonsbrev

For å komme i kontakt med rådgivere i region Øst og region Sør utarbeidet vi et informasjonsbrev med informasjon om prosjektet og med en forespørsel om deltakelse. Vi tok utgangspunkt i Norsk Senter for forskningsdata (u.å.), heretter kalt NSD, sin mal for informasjonsbrev som ga oss en god retning på hvilke punkter vi burde inkludere i

informasjonsbrevet. Vi valgte å opplyse om inkluderingskriteriene våre i informasjonsbrevet, med formål å gi en tydelig avklaring på hvem vi ønsket å komme i kontakt med. Vi håpet også at det kunne minske risikoen for å rekruttere personer som ikke var relevante til vårt prosjekt. I informasjonsbrevet ble det informert om hvordan de kunne delta og vår kontaktinformasjon dersom de hadde noen spørsmål til prosjektet. Det ble også vedlagt et samtykkeskjema der de fikk muligheten til å svare på hvilken region de tilhørte, om de samtykket til lydopptak av intervjuet, samt hvordan de ønsket å bli kontaktet av oss. Vi valgte å bruke Norsk Senter for forskningsdata (u.å.), heretter kalt NSD, sin mal for informasjonsbrev som ga oss en god retning på hvilke punkter vi burde inkludere i informasjonsbrevet.

Prøveintervju

I arbeidet i forkant av intervjuprosessen valgte vi å ta en testrunde av intervjuguiden på en medstudent som har god kjennskap til fosterhjemsfeltet. Slik havnet vi i god posisjon til å kvalitetssikre, se forbedringsmuligheter og deretter justere intervjuguiden før vi startet med intervjuene våre. Samtidig var det nyttig å få tilbakemeldinger fra en tredjeperson som var utenforstående til prosjektet og som kunne komme med nye innspill.

Lydopptak

Vi valgte å ta lydopptak av intervjuene. Vi vurderte lydopptak som et godt hjelpemiddel for å sikre at vi fikk gjengitt alt som ble sagt under intervjuene når vi skulle begynne å analysere og tolke datamaterialet. Dette er også forenlig med kvalitativ metode og fenomenologisk tenkning, fordi det kan styrke og ivareta personenes egne perspektiver.

Som studenter ble vi anbefalt å bruke en mobilapp som heter Diktafon som er godkjent av Høgskolen i Innlandet for å foreta innsamling av data per lyd (Høgskolen i Innlandet, u.å). Ingen av oss hadde erfaringer med mobilappen Diktafon fra før. Som en del av forberedelsene våre tok vi oss derfor god tid til å gjøre oss kjent med appens begrensninger, hvordan vi kunne sikre stabile lydopptak, hvordan oppbevaring av lydopptakene fungerte, og hvordan vi kunne avspille lydfilene i etterkant. I tillegg gjennomførte vi flere testrunder på oss selv for å forberede og øve oss på å bruke appen med best kvalitet. Vi fulgte Høgskolen i Innlandet sine egne retningslinjer for forsvarlig innsamling og oppbevaring av datamateriale.

Vi måtte ta stilling til at mobilappen Diktafon hadde en maks lengde på 45 minutter per opptak. Da vi hadde planlagt å gjennomføre intervjuer innenfor en tidsramme på ca. 60 minutter, ble vi nødt til å stoppe opptakene underveis i intervjuene, for så å starte et nytt opptak. Vi øvde på dette i forkant av intervjuene og avklarte på forhånd at det var observatøren som fikk hovedansvaret for å stoppe og gjenoppta lydopptakene. Dersom appen feilet midt i et intervju og for at data ikke skulle gå tapt, avklarte vi på forhånd at det var viktig at begge gjorde opptak samtidig med hver vår smarttelefon.

Mobilappen Diktafon er tilknyttet en internettplattform som heter Nettskjema.no. Nettskjema er et verktøy for å samle lydopptak på ett og samme sted, som lagrer datamaterialet på en sikker måte. Dette betyr at vi ikke oppbevarte eller samlet lydopptakene fra intervjuene på våre smarttelefoner, men at de ble sendt til Nettskjema. Vi fikk tilgang til Nettskjema gjennom våre studentprofiler knyttet til Høgskolen i Innlandet.

Samarbeidsavtale

Av hensyn til at vi er to studenter som skriver masteroppgaven sammen, ble vi enige om å utarbeide en samarbeidsavtale. I samarbeidsavtalen inkluderte vi hvilke forventninger vi hadde til hverandre som samarbeidspartner i dette prosjektet, kjøreregler for samarbeidet, ansvarsfordeling, og hvordan vi kunne håndtere eventuelle konflikter, for å nevne noen punkter. Arbeidsavtalen fungerte som en trygg og tydelig ramme for arbeidet fremover, med formål om å ivareta begge interesser og behov i samarbeidet.

4.2 GJENNOMFØRINGSFASEN

Oppgavens gjennomføringsfase handler om hvordan prosjektet ble gjennomført. I gjennomføringsfasen vil vi gå nærmere inn på rekrutteringsprosessen og gjennomføringen av intervjuene.

4.2.1 Rekruttering og endring av utvalg

Vi sendte ut informasjonsbrevet vårt til fosterhjemstjenester i region Øst og region Sør. En uke etter at informasjonsbrevet ble sendt, fikk vi tilbakemelding fra region Sør om at de hadde reservert seg til studentundersøkelser ved andre universiteter og høgskoler. Da region Sør ikke kunne delta i prosjektet vårt, valgte vi å ta kontakt med region Midt-Norge.

Som følge av at utvalget vårt endret seg fra region Sør til region Midt-Norge, tok vi kontakt med NDS angående endring av region i prosjektet. Vi fikk godkjenning av NSD før vi gikk videre med å sende et informasjonsbrev med forespørsel om deltakelse til Midt-Norge. Midt-Norge takket ja til vår forespørsel om å delta i prosjektet.

I informasjonsbrevet som ble sendt 24.januar, opplyste vi om at vi ønsket å starte intervjuprosessen fra 1.februar 2022. Vi opplevde at ingen rådgivere responderte på vårt informasjonsbrev før vi hadde sendt flere vennlige påminnelser, og intervjuprosessen startet ikke før i midten av mars. Dette medførte at vi måtte utsette innleveringsdatoen vår, som NSD godkjente.

Vi ønsket å gjennomføre intervjuene i februar, men vi ser i ettertid at vi burde ha sendt ut informasjonsbrevet i bedre tid enn det vi gjorde. Ideelt sett burde vi ha sendt ut informasjonsbrevet like før jul for at det skulle vært realistisk å starte intervjuprosessen i februar slik vi ønsket. Dette for at deltakerne også skulle fått bedre tid til å svare på henvendelsen vår.

4.2.2 Gjennomføring av intervjuene

Intervjukontekst: Fra fysiske intervjuer til digitale intervjuer

Vi valgte at begge skulle delta i intervjuene, men med ulike roller som observatør og intervjuer. Vi byttet på rollene annenhver gang, og intervjuet totalt tre rådgivere hver.

I utgangspunktet var planen å intervjuer rådgiverne fysisk. På grunn av at rådgiverne tilhørte ulike kontorer og ulike regioner, i tillegg til at intervjutidspunktet passet på så ulike tidspunkt for rådgiverne, så ble det mest hensiktsmessig å endre planen til digitale intervjuer. I tillegg ble forskningsprosjektet gjennomført under COVID-19 pandemien, som talte for å gjennomføre intervjuene digitalt. Planen endret seg derfor fra fysiske intervjuer til digitale intervjuer. Vi benyttet oss av Zoom for å gjennomføre intervjuene. Vi tok ikke videoopptak av intervjuene, men valgte å legge smarttelefonene våre inntil datamaskinens høyttalere for å ta lydopptak. Dette er i tråd med Høgskolen i Innlandets reglement til forsvarlig praksis om å

ta lydopptak ved bruk av zoom (Høgskolen i Innlandet, u.å).

Ulemper ved å bruke zoom var at vi ikke kunne forutse kvaliteten på nettverket. Vi opplevde at internettet var ustabil til tider og at lyden ble utydelig. Dette kan ha påvirket intervjuet i form av at vi mistet informasjon da vi ikke hørte hva rådgiverne sa. Det opplevdes også som problematisk å si ifra da vi at vi ikke klarte å få kontakt med rådgiverne da internettet var ustabil. I ettertid ser vi at vi kunne vært flinkere til å be rådgiverne gjenta hva som ble sagt når lyden ble utydelig. På grunn av begrenset tid tar vi selvkritikk for at vi fokuserte mer på å rekke å gå igjennom alle spørsmålene vi ønsket å stille fremfor å gi rådgiverne muligheten og tid til å gjenta det vi ikke hørte. Det at vi ikke fulgte opp godt nok, kan ha ført til at det ble utfordrende å se sammenheng i rådgivernes svar på enkelte av spørsmålene i etterkant.

En annen ulempe var at vi ikke kunne observere rådgivernes kroppsspråk over zoom. Vi var bevisste på at vi ikke kunne observere kroppsspråk over zoom i forkant av intervjuene, men at det opplevdes mer utfordrende enn vi så for oss. I et fysisk intervju ville vi ha sett hele kroppsspråket til rådgiverne og vi kunne kanskje ha observert ulike reaksjoner, håndbevegelser og kroppsholdning for å nevne noe. I et digitalt intervju opplevde vi derimot at vi kun så rådgiverne fra brystet og opp. Det er derfor grunn til å tro at digitale intervjuer kan ha påvirket resultatene og det helhetsuttrykket vi fikk av datamaterialet sammenlignet med fysiske intervjuer.

Vi har reflektert over om bruken av zoom som digitalt intervju kan ha påvirket rådgivernes deltakelse i prosjektet. Vi fikk inntrykk av flere ikke brukte zoom og ikke visste hvordan de skulle logge seg inn da vi sendte zoom-link til å delta. Mye tid av intervjuet ble derfor brukt til å koble rådgiverne på zoom.

Det som var positivt ved å bruke zoom var at intervjuene kunne foregå hvor som helst så lenge en hadde tilgang på pc og internett. Vi opplevde blant annet at vi kom raskt i gang med intervjuene etter etablert kontakt med rådgivere som ønsket å delta. Det var derfor en effektiv måte å gjennomføre intervjuene på da vi ikke hadde reisevei eller måtte booke fysiske møterom. Vi kunne også ha intervjuer med rådgivere fra ulike regioner på samme dag og

rådgiverne kunne stille til intervju fra der de var.

En annen fordel ved bruk av zoom var at rådgiverne forble anonyme ovenfor kollegaer og ledere som også var informert om prosjektet. Vi la merke til at flere av rådgiverne satt i private hjem og i mindre grad kunne avsløres som deltakere i vårt prosjekt, sammenlignet med om vi gjennomførte intervjuene på rådgivernes arbeidsplasser.

Lydopptak av intervjuene

Vi valgte å informere rådgiverne innledningsvis i intervjuene om at vi brukte en lydopptaker som varte i 45 minutter før vi måtte starte lydopptakeren på nytt. Observatøren ga beskjed når det var naturlig å avbryte intervjuet for å starte nytt lydopptak. Vi opplevde at dette fungerte greit rent praktisk. Ulempen var i midlertidig at noen av rådgivere valgte å tilføye svar mens observatøren håndterte mobilappen for å kunne sette på nytt lydopptak. Vi ble derfor nødt til å be informanten gjenta seg selv når lydopptakeren startet på nytt for å ikke miste informasjon. Likevel opplevde vi at informantene ikke gjenga svarer på samme måte, så noe informasjon gikk tapt likevel.

Vi ser i ettertid at vi kunne ha informert tydeligere om at intervjuet pauses når observatøren avbryter for å starte nytt lydopptak. Vi ser også at vi burde bedt rådgiverne vente med å fortelle før nytt lydopptak var klart. Samtidig kunne vi også ha stilt bedre forberedt på at viktig informasjon kunne komme når nytt lydopptak skulle klargjøres.

Vi opplevde også å miste ett lydopptak. Da vi på forhånd hadde bestemt at begge skulle bruke smarttelefonene våre for å forebygge nettopp slike situasjoner, hadde heldigvis en oss av lydopptaket som den andre mistet. Vi ser derfor at det var nyttig at vi hadde forberedt oss godt på forhånd og vurdert ulike risikoer ved å bruke digitale hjelpemidler i en intervjukontekst.

Koding av lydopptak

Av hensyn til rådgivernes personvern, lagde vi egne koder for hvem som var hvem når vi gjennomførte intervjuene med lydopptak. Slik forholdt vi også rådgiverne anonyme gjennom

hele prosessen, samtidig som at vi hadde oversikt over hvem som var hvem. Vi brukte bokstaver og tall som en form for koding, som vi opplevde at fungerte bra. Det var viktig for oss at vi klarte å identifisere hvem som var hvem, av hensyn til at deltakerne har rett på innsyn i hvilke opplysninger vi har behandlet om dem, som vi opplyste i vårt informasjonsbrev. Vi lagde en egen tabell (tabell 1) for å holde oversikt.

Med en antakelse om at det kunne ha betydning for svarene, valgte vi å kode etter hvilken region rådgiverne tilhørte ved å kode “X” og “Y”. For å kunne identifisere hvilke lydopptak som tilhørte hvem, valgte vi å kode rådgiverne med tall. Ved at vi på forhånd visste at lydopptakene måtte gjennomføres i to deler på grunn av makslengde i Diktafon, kodet vi første del av intervjuet “A” og andre del av intervjuet “B”. Vi valgte å notere leveringstidspunkt for når vi sendte inn lydopptakene, for å enklere kunne skille dem i Nettskjema.

Informant/Merknad	Leveringstidspunkt	Informant/Merknad	Leveringstidspunkt
X1A	*dato, klokkeslett*	Y1A	*dato, klokkeslett*
X1B	*dato, klokkeslett*	Y1B	*dato, klokkeslett*
X2A	*dato, klokkeslett*	Y2A	*dato, klokkeslett*
X2B	*dato, klokkeslett*	Y2B	*dato, klokkeslett*
X3A	*dato, klokkeslett*	Y3A	*dato, klokkeslett*
X3B	*dato, klokkeslett*	Y3B	*dato, klokkeslett*

Tabell 1, Koding av lydopptak

4.3 ANALYSEFASEN

Ifølge Thagaard (2018, s. 151) er vi i gang med analysen allerede når vi intervjuer. «Når vi intervjuer, vurderer vi hvordan vi kan forstå hva intervjupersonene gir uttrykk for i løpet av samtalen» (Thagaard, 2018, s. 151). Da vi hadde samlet inn datamaterialet vårt var neste steg å analysere datamaterialet vi satt på. Vi valgte å bruke Braun og Clark (2006) sin tematiske

analysemodell som tar for seg seks trinn eller faser, for å analysere datamaterialet vårt. Ved å analysere datamaterialet vårt gjennom disse seks fasene kunne vi behandle dataene på en systematisk måte.

4.3.1 Tematisk analyse

«Thematic analysis is a method for identifying, analysing and reporting patterns (themes) within data» (Braun & Clarke, 2006, s. 79). Tematisk analyse er en kvalitativ analyse med formål om å samle overordnede temaer fra datamaterialet. For å sortere, bearbeide og fange opp rådgivernes opplevelser i datamaterialet vårt, mente vi at det kunne passe godt å analysere etter temaer og mønstre.

Ulemper og fordeler ved å anvende en tematisk analyse

Det diskuteres om tematisk analyse egentlig er en metode eller ikke innenfor kvalitativ analyse. Selv om tematisk analyse blir mye brukt er det mye uenighet om hva tematisk analyse faktisk er, og den blir kritisert for å være dårlig teoretisk avgrenset og for at den sier lite om hvordan forskeren kan gå frem for å analysere kvalitative data (Braun & Clarke, 2006, s. 79). Braun og Clarke (2006, s. 80) argumenterer for at mye analyse i hovedsak er tematisk, og presenterer i sin artikkel «Using thematic analysis in psychology» noen klare retningslinjer for hvordan en tematisk analyse kan gjennomføres og praktiseres som metode for å analysere datamaterialet. Formålet med artikkelen er å gi en slags oppskrift på hvordan tematisk analyse kan anvendes på en teoretisk og metodisk måte (Braun & Clarke, 2006, s. 78). Vi valgte å bruke denne artikkelen og etterfølge rådene som ble gitt for å sikre at analysen vår var metodisk og systematisk.

Braun og Clarke (2006, s. 86) påpeker at analyse ikke er en lineær prosess der man går fra en fase til den neste. De vektlegger at de seks fasene kan brukes fleksibelt og at forskeren kan bevege seg frem og tilbake mellom fasene etter hva som er mest hensiktsmessig for å tilpasse prosessen til oppgavens problemstilling (Braun & Clarke, 2006, s. 86). Tematisk analyse er derfor i liten grad regelstyrt når det kommer til rekkefølgen for hva som skal gjøres når, og vi opplevde at den tilbydde oss den fleksibiliteten vi ønsket, samtidig som den ga oss noen rammer og gode punkter for hva som bør inkluderes og gjennomføres i en analyse. På den andre siden kan for mye fleksibilitet føre til et fravær av klare og tydelige retningslinjer, og vi

kan risikere å bevege oss utover det som er relevant analysearbeid (Braun & Clarke, 2006, s. 78). Det var derfor viktig at vi fant en balanse mellom å gjennomføre en tydelig tematisk analyse og samtidig ivareta fleksibiliteten som Braun & Clarke (2006, s. 78) påpeker som analysens viktigste fordeler. I Braun & Clarke (2006, s.78) sin artikkel presenteres noen klare retningslinjer i fasene for å sikre at det tas bevisste og aktive valg ved bruk av analyseformen, samtidig som fleksibiliteten ivaretas.

Da tematisk analyse ikke har et strengt teoretisk rammeverk, krever den ikke avansert kunnskap eller teori for å anvendes (Braun & Clarke, 2006). Den kan derfor være spesielt egnet for forskere med lite forskererfaring som for eksempel studenter (Braun & Clarke, 2006, s. 77, s. 81). Vi opplevde at tematisk analyse traff oss godt som uerfarne i forskerrollen.

4.3.2 Metodevalg innen tematisk analyse

Braun og Clarke (2006, s. 81-82) skriver at forskeren må ta flere valg når datamaterialet skal analyseres. Dette innebærer å velge hva som betraktes som et tema, velge om vi skulle inkludere hele datasettet eller nyanserte deler av datasettet, induktiv eller tema teoretisk analyse, latente eller semantiske temaer. Disse valgene skal tas og vurderes før analysen begynner. Det er viktig at valgene skal være tydelige, bevisste og reflekteres over gjennom hele analyseprosessen, da valgene vi tar vil være styrende for hvordan datamateriale skal leses og bearbeides i analysen (Braun & Clarke, 2006, s. 82). Vi valgte derfor å vurdere og ta disse valgene før vi gikk videre i analyseprosessen.

Hva kan betraktes som et tema?

Det første valget vi tok var å definere hva som utgjør et tema. «A theme captures something important about the data in relation to the research question, and represents some level of patterned response or meaning within the data set» (Braun & Clarke, 2006, s. 82). For å avklare hva som kan utgjøre et tema, tok vi stilling til ulike faktorer som prevalens, hvor mye «plass» temaet tok i intervjuene, om temaene gjentas på tvers av intervjuene, for å nevne noen av problemstillingene Braun og Clarke (2006) påpeker om temaer i sin artikkel.

Braun og Clarke (2006, s. 82) påpeker at det er ingen fasit på hva som kan regnes som et tema. Det er for eksempel ingen regel på at et tema skal finnes i femti prosent av vårt

datamateriale for at det skal kunne utgjøre et tema, eller at informantene gir tydelig oppmerksomhet til et tema kontra et annet tema som nevnes i en setning eller to (Braun & Clarke, 2006, s. 82). Her er det «forskerdømmekraften» som er nødvendig for å avgjøre hva et tema er (Braun & Clarke, 2006, s. 82). Videre presiserer Braun og Clarke (2006, s. 82) at strenge regler omkring hva et tema er fungerer dårlig, men at det er forskerens fleksibilitet og egen dømmekraft om hva som er viktig i datamaterialet i relasjon til problemstillingen som er nøkkel til å fange opp hva som utgjør temaene i den tematiske analysen.

Beskrivelser av hele datasettet eller detaljert/nyansert beskrivelse av datasettet

Ifølge Braun og Clarke (2006, s. 83-84) bør vi ta stilling til om vi ønsker å analysere med en beskrivelse av hele datasettet (rich description) eller en detaljert og nyansert beskrivelse av et spesifikt aspekt fra datasettet (detailed account). Vi tenkte først at vi skulle velge en beskrivelse av hele datasettet, men da vi ble bedre kjent med dataen vår gjennom transkriberingen, ble det tydelig at det ikke var behov for å beskrive hele datasettet for å kunne tilnærme oss problemstillingen. Bakgrunnen for dette var at svarene vi innhentet beveget seg utenfor tema flere ganger, og vi så behovet for å trekke ut spesifikke og relevante aspekter i svarene for å fremme deltakernes perspektiv for vår problemstilling. Vi landet derfor på en detaljert beskrivelse av spesifikke aspekter, og følte oss trygge på at det var det beste valget for å ivareta deltakernes perspektiv som er i tråd med en fenomenologisk tilnærming.

Induktiv eller teori tematisk analyse

Det andre valget vi tok var om vi ønsket å bruke en induktiv eller teori-tematisk tilnærming i analysen (Braun & Clarke, 2006, s. 83). En induktiv analyse innebærer at forskeren identifiserer og belyser temaer og teorier ut ifra datamaterialet (Braun & Clarke, 2006), som betyr at forskeren «arbeider med utgangspunkt i dataene for å utvikle begreper og analytiske perspektiver» (Thagaard, 2018, s. 172).

En teori-tematisk analyse vil innebære at forskeren analyser datamaterialet ut ifra sine teoretiske og analytiske interesser. Analysen kan derfor ha en tendens til å bli drevet av forskeren, fremfor at analysen er drevet av datasettet (Braun & Clarke, 2006, s. 84). Slik vi forstår det, kan en teori-tematisk analyse omtales som det Thagaard (2018) kaller for en

deduktiv tilnærming. Ifølge Thagaard (2018, s. 154) kan forskeren gjennom en deduktiv tilnærming også betegne kategorier med begreper fra prosjektets problemstilling. Da vi har identifisert og predefinerte temaer i vår intervjuguide, ble det naturlig for oss å anvende en teori-tematisk analyse eller det vi heretter velger å omtale som en deduktiv tilnærming.

For å kunne ivareta rådgivernes perspektiver valgte vi en kombinasjon av induktiv og teori-tematisk analyse. Dette betyr at leste datamaterialet ut ifra våre predefinerte temaer, men samtidig forholdt oss åpne andre, nye funn.

Nivå på tema: Semantisk eller latente temaer

Det tredje valget vi tok var om vi ønsket å analysere på et semantisk eller et latent nivå (Braun & Clarke, 2006, s. 84). Å analysere på et *semantisk nivå* vil for forskeren innebære å ikke analysere utover det som deltakerne sier eller skriver i datamaterialet, som i vårt prosjekt betyr at vi for eksempel ikke skal fortolke eller tillegge mening utenfor det som blir sagt av rådgiverne i intervjuene. Dette vil også være i tråd med en fenomenologisk tilnærming, slik vi har valgt. Ved å velge å analysere på et semantisk nivå vil vi også kunne fremme at deltakernes perspektiver og synspunkter skal tale for seg selv og fremtre klarest mulig (Thomassen, 2006, s. 171). Ved å analysere på *latent nivå* vil forskeren se etter og identifisere underliggende mening som går utover det semantiske innholdet (Braun & Clarke, 2006, s. 84). Slik vi forstår analysenivåene, vil et latent analysenivå i vårt prosjekt handle om å undersøke *hvorfor* rådgiverne i fosterhjemstjenestene har de opplevelsene de har, mens et semantisk analysenivå vil handle om å undersøke *hva* slags opplevelser rådgiverne i fosterhjemstjenestene har. Hvis vi hadde valgt et latent analysenivå, ville vi ha utfordret vår fenomenologiske tilnærming, samt risikert å bevege oss vekk fra oppgavens problemstilling. For å ivareta oppgavens formål og problemstilling, ble det derfor valgt å analysere på semantisk nivå.

4.3.3 De seks fasene i tematisk analyse

Som nevnt innledningsvis har vi valgt å anvende Braun og Clark (2006) sin tematiske analysemodell for å analysere datamaterialet vårt. Den beskriver hvordan forskeren trinn for trinn kan gå frem for å anvende en teoretisk analyse og bearbeide datamaterialet sitt. Vi valgte å gå gjennom fasene i den rekkefølgen slik fasene ble presentert i artikkelen, fra fase én til

fase seks. Vi opplevde ikke behovet for å bevege oss frem og tilbake mellom fasene slik Braun og Clark (2006, s. 86) åpner opp for.

Fase 1: “Familiarizing yourself with your data”

Den første fasen handler om å bli godt kjent med datamaterialet vårt. Ifølge Braun og Clarke (2006, s. 88) er transkriberingen ofte en fordel og en god måte å utvikle en grundig forståelse av datamaterialet. Transkriberingsprosessen var tidkrevende og betegner ofte de tidligere stadiene av analysen (Braun & Clarke, 2006, s. 88). Vi valgte å transkribere intervjuene så raskt vi klarte etter hvert intervju. Da hadde vi fortsatt intervjuene ferskt i minnet, og dermed bedre forutsetninger for å gjengi nøyaktig hva som hadde blitt sagt. Vi fordelte transkriberingsarbeidet slik at vi begge transkriberte tre lydopptak hver. Videre ble vi enige om et transkriberingsoppsett med en felles mal som begge skulle anvende i transkriberingsprosessen, slik at det skulle bli enklere å gå gjennom hverandres transkriberinger. Se tabell 2 senere i oppgaven for transkriberingsoppsettet vi lagde.

Ifølge Braun og Clarke (2006, s. 87) handler fordypningen av datamaterialet om å lese dataene gjentatte ganger og lese aktivt etter for eksempel betydninger og mønstre. Vi leste gjennom datamaterialet flere ganger, da Braun og Clarke (2006, s. 87) gjorde oss oppmerksomme på at mulige mønstre og funn kunne gi seg til kjenne etter hvert som vi leste igjennom. Hvordan vi skulle lese ble påvirket av valgene vi tok tidlig i analysen. Vi leste derfor datamaterialet vårt på en deduktiv/ teori-tematisk måte, på semantisk nivå, i tillegg til at vi ønsket å fange opp detaljer i svarene.

Fase 2: “Generating initial codes”

Den andre fasen i Braun og Clarke (2006) sin tematiske analysemodell handler om å lage merkelapper eller kategorier som vi kan sortere datamaterialet i. Hvordan vi koder er styrt av om vi har en data-dreven analyse eller en teori-dreven analyse. Da vi har en problemstilling vi ønsker å belyse, var det naturlig å kode teoridrevet etter å ha gjennomført transkriberingene våre.

Samtidig var det viktig for oss å legge til rette for å fremme rådgivernes synspunkter og opplevelser, i tråd med både den fenomenologiske tilnærmingen og problemstillingen vår. Vi valgte derfor å benytte oss av analysemodellens fleksibilitet, og bestemte oss for å bruke en kombinasjon av teori-drevet og data-drevet analyse når vi kodet. Dette betyr at selv om vi hovedsakelig hadde en teori-drevet analyse, var vi bevisste på å ha et åpent blikk for annen viktig informasjon som kunne vise seg i datamaterialet.

Vi hentet inspirasjon fra Thagaard (2018, s. 153) når vi skulle kode datamaterialet. Vi trakk ut utdrag fra transkriberingene som vi mente at kunne være relevant for å tilnærme oss problemstillingen (Thagaard, 2018, s. 153). Vi valgte også å trekke ut utdrag fra transkriberingene som vi mente kunne være interessant uavhengig av problemstillingen, for å ivareta rådgivernes synspunkter og opplevelser utover vår problemstilling. Vi plasserte utdragene i høyre marg i transkriberingsdokumentene, for å oppsummere hva rådgiverne sa i korte trekk:

(INTERVJUER) SPØRSMÅL	(RÅDGIVER) Y2	UTDRAG
Bruker du begrepet matching?	Ja, det bruker jeg. Bruker det når vi prøver å koble hjem og barn sammen..ehh, så.. kjempeoppgave det med matching.	Ja Prøver å koble hjem og barn sammen Matching er en kjempeoppgave
Hvordan forstår du begrepet?	Jeg forstår jo det som at.. ehh.. når vi har..har et barn som skal ha et fosterhjem.. ehh.. så er det jo det å finne det rette fosterhjemmet til det konkrete barnet. Ehhm.. sånn at den matchen den.. holdt jeg på å si, hvor godt passer hjemmets omsorgsegenskaper da til det barnets behov, sant. Ehh, for vi skal jo finne et hjem som kan passe til det barnet, vi skal ikke finne et barn til et hjem.	Å finne det rette fosterhjemmet til det konkrete barnet Hvor godt passer hjemmets omsorgsegenskaper til barnets behov Finne et hjem som kan passe barnet, ikke et barn til et hjem.

Tabell 2, Transkriberinger med utdrag

Videre lagde en tabell (se tabell 3) der vi sammenstilte alle utdragene ved siden av hverandre, og kategoriserte i kolonner etter spørsmålene de hadde svart på fra intervjuguiden. Dette så vi som hensiktsmessig for å kunne se utdragene i den konteksten de ble sagt. Slik ble også utdragene en form for koder, som vi brukte for å beskrive transkriberingene:

(INTERVJUER) SPØRSMÅL	(RÅDGIVER) X1	(RÅDGIVER) X2	(RÅDGIVER) X3	(RÅDGIVER) Y1	(RÅDGIVER) Y2	(RÅDGIVER) Y3	KODER
Hvordan syns du begrepet «matching» er dekkende for arbeidet ditt?	<p>Skulle kanskje vært et norsk ord i stedet da, kommer ikke på hva det kunne hete</p> <p>Det gir jo mening for meg</p> <p>Du skal kvalitetssikre at denne familien kan ivareta barnet på det og det området</p>	<p>For meg er det vanskelig, det dekker ikke helt fordi det er ulik oppfatning av begrepet.</p> <p>Som fagperson, <u>min bakgrunn</u>, hvilke briller man har på.</p> <p>Fagpersoner kan være enige om elementer eller kriterier.</p>	<p>Kort og enkelt begrep.</p> <p>Vi må passe på hvis det blir brukt eksternt til fosterfamilie, biologiske foreldre og samarbeidspartnere. Det kan virke litt rart at vi prater om matcher i forhold til ungene deres. Viktig å tenke over hvordan man bruker begrepet der ute</p> <p>Men for oss da, så synes jeg begrepet er kort og enkelt. Det dekker mye.</p>	<p>Ja, tenker jo det i det daglige.</p> <p>Ordet i seg selv er litt rart, vinkler opp mot den siden man søker partner (match.no).</p> <p>Litt misvisende, men jeg veit jo hva som ligger i begrepet og tenker der et dekkende.</p> <p>Kunne het noe annet rent praktisk.</p> <p>Har ikke forslag til hva det kunne hetet</p>	<p>Ja.</p> <p>Er for så vidt et godt begrep.</p> <p>Er veldig innarbeidet hos oss.</p> <p>Snakker om matching før vi tilbyr et hjem</p> <p>Føler at begreper absolutt er godt innarbeidet hos oss</p>	<p>Ja, syns egentlig det.</p> <p>Det er jo en match vi er ute etter.</p> <p>Vi skal finne et godt hjem til fosterbarnet</p>	<p>Noen mener det er dekkende, det er arbeidet deres</p> <p>Andre mener det ikke er dekkende, misvisende, ulike oppfatninger</p> <p>Ingen har forslag til hva det kunne het/<u>annet begreper</u></p> <p>Alle presiserer at begreper gir mening for dem</p>

Tabell 3: Sammenstilling av utdrag fra transkripsjonene, med koder.

Fase 3: “Searching for themes”

Analysemodellens tredje fase handler om å identifisere sammenhenger fra kodearbeidet, og fokusere på å finne overordnede, midlertidig temaer som er relevante for problemstillingen (Braun & Clarke, 2006, s. 89). Etter den andre fasen satt vi igjen med en liste med flere koder. Vi gjennomgikk alle kodene i listen, og begynte å utforme et tankekart for å analysere sammenhenger, mønstre og finne overordnede temaer. Vår strategi var å finne temaer som vi mente at gjenspeilet datamaterialet mest. Totalt endte vi opp med 11 overordnede temaer som vi fikk flere koder under. De overordnede temaene var: (1) bakkebyråkrati, (2) mulighetsrom, (3) barns behov er komplekst, (4) barns store behov, (5) mangel på fosterhjem, (6) emosjonelt aspekt hos rådgiverne, (7) suksessfaktorer, (8) fosterhjemmets egenskaper, (9) den nye barnevernreformen, (10) samarbeid med barneverntjenestene, (11) uspesifikke temaer.

Fase 4: “Reviewing themes”

Vi gikk inn i modellens fjerde fase når vi vurderte og evaluerte våre 12 midlertidige temaer (Braun & Clarke, 2006, s. 91). Vi vurderte om temaene passet utdragene, om noen temaer kunne bli slått sammen til et felles tema, eller om andre temaer burde brytes ned til separate temaer (Braun & Clarke, 2006, s. 91). Vi valgte også å eliminere temaer som ikke var representative for utdragene eller datamaterialet i sin helhet. Avslutningsvis fremgikk det tydelig hvilke temaer som gjenspeilet datamaterialet og hvilke temaer vi skulle ende opp med. Etter å ha vurdert og evaluert våre 12 midlertidige temaer satt vi igjen med 3 temaer, som fremgår i fase 5.

Fase 5: “Defining and naming themes”

Det var viktig for oss å utarbeide temaer som gjenspeilet datamaterialet. Dette ble også vår strategi når vi skulle arbeide med å utforme temaer. De tre temaene vi satt igjen med etter fase fire valgte vi å definere som “Mangel på tilgang på fosterhjem”. “Ulike forståelser av fosterbarns behov”, og “Samarbeidets utfordringer”. Vi opplevde at disse temaene gjenspeilet og reflekterte datamaterialet vårt på en god måte.

Fase 6: “Producing the report”

Den sjettede fasen betegnes som siste del av analysen og innebærer å utarbeide en rapport med utgangspunkt i våre endelige temaer (Braun og Clarke, 2006, s. 93). Dette vil i vår oppgave fremgå i oppgavens kapittel 5 «Resultater», der temaene fra analysen presenteres og beskrives med tilhørende funn.

4.4 ETISKE REFLEKSJONER

Forskningsetiske normer

All forskning bør foregå i henhold til forskningsetiske normer (Forskningsetikkloven, 2017, § 1). Det kommer av aktsomhetsplikten at alle som driver med forskningsrettet arbeid skal opptre med aktsomhet under forberedelser, rapporteringen og andre forskningsrelaterte aktiviteter (Forskningsetikkloven, 2017, § 4).

De nasjonale forskningsetiske komiteene (De nasjonale forskningsetiske komiteene, 2019) viser til fire forskningsetiske prinsippet og hensyn. Disse er respekt, gode konsekvenser, rettferdighet og integritet. All forskning skal praktiseres på en etisk forsvarlig måte og i henhold til etiske normer.

- **Respekt** for personer som deltar i forskning
- Forskeren skal etterstrebe **gode konsekvenser**
- Prosjektet skal være **rettferdig** utformet og utført.
- **Integritet.** Plikt til å følge anerkjente normer, opptre ansvarlig, åpent og ærlig overfor kolleger og offentlighet.

Vi har gjort oss godt med disse prinsippene, og har med bevissthet tatt de med oss inn i prosjektet som har gjort oss klar over hvilket ansvar vi har som forskere. Vi har blant annet utvist hensyn til prinsippene gjennom informasjonsbrevet og samtykkeerklæringen. Vi har oppbevart informasjonen etisk forsvarlig måte av hensyn til informantene, som vi gjorde rede for tidligere i oppgavens metodedel. Vi mener at vi har opptrådt etter disse etiske prinsippene og aktsomhetsplikten etter beste evne.

Vårt forskningsprosjekt er sendt til og godkjent av NSD. At NSD har godkjent prosjektet er en ekstra kvalitetssikring av prosjektet.

5. RESULTATER

Formålet med dette prosjektet var å undersøke hvordan rådgivere i fosterhjemstjenesten opplever sine muligheter av å finne egnede fosterhjem til fosterbarns behov. I dette kapitlet vil vi presentere våre resultater. Gjennom Braun og Clarke (2006) sin tematiske analysemodell, kom vi frem til tre temaer som pekte seg ut som sentrale fra intervjuene med rådgiverne. Disse tre temaene var:

- Mangel på tilgang på fosterhjem
- Ulike forståelser av fosterbarns behov
- Samarbeidets utfordringer

Videre vil ta for oss en beskrivelse tema for tema. Vi har valgt å lage underkategorier av hvert tema for å presentere funnene på en systematisk måte. Videre vil vi sitere noen av rådgiverne, for å bedre kunne illustrere våre funn. Gjennom å sitere vil vi kunne fremlegge rådgivernes opplevelser slik de fremkommer direkte fra dem. Å sitere rådgiverne vil også kunne styrke deres stemme i denne studien, som er i tråd med vår kvalitative forskningsstrategi og fenomenologiske tilnærming. Med sitater får leser innsyn til hvordan vi har brukt empirien. Avslutningsvis vil vi oppsummere våre hovedfunn og besvare våre tre forskersspørsmål fra innledningen.

5.1 Mangel på tilgang på fosterhjem

Alle rådgiverne som deltok i prosjektet, trakk frem mangelen på fosterhjem som et viktig trekk ved opplevelsen av å finne egnede fosterhjem til fosterbarns behov. Dette temaet er basert på første del av intervjuet, som var knyttet til vårt overordnede tema (1) egnede fosterhjem. Med utgangspunkt i resultatene, har vi valgt å dele hovedtemaet inn i tre deltemaer. Deltemaene er: Et stort samfunnsoppdrag, en mismatch mellom fosterbarns behov og fosterhjemmet, og konsekvenser og press.

Et stort samfunnsoppdrag

Rådgiverne i denne studien forteller at det er en stor utfordring i hele landet å få rekruttert nok fosterhjem og sier at utfordringen må forstås som et samfunnsoppdrag. Mange fosterbarn står lenge på vent for å få fosterhjem og bor midlertidig over lengre tid i beredskapshjem. Det ble sagt av flere av rådgivere at de har flere barn som venter enn de har fosterhjem å formidle.

Behovet for å rekruttere fosterhjem er derfor stort. En av rådgiverne sa at

«... halve tjenesten vår jobber jo med å rekruttere fosterhjem. Og så lenge dem ikke får til å rekruttere og så stopper jo alt opp så det er en propp. Som gjør at alt stopper opp. Og hvorfor har samfunnet blitt sånn at det er vanskelig å få noen til å ta denne oppgaven her det er jo et helt annet spørsmål, men...»

I intervjuene spurte vi hva rådgiverne ville endret på om de fikk muligheten til å være med å videreutvikle sine arbeidsoppgaver. En rådgiver ville ha drøftet barn opp mot hjem med flere avdelinger og foreslår at det burde ha vært et regionalt formidlingsteam. Et regionalt formidlingsteam vil åpne opp for større geografiske områder, og øke tilgangen på flere fosterhjem. En annen rådgiver foreslår at de trenger å tenke mer kreativt i forhold til barna de strever med å finne fosterhjem til

«Vi kan gjøre mer...ee.. kanskje tenke mer kreativt rundt det, og kanskje jobbe mot holdningsendring på en måte...eee.. men jeg synes på en måte at det er trist at barn eller unge da blir ventende lenge, og da snakker vi over et år da».

På slutten av intervjuet spurte vi alle rådgiverne hva som var viktig for dem å få frem i intervjuene. Nesten alle rådgiverne understreket at fosterhjemstjenesten trenger flere fosterhjem og at rekrutteringsjobben må bli bedre. At rekrutteringsjobben må bli bedre, kan bety at det enten trengs større aktivitet i rekrutteringsarbeidet eller at kvaliteten på rekrutteringsjobben, slik den er i dag, ikke er god nok. Dette betyr at de trenger flere hjem å velge mellom, for å få til en match. Det fremkommer som særlig viktig for flertallet av rådgiverne å formidle til oss at

“... det er barnas beste vi skal jobbe for og da må vi jo ha nok hjem”.

En mismatch mellom fosterbarns behov og fosterhjem

Det kom frem i intervjuene at det er ulike grunner til at det kan være utfordrende for rådgiverne å matche fosterbarn med fosterhjemmene. For rådgiverne handlet det om at de tilgjengelige fosterhjemmene rett og slett ikke passet eller ønsket å ta på seg oppdraget som

fosterhjem til enkelte grupper fosterbarn.

Vi spurte rådgiverne om det var noen fosterbarn det var særlig vanskelig å finne fosterhjem til og hvorfor. Det var enighet blant alle rådgiverne om at det er enkelte grupper barn som det er størst mangel på fosterhjem til. Det er særlig behov for å finne fosterhjem til ungdom, fosterhjem til søsken, barn med diagnoser, barn med handicap, og ikke etnisk norske, som de fosterbarna det var vanskeligst å finne fosterhjem til. Flertallet påpeker at det mangler fosterhjem spesielt til ungdom. Flere rådgivere snakker om at ungdom er vanskelig å finne hjem til, men det er få av rådgiverne som faktisk reflekterer og nyanserer hvorfor det er slik. En rådgiver omtalte blant annet ungdommer som en misforstått gruppe

«...ungdom har det nå vært vanskeligere å finne fosterhjem til. Eh, og jeg tror det er litt sånn .. misforstått myte.. eller at ungdommer «dem er så vanskelig, dem er så krevende» eh, kanskje dem har med seg mye, men en baby kan nå være like skadet.. ehh.. som en ungdom.»

En rådgiver foreslår at myndighetene må sette mer fokus på fosterhjem og fosterhjemsomsorgen i en samfunnsmessig sammenheng, sånn at flere familier ser muligheter for å gjøre en jobb med ungdommer. Denne rådgiveren mener at mange familier kunne gjort en innsats, men på grunn av frykt for disse ungdommene og at ungdommene blir oppfattet som skumle av samfunnet, er det færre som stiller som fosterhjem til denne gruppen. Denne rådgiveren mener at mange familier kunne gjort en innsats for ungdommer

«...men at man jobber med at myndighetene lenger opp sette mer fokus på det med fosterhjem sånn samfunnsmessig sånn at flere ser muligheten for å kunne gjort en jobb med ungdommer. Mange er jo skeptiske, ja så det er litt mer sånn opplysninger rundt det med fosterhjem og fosterhjemsomsorg. Og at de som sitter øverst, alle barn skal i fosterhjem men da må de gjøre noe med rettighetene og rammene for fosterhjem og få opplyst mer om det».

Vi fant det interessant at rådgiverne svarte på spørsmålet med å forklare at det ikke bare er en utfordring med mangel på fosterhjem, men også mangel på de riktige fosterhjemmene. Det ble sagt av en rådgiver

«..at de barna som enhver tid hadde behov for fosterhjem hadde kanskje større utfordringer enn de fosterhjemmene vi hadde kunne ivareta da».

En annen rådgiver snakket om at hjemmene vegrer seg for fosterbarn som har større behov. Mange fosterhjem vegrer seg for å ta til seg andres barn som de skal ha hjemme. Dette beskrives som komplisert og flere av rådgiverne opplever flere familier som skeptiske til oppdraget

«Det å sikre at man skal finne et fosterhjem som kanskje har en sånn spesialkompetanse..ehh, det kan være utfordrende. Ehhm..Et annet dilemma er jo barn som har vært utsatt for seksuelle overgrep for eksempel. Det er det en del som vegrer seg for. Ehm.. også fordi at det.. jeg tenker at det er et felt som mange er redd for å trække feil da, og påføre ungen større belastning, så det.. det er det en del som syns er vanskelig, så det.. ja, å referere seg mot».

I tillegg til at hjemmene vegrer seg for å ta imot fosterbarn med større behov, kan det være vanskelig å finne fosterhjem som tar på seg oppdrag med utfordringer som kan være fremmed

«For eksempel sosialspektervansker, autisme, sant.. altså, eh.. diagnoser som krever helt spesiell oppfølging og kunnskap. Ehh, det kan være syndromer, altså det.. i det hele tatt det som på en måte kan virke litt fremmed for mange da».

Press og konsekvenser

Med undertemaet press og konsekvenser, viser vi til hva rådgiverne sier om hvordan de opplevde utfordringen med mangel på tilgang på fosterhjem. Av resultatene kan vi trekke frem at rådgiverne opplevde ulike former for press. Resultatene viser at flere av rådgiverne føler et krysspress overfor både barneverntjenestene og fosterbarna som står lenge og venter på fosterhjem.

Det var flere av rådgiverne som sa at de må lete etter fosterhjem på andre måter enn det som er rutinen. Det er helt unntaksvis at noen av rådgiverne kan utføre sitt arbeid i tråd med rutiner og det ble sagt at det er sjelden at de får til den ideelle måten å utføre arbeidet sitt på, fordi de

har ikke fosterhjem å velge i. Flertallet av rådgiverne jobber for å strekke seg og sa at de måtte være kreative for å finne fosterhjem når det var få eller ingen fosterhjem tilgjengelig. Flere av rådgivere driver egen rekruttering av fosterhjem, undersøker slekt og nettverk, sjekker systemet, eller kontakter familier som de har kjent over tid. Andre sier at de bruker kollegaer aktivt for å tenke alternativt sammen og for å få noen innspill. Følelsen av at de er flere om å dele ansvaret og at man ikke har ansvar alene ble trukket frem som viktig for en av rådgiverne.

«Det gjør det ikke bedre for barnet å vite at man gjør det man kan, men det gjør det lettere å stå i det som rådgiver».

Nesten alle rådgivere snakket om at de føler en form for press når det kommer til å finne fosterhjem. Dette presset ble sagt i en kontekst der vi snakket om samarbeidet med barneverntjenesten. Det ble uttrykt at

«du blir stående i et kryss med barnevernet som er utålmodig».

Denne rådgiveren setter ord på hva flere av rådgiverne har sagt om dette krysspreset

«et barnevern som lurte på hva vi driver med og hvorfor det ikke er mulig å finne et hjem».

Dette presset ble også nevnt når det ble snakk om fosterbarna. Dermed ser vi at rådgiverne står i ulike press på en og samme tid. Flere uttrykte at de har en følelse av at det går på bekostning av barna og ungdommene når det tar tid å finne fosterhjem. Det fremkommer flere emosjonelle uttrykk og press, som rådgiverne må balansere mellom det å være profesjonell og personlig. For andre rådgivere var dette en viktig del av drivkraften deres, for at barna skal ha det bra og flytte til en familie der de kan få det bedre.

«Jeg tror òg at frustrasjon over at vi ikke finner det [fosterhjem], handler mer om.. vi har så lyst til å hjelpe det her barnet, vi har så lyst til å gi det her barnet det det ønsker seg, for når et barn sier at «jeg ønsker meg et fosterhjem til jul».. ehh, ja, det er jo ikke lagd av stein noen av oss tenker jeg».

Noen av rådgiverne fortalte at de kjente på et forventningspress overfor fosterbarna. Her trekkes det frem at det er trasig for barna som står og venter på ledige fosterhjem, som gir rådgiverne en følelse av at de ikke kan hjelpe barna. Summen av mangel på tilgang på fosterhjem og de ulike formene for press, gjør at noen av rådgiverne beskrev at de opplevde arbeidet sitt som tungt og demotiverende.

5.2 Ulike forståelser av fosterbarns behov

Temaet er basert på andre del av intervjuet, som var knyttet til vårt overordnede tema (2) fosterbarns behov. Med utgangspunkt i resultatene, har vi valgt å dele temaet “Ulike forståelser av fosterbarns behov” inn i tre deltemaer. Deltemaene er behov i endring, En profilering av behov, og matching.

Behov i endring

I intervjuene spurte vi alle rådgiverne om de kunne beskrive fosterbarns behov for oss. Alle beskrev fosterbarns behov som et stort og varierende tema fordi barn er så ulike. Bare én rådgiver nevnte de generelle behovene fra lovverket (Forskrift om fosterhjem 2003, § 4 ; Barnevernloven 1992, §§ 4-1, 4-22), men det er et overveiende flertall som snakker om barnas følelser og emosjonelle behov når rådgiverne skulle beskrive barnas behov. Det var viktig for rådgiverne å få frem at fosterbarn har behov for grunnleggende omsorg og kjærlighet, raushet, stabilitet og rolige omgivelser, trygge og gode voksne, og at dette er rammer et fosterbarn trenger. Det var bare to rådgivere som trakk frem materielle forhold ved fosterbarns behov. Vi tolker dette at fosterbarnas emosjonelle behov er et sentralt fokusområde når det skal finnes fosterhjem til fosterbarn.

Et annet område som pekte seg ut som viktig ved fosterbarnas behov, var åpenbart at de var i behov av et fosterhjem. Når vi spurte rådgiverne om de kunne beskrive hvordan de arbeidet med å finne fosterhjem som egnet seg til barnet, trakk alle rådgiverne fram egenskaper ved fosterhjemmet som avgjørende. Her ble det blant annet vektlagt fosterhjemmets egenskaper som raushet, godhet, kjemi, evnen til å tilpasse seg barnet, håndteringen av egne følelser og at fosterhjemmet har realistiske forventinger til hva fosterhjemmet kan gjøre for barnet. Dette var egenskaper ved fosterhjemmet som alle rådgiverne vektla når de skulle beskrive hva et

fosterbarn var i behov av.

Vi fant det særlig interessant at rådgiverne reflekterte over at fosterbarns behov kan endre seg. Med utgangspunkt i resultatene ser vi at rådgiverne beskriver at behovene kan endre seg ut ifra kontekst

«det behovet akkurat nå i denne situasjonen, er ikke sikkert er det samme senere. Behovet er i endring».

Flere rådgivere pekte på at det er mange sider ved barnet som kanskje ikke kommer til syne før barnet flytter inn i et fosterhjem. Det kan derfor være vanskelig å kartlegge alle sider ved barnet før plasseringen. Særlig kan smerteuttrykk eller helt nye utfordringer og behov hos barnet komme til syne først etter plassering i fosterhjemmet har skjedd.

«det kan ligge mye under som ikke kommer frem fordi barnet mest trolig vil vise sin beste side og har vel bare lyst til å fortsette å være der [beredskapshjemmet]».

Rådgiverne ser at barns behov er blitt større i dag enn det de var før. En rådgiver fortalte at sin arbeidsplass hadde en hypotese om at barnas økte behov handler om at barn er dårligere enn de var før

«...vi hadde en hypotese om at unger som trenger fosterhjem i dag har økte behov enn det de kanskje hadde for noen år siden...at det kanskje da er vanskeligere å finne fosterhjem som matcher de økte behovene for unger. Det ser ut som at unger blir dårligere da eller er dårligere enn de var».

Det er få fosterhjem å velge mellom fra før, og når behovene bli store, så sitter ikke fosterhjemstjenesten igjen med mange alternativer til barnet. Dette utelukker mange fosterhjem, og dermed reduseres også rådgivernes muligheter til å finne et egnet fosterhjem til fosterbarns behov.

En profilering av behov

Vi spurte i intervjuene om rådgiverne brukte noen form for arbeidsmetoder, teorier, eller saksbehandlerverktoy når de skulle finne fosterhjem til fosterbarna. Vi fikk bekreftet at det brukes Barnets Profil av rådgiverne i region Øst og Barnets Behovs Profil av rådgiverne i region Midt-Norge. Rådgiverne fra region Øst beskriver barnets profil som et samlevertkøy som oppsummerer barnets risikoområder, beskyttelsesområder, forhold ved foreldre og barnets omgivelser. Rådgiverne fra region Midt-Norge beskriver barnets behovs profil som et systematisk vertkøy som samler barnas behov i kategoriene fysiske-, sosiale-, emosjonelle-, og kognitive behov. Rådgiverne fra begge regionene er enige i at vertkøyene beskriver viktige forhold ved barnet. Rådgiverne sier at profilene brukes for å kategorisere barns behov. En rådgiver poengterer at det er viktig å anvende en profil, og begrunner med at det er en sammenstilling av hvem og hva barnet trenger

Videre reflekterte flere av rådgiverne, uavhengig av tilhørende region, over at disse profilene kan gjøre barnas behov mer komplekse eller forverret.

«Vi drøfter om vi gjør dem verre enn de er eller hvordan virker det her inn på prosessen».

«Så er det mye sortering av informasjon også er det sånn..ee.. vanskelig med noen sånn dilemmaer da. Eee.. som handler om å score barn, ikke sant. Og det synes jeg er litt sånn...ee...jeg skriver aldri et tall for eksempel».

Det ble gjort et poeng av noen av rådgiverne at de opplevde et dilemma med å anvende profilene, mens andre rådgivere mente at profilene var et godt utgangspunkt å arbeide ut ifra når de skulle finne egnede fosterhjem. Dilemmaene som ble beskrevet var at barn blir scoret i form av tall og farger, og at det er uvant for sosialarbeidere å skåre, bruke tall og fargelegge. Det presiseres at det er et dilemma som er bestemt ovenfra og ned, som det er vanskelig å forholde seg til med kunnskap om at barns behov kan endre seg

«Som profesjonell skal jeg utøve det og gjøre så godt jeg kan, men jeg synes de er vanskelig fordi ting kan endre seg»

En rådgiver sammenlignet profilene med en praksis som minner om en type diagnosesetting av fosterbarn

«Jeg er redd for at det skal klistre noen merkelapper på barn og ved å score er man nesten å gå på vei med å diagnoster barn».

I dag er profilene et internt arbeidsdokument hos fosterhjemstjenesten. En rådgiver sier at barneverntjenestene ønsker å få arbeidsdokumentet tilsendt, som skaper intern diskusjon hos fosterhjemstjenesten om hvordan dokumentet vil bli behandlet i forhold til foreldrene. Det som diskuteres er hvordan foreldrene til barna ville ha reagert hvis de så at barnet deres scores etter tall eller scores høyt. Det påpekes av noen av rådgiverne at profilene er et godt utgangspunkt, men påpeker samtidig at det er veldig viktig å tenke på at det ikke er tallet som skal være avgjørende. Det er en helhetlig vurdering av barnets beste som skal legges til grunn. Det er kun én rådgiver som sier direkte at profilen er et viktig matchingverktøy.

Matching

Helt i starten av intervjuene ble alle rådgiverne spurt om de bruker begrepet match i arbeidet sitt. Alle bekrefter at de er kjent med og anvender begrepet. Da de skulle beskrive hvordan de forstår begrepet, poengterte de fleste at de synes at det var vanskelig å gi en klar definisjon av begrepet match. Felles for alle rådgiverne er at de beskriver at matching handler om å finne det rette fosterhjemmet til det enkelte barnet. En rådgiver sa

«Vi skal finne et fosterhjem som passer barnet, ikke et barn som passer hjemmet»

Vi spurte rådgiverne om hvor mye match det må være for å være en match, og hva som er godt nok for at det kan kalles en match. Alle påpekte at det var et stort spørsmål som det ikke er noe enkelt svar på. Først og fremst er det vanskelig å finne noe som er perfekt, og hva som er godt nok blir vurdert i hver sak. Noen rådgivere påpekte at de kan bli usikre, fordi de kan ha tro på at matchen ser lovende ut, men så blir det likevel et brudd etter kort tid. Andre forklarer at det kan være vanskelig, fordi de aldri finner formen på hva som gjør at man kan tenke at det er en sikker match

«... blir man så usikker for man kan ha troa at det her [matchen] ser veldig lovende ut. Også kan man være litt skeptisk, men tenke at det her [matchen] kan vi jo prøve, også går det bra. Så man finner aldri formen for hva det er som gjør at man skal ha tenkt at det her [matchen] er sikkert. Man blir overraska hele tiden»

En del av matchingutfordringer ... fortalte enkelte av rådgiverne at de som regel ikke møter eller ser barnet de skal finne et hjem til. De baserer derfor matchen på den tilgjengelig informasjonen de har om barnet. Det diskuteres mye internt på noen av arbeidsplassene hvordan de kan bli tryggere på matchingen. Noen mener at 50% match er godt nok til å kunne jobbe videre med fosterhjemmet. Andre mente at dersom det er mangler ved fosterhjemmene i matchingen, så kan fosterhjemstjenestene styrke fosterhjemmene til å bli i stand til å ta på seg oppdraget. Noen få nevner at standarden for hva som er godt og de kriteriene som stilles til et fosterhjem, kanskje senkes hvis det er snakk om plassering i slekt og nettverk. En rådgiver sa at

«Der kommer jo det med slekt og nettverk ikke sant, for der skal man jo kanskje ha litt lavere terskel på de kravene som ligger der, fordi at man tenker det å komme til noen kjenner historien, som kanskje er litt lik deg selv, betyr så mye».

Ut ifra resultatene ser vi at det er enighet blant alle rådgiverne om at det må være grunnleggende egenskaper ved fosterhjemmet som omsorg, raushet, og trygghet for at en match skal være god nok. Disse egenskapene går igjen flere ganger i løpet av intervjuene.

5.3 Samarbeidets utfordringer

Dette temaet er basert på tredje og siste del av intervjuet, som var knyttet til vårt overordnede tema (3) rammer for praksis. Vi opplevde at rådgiverne snakket mye om sitt samarbeid med barneverntjenestene i intervjuene. De snakket om samarbeidet uoppfordret, uavhengig av innholdet i spørsmålene som ble stilt, i tillegg til at vi spurte rådgiverne direkte om deres samarbeid med barneverntjenestene. Rådgiverne snakket om hvordan instansene forholder seg til hverandres roller i samarbeidet, med vekt på at det er barneverntjenestene som sitter på den endelige avgjørelsen om fosterhjemmet matcher barnets behov eller ikke. Med utgangspunkt i

resultatene, har vi valgt å dele hovedtemaet inn i to deltemaer. Deltemaene er de profesjonelles referanserammer og refleksjoner om den nye barnevernreformen.

De profesjonelles referanserammer

Flere av rådgiverne opplevde at barns behov vurderes ulikt mellom fosterhjemstjenestene og barnevernstjenestene. Det gjentok seg at rådgiverne snakket om at de i samtaler med barneverntjenestene tenkte at et hjem er godt nok til å matche barnas behov, men så kan barneverntjenestene være uenig og beslutte at hjemmet ikke er godt nok. Det påpekes at tilbudsbrevet som rådgiverne skriver til barneverntjenestene nå er grundigere og viser tydeligere vurderingsgrunnlaget fra fosterhjemstjenestene, hvilket gjør det vanskeligere for barneverntjenestene å takke nei til fosterhjemmene. Resultatet av et grundigere tilbudsbrev er at barneverntjenesten i mindre grad takker nei til fosterhjem ifølge rådgiverne.

«.. det kan jeg føle på, at jeg tenker at jeg har, ut ifra mitt kjennskap til fosterhjemsomsorgen, en.. en tanke om at - sånn bør det være – mens kommunen har andre rammer å.. andre referanserammer da».

Alle rådgiverne var opptatt av å poengtere at de ikke har beslutningsmyndighet og at de kun anbefaler og tilbyr fosterhjemmene til det kommunale barnevernet. Som for eksempel sier en rådgiver

«min rolle er jo ... i samarbeid med barnevernstjenestene...samarbeidsprosjekt det her. Finne det beste mulige fosterhjemmet til barnet ... men jeg tilbyr jo bare, det er barneverntjenesten som har beslutningsmyndigheten».

En annen rådgiver sier for eksempel at

«hvis barneverntjenesten tenker at tilbudet ikke er godt nok, så må jeg forholde meg til det og lete videre».

Noen av rådgiverne snakket om at barneverntjenestene er veldig travle og har det litt mer hektisk enn fosterhjemstjeneste. For å imøtekomme dette, sier noen av rådgiverne i denne

studien at de prøver å tilpasse seg barneverntjenestenes travle hverdag når det er behov for å møtes. Alle rådgiverne opplevde også at de ønsket et tettere samarbeid med barneverntjenestene. En rådgiver tror at kommunen blir litt matt på grunn av avstanden, og at instansene i større grad bør samarbeide og gjøre dette på en annen måte, fordi de jobber for det samme. En annen rådgiver fortalte at avstanden mellom fosterhjemstjenestene og barneverntjenestene bare blir større i dag. Videre fortalte rådgiveren at løsningen er at instansene må jobbe mer sammen, og at løsningen ikke er at de beveger seg fra hverandre slik de ser at de gjør i dag. En rådgiver sa

«... det er noen rutiner og noen regler der som gjøre at avstanden kan bli for stor. At vi skulle ha samarbeidet tettere eller på en annen måte ... kommunen kan nok ofte synes det er langt, at vi er langt unna og vi blir for byråkratiske».

Det ble også trukket frem at samarbeidet mellom fosterhjemstjenestene og barneverntjenestene stort sett er bra fordi de jobber for de samme barna. En rådgiver sa at

«Jeg kan gi opp, bli frustrert, men jeg gjør det ikke. Fordi barna er konsekvensen og jeg må da være kreativ og tenke hvordan jeg kan få det til».

Gjennom intervjuene ble det klart at fosterhjemstjenestene og barneverntjenestene arbeider ut ifra ulike forståelser av hva som er fosterbarns behov i det barnefaglige arbeidet. En av rådgiverne beskrev at instansene arbeidet ut ifra ulike referanserammer når det kommer hva som er barnets beste, forventninger til samarbeidet, og hva de ville oppnå med samarbeidet. Dermed ser vi at det profesjonelle blikket styrer hvordan fosterbarns behov sees og forstås. Det kom frem i intervjuene at instansene hadde et felles mål, men hadde ulike tilnærming for å komme seg dit.

Refleksjoner om den nye barnevernreformen

Med undertemaet refereres det til svarene vi mottok da vi beveget oss inn i intervjuet som handlet om hvordan rådgiverne i denne studien opplevde den nye ansvarsfordelingen som følger av den nye barnevernreformen. Temaet kommer av at mange av rådgiverne uttrykte bekymring for reformens mulige konsekvenser, og hvordan reformen kan påvirke arbeidet deres.

Det kom tydelig frem at alle rådgiverne som deltok i studien var bekymret for den nye ansvarsfordelingen mellom stat og kommune. Rådgiverne sier at de ikke har opplevd endringer av den nye barnevernsreformen enda, men delte sine tanker om mulige konsekvenser i intervjuene med oss. Bekymringen som gikk igjen mest i intervjuene, var at til tross for at fosterhjemstjenestene sitter på god kompetanse om fosterhjemsarbeid, så mister fosterhjemstjenestene flere av sine arbeidsoppgaver som det kommunale barnevernet skal ta over.

«Vi tenker jo at vi har en kompetanse på fosterhjemsarbeidet som ikke nødvendigvis alle kommuner har. Vi håper at dem kan benytte seg av det vi har. Om du har 1 eller 2 omsorgssaker i løpet av et år så...så tar det tid å opparbeide seg kompetansen da, i en liten kommune»

En annen rådgiver sa at

«Jeg føler jo at Bufetat bare krymper da. Så det er ikke akkurat sånn at vi vokser i oppgaver akkurat. Vi får jo bare fratatt oppgaver».

Flere av rådgiverne reflekterte over hvilken rolle de skal ha fremover for barneverntjenestene. De fleste av rådgiverne ønsker å være på tilbudssiden og bistå barneverntjeneste på best mulig måte med de nye arbeidsoppgavene. En rådgiver påpeker blant annet at hvis utviklingen fortsetter slik den gjør i dag og barneverntjenestene begynner å finne fosterhjem på egenhånd, så stilles det spørsmål ved om det er behov for fosterhjemstjenestene i fremtiden

«Så da begynner man å tenke litt..ee.. man må gjøre seg attraktiv for hvis ikke så begynner vi å forsvinner mer og mer».

Mange av rådgiverne uttrykte bekymring for at kommunene ikke er rustet for den nye ansvarsfordelingen. Om kommunene ikke er godt nok rustet, var det bekymring for om det vil kunne påvirke kvaliteten på tjenestene til fosterbarn og fosterhjemmene. En rådgiver påpekte blant annet bekymring for at barneverntjenestene ikke skulle få nok ressurser til å faktisk kunne gjennomføre arbeidsoppgavene sine som de nå er tildelt

« .. jeg er redd for at..ehh.. kommunen, eller barneverntjenestene da.. ehh.. ikke får de ressursene som de trenger for å kunne ivareta den oppgaven».

En av rådgiverne kunne tenke seg at fosterhjemstjenesten fikk beholde alle arbeidsoppgavene som nå er satt til barneverntjenestene, og begrunner med at det blir et sprik mellom hva barneverntjenestene kan tilby og hva slags oppfølging fosterhjemmene og fosterbarna faktisk kan få. Det ble sagt at

«.. det å følge opp fosterfamilier tett nok og godt nok er en kjempeutfordring i en kommune, der det også skal være akuttarbeid, for akuttarbeid og undersøkelser kommer alltid først».

En annen rådgiver sa at

«Så man føler jo liksom at vi har mindre råd eller kontroll over hvordan det går etterpå fordi kommunen er jo dem som skal følge opp alt etterpå. Og så vet vi jo at de har veldig mye å gjøre fra før, overarbeidet fra før, hvordan skal man greie det?»

Det gjentar seg i intervjuene en bekymring om hvordan kommuneøkonomi vil kunne påvirke samarbeidet mellom fosterhjemstjenestene og barneverntjenestene. Kommunene har ulik kommuneøkonomi, hvilket innebærer at de ulike kommunene vil ta imot vurderingene fra rådgiverne på ulik måte. Enkelte kommuner vil for eksempel ha problemer med å imøtekomme fosterhjem som har økonomiske krav, som gjør at noen fosterhjem kan takke nei til å ta på seg oppdraget. Rådgiverne mener at dette kan redusere deres muligheter til å finne et hjem som passer barna

«De [kommunene] må kanskje slå seg sammen med flere andre små for å kunne gi et tilbud.. Store kommuner drukner litt i alt annet arbeid».

Flere av rådgiverne reflekterte over hvordan kommuneøkonomi vil kunne gi konsekvenser for barnets beste. Noen kommuner vil kunne følge opp fosterhjem og fosterbarn bedre, mens andre ikke på grunn av økonomiske begrensninger, manglende ressurser og prioriteringer.

Flere omsorgsplasseringer blir dyrere, som tvinger barneverntjenestene til å tenke annerledes når det kommer til plasseringer

«jeg har en tanke eller en frykt for at det kan bli sånn at kommunen bestemmer seg for kommunalt fosterhjem når det egentlig var et statlig fosterhjem barnet trenger. Sånn at jeg føler at det ..presser eller på en måte blir.. eller blir økonomien mer styrende da, med barnevernsreformen, for hva slags fosterhjem vi har mulighet til å velge»

Rådgiverne sier at de opplever store utfordringer med at barneverntjenestene vil ha et kommunalt fosterhjem til et barn som fosterhjemstjenestene har vurdert at trenger et spesialisert fosterhjem på grunn av store behov. En rådgiver har også opplevd at kommunen ikke kan tilby veiledning, når fosterhjemstjenesten har vurdert at dette hjemmet trenger tett veiledning for å stå i oppdraget. Rådgiverne mener at dette handler om at kommunen har helt andre referanserammer og må forholde seg til sin økonomi. En annen rådgiver mener at det er helt feil måte å arbeide etter økonomiske intensiver. Konsekvensen kan bli at fosterbarna kanskje ikke får det hjemmet de trenger og har behov for. Noen rådgivere gjorde også et poeng av at midlene barneverntjenestene får som følge av de nye oppgavene ikke er øremerkede til fosterbarna. En rådgiver sa at

«... jeg er litt redd for omdømmet til fosterhjemsomsorgen. Ehhm.. og hvis det ble dårlig, så er det klart at det vil jo gjøre muligheten for å rekruttere fosterhjem enda dårligere. Eller vanskeligere».

Noen av rådgiverne peker på positive konsekvenser ved barnevernreformen. En rådgiver sa at barneverntjenestene må tenke mer selv og hvor pengene skal brukes, hvilket tvinger barneverntjenestene til å være mer kreative. Kreativiteten kan føre til at det fokuseres mer på å lete etter fosterhjem i slekt og nettverk, som igjen kan øke muligheten for at barna får et fosterhjem.

Det pekes på av noen av rådgiverne som utelukkende positivt at kommunenes ansvar og plikt blir tydeliggjort, og at barn får raskere prosesser og ikke må vente for lenge på fosterhjem. Barneverntjenestene ble også rost i intervjuene for at det jobbes veldig bra i mange av barneverntjenestene for å møte og ivareta behovene på en god måte. En rådgiver mente at den

nye ansvarsfordelingen innebar at kommunene får styrket sin tjeneste.

En annen rådgiver var usikker på om den nye barnevernreformen hadde betydning for matchen sin del. Poenget var at det kanskje ikke blir enklere å rekruttere flere fosterhjem, fordi fosterhjemstjenestene får mindre å matche med. Denne rådgiveren påpekte imidlertid at det ikke er reformen som gjør at fosterhjemstjenestene har lite fosterhjem nå, da de så tendenser til det før.

5.4 Hovedfunn

Vi har undersøkt hvordan rådgivere i fosterhjemstjenesten opplever sine muligheter av å finne egnede fosterhjem til fosterbarns behov i lys av flere temaer i dette kapitlet. På bakgrunn av resultatene våre har vi følgelig pekt oss ut sentrale funn som vi mener at kan bidra med å belyse problemstillingen og som vi ønsker å fremheve i oppgaven. Vi har valgt å kalle disse funnene for hovedfunn.

Rådgiverne i denne studien opplever at de har flere fosterbarn enn de har fosterhjem, som begrenser deres valgalternativer. Mangel på de riktige fosterhjemmene ble særlig utpekt som en åpenbar faktor som begrenser valgalternativene, da mange hjem ikke kvalifiserer til å ivareta noen av fosterbarns særlige behov og utfordringer. For å håndtere disse begrensningene sa mange av rådgiverne at de måtte avvike fra den ideelle rutinen å matche på og brukte kreative løsninger for å skaffe fosterhjem som passer fosterbarna.

Med mangel på tilgang på fosterhjem, opplevde rådgiverne et økt press fra barneverntjenestene om å finne fosterhjem, samtidig som at de kunne oppleve å få dårlig samvittighet overfor fosterbarna som venter lenge på fosterhjem.

Rådgiverne opplevde et dilemma med å anvende profilene i egen praksis. Noen mente at det var viktig å bruke profilene fordi det ga en sammenstilling av hvem og hva barnet trenger, mens andre rådgivere var kritiske og mente at profilene kunne bidra med en sykeliggjøring av barna, som det kom frem av resultatene under temaet «*en profilering av behov*».

Rådgiverne ser at fosterbarna har økte behov i dag enn før, og beskriver barna som dårlige enn tidligere. Dette utelukker mange fosterhjem fordi mange hjem ikke vil ta på seg oppdraget eller ikke kan matche de økte behovene.

Det kan være mange sider ved barnet som ikke kommer til syne før barnet har flyttet inn i et fosterhjem. Om matchen dekker behovene til barnet godt nok, er derfor vanskelig å forutsi i forkant.

Vi fant at rådgiverne vektla kriterier som kjærlighet, godhet, kjemi og raushet, for å finne egnede fosterhjem. Rådgiverne trakk frem disse egenskapene ved fosterhjemmene som avgjørende for at plasseringene går bra selv om det eventuelt dukket opp nye behov etter plasseringen.

Blant rådgiverne er det enighet om at det må bli et tettere samarbeid med barneverntjenestene. Rådgiverne opplevde at barneverntjenestene er svært travle, samtidig som at rådgiverne tror at barneverntjenestene kan oppleve fosterhjemstjenesten som langt unna og byråkratiske. Til tross for at de har ulike referanserammer om hva som kan være barnets behov og hva som er en god nok match, så vi at rådgiverne må forholde seg til barneverntjenestenes referanseramme fordi det er barneverntjenestene som har beslutningsmyndigheten.

Den nye barnevernsreformen oppleves som begrensende for rådgivernes muligheter, i form av at de mister mange av sine arbeidsoppgaver til barneverntjenestene. Med mindre ansvar påvirker rådgivernes muligheter direkte, da deres arbeidsoppgaver begrenses.

5.5 Forskerspørsmål

I oppgavens innledning presenterte vi tre forskerspørsmål som vi mente at kunne bidra med å belyse problemstillingen. Vi vil nå oppsummere og besvare disse.

Hvilke kriterier legger rådgiverne vekt på for å finne egnede fosterhjem?

Resultatene viser at rådgiverne vektlegger egenskaper som kjærlighet, godhet, kjemi, og raushet for å finne egnede fosterhjem. Vi ble litt overasket over at alle vektla emosjonelle aspekter som kriterier for hva som er egnet for fosterbarnet. Vi fant det særlig interessant at ingen av rådgiverne vektla kriterier som er nedfelt i lovverk om hvilke hensyn det skal tas til barns særlige behov ved fosterhjem. Så lenge det emosjonelle egenskapene var til stede, så var utgangspunktet godt nok til å forsøke å matche hjemmet opp mot fosterbarnets behov.

Hvordan fremmer rådgiverne fosterbarns behov i sitt arbeid?

Rådgiverne la stor vekt på barns behov i vurderingene sine. Flere påpekte at de tilpasser fosterhjem etter fosterbarns behov, for å øke sannsynlighetene for en match. De tilpasser fosterhjemmene gjennom å ruste opp fosterforeldrene til å bli i stand til å ivareta fosterbarns behov. Dette er strategier som rådgiverne benytter for å ivareta fosterbarns behov i et samfunn med mangel på tilgang på fosterhjem.

Hvilke rammer arbeider rådgiverne innenfor for å finne egnede fosterhjem til fosterbarns behov?

Med utgangspunkt i empirien, fant vi at region Øst og region Midt-Norge arbeider med profiler for å matche fosterbarns behov med fosterhjem. For å håndtere mangel på tilgang på fosterhjem, sa mange av rådgiverne at de måtte avvike fra den ideelle rutinen å matche på og brukte kreative løsninger for å skaffe fosterhjem som passer fosterbarna. De kreative løsningene som ble brukt var å drive egen rekruttering av fosterhjem, undersøke slekt og nettverk, sjekke systemet, eller kontakter familier som de har kjent over tid. Andre kreative løsninger var å bruke kollegaer aktivt for å tenke alternativt sammen og for å få noen innspill.

6. DISKUSJON

Oppgavens problemstilling var «Hvordan opplever rådgivere i fosterhjemstjenesten sine muligheten av å finne egnede fosterhjem til fosterbarns behov?». I dette kapitlet drøftes resultatene fra analysen.

Kapitlet er delt inn i fire deler. Første del vil bestå av teoridrøfting. I diskusjonens andre del, vil vi drøfte våre funn opp mot eksisterende forskning fra oppgavens kunnskapsstatus. Basert på våre resultater fra studien, vil diskusjonens tredje del presentere våre anbefalinger videre. Til slutt vil vi drøfte oppgavens styrker og svakheter.

6.1 Teoridrøfting

Vi vil diskutere empirien opp mot de teoretiske perspektivene barnets beste, matching og wicked problems.

Barnets beste

I alt barnefaglig arbeid er barnets beste et overordnet mål (Barnevernloven, 1992, § 4-1 ; Barne og familiedepartementet, 1989 ; Grunnloven, 1814, § 104). I våre resultater fant vi at rådgiverne opplevde at de og barneverntjenesten noen ganger hadde ulik forståelse av barns behov og hvilke fosterhjem som passer det enkelte barnet. Dette medførte at barneverntjenestene kunne si nei til fosterhjemstjenestenes tilbudsbrev om et fosterhjem. Når fosterhjemstjenestene og barneverntjenestene er underlagt det samme overordnede målet om barnets beste, fant vi det interessant at rådgiverne mente at de har gjort gode vurderinger om hva som vil være til barnets beste, men at barneverntjenestene er faglig uenig. Ifølge Vigdis Bunkholdt (2010) er barnets beste et begrep som består av ideologiske, faglige eller private perspektiver. At barnets beste er et begrep som er så kompleks og samtidig underlagt flere perspektiver, kan vi se ulike og til dels motstridende meninger om hva som er barnets beste. Ved slike motstridende meninger mener Bunkholdt (2010, s. 113-114) at uenigheten egentlig handler om “at det er faglig uenighet om hva som virker hvordan i omsorgsutøvelse og hva som er best for barns utvikling”. Ut ifra dette kan vi si at fosterhjemstjenestene og barneverntjenestene forstår og tolker hva som ligger i barnets beste ulikt.

At fosterhjemstjenestene og barneverntjenestene forstår og tolker ulikt hva som ligger i barnets beste, kan vi forklare ved å bruke Nordby og Halså (2020, s. 16-17) sitt verdibegrep om kulturelle verdier. Verdibegrepet sier noe om hvilken fortolkningsramme som instansene fortolker barnets beste ut ifra. Vi forventet i forkant av intervjuene at instansene hadde de samme kulturelle verdiene i kraft at begge instansene er barnefaglige instanser og jobber for de samme barna. Ifølge våre resultater ser vi imidlertid at dette ikke stemmer, da rådgiverne peker på at instansene jobber under ulike referanserammer og ofte har ulike meninger om hva som er barnets beste. Vi ser at fosterhjemstjenestene og barnevernstjenestene har ulike kulturelle verdier, og at de tillegger ulike verdier i vurderingene av hva som er barnets beste. Det kan også tenkes at ulike kulturelle verdier eller ulike kan være en mulig forklaring på hvorfor rådgiverne opplever en avstand mellom instansene.

Resultatene viser at barneverntjenesten har en sentral rolle i beslutningsprosessen. I samarbeidet med barneverntjenesten, vil det være barnevernets vurderinger som blir avgjørende for hvilken hjem som matcher barnet. Det kommer av at det er barneverntjenestene som har den endelige beslutningsmyndigheten til å avgjøre om fosterhjemmet matcher barnet (Forskrift om fosterhjem, 2003, § 4). Barneverntjenestene har derfor en beslutningsmyndighet om hva som er til barnets beste i matchingen, som fosterhjemstjenestene ikke har. Med beslutningsmyndighet har barneverntjenesten en form for definisjonsmakt til å definere hva som er barnets beste i hver enkelt sak.

Fosterhjemstjenestene må derfor stole på at barneverntjenestene gjør gode vurdering opp mot barnets beste, til tross for at fosterhjemstjenestene kanskje har kommet frem til en annen vurdering. "Å stole på" betyr ikke nødvendigvis at fosterhjemstjenestene sier seg enig eller slutter seg til barneverntjenestenes vurderinger på en fullstendig måte, men kan i lys av teori om profesjonsbyråkrati forklares som at fosterhjemstjenestene til en viss grad kanskje kjenner på at de må gi slipp på sine egne spesialiserte vurderinger for å komme frem til en vurdering som er til barnets beste (Mintzberg, 1979, s. 351 ; Djupvik & Eikås, 2016, s. 66).

I situasjoner der det er motstridende meninger og ulike faglige begrunnelser mellom instansene om hva som er barnets beste, er det barneverntjenestenes kulturelle verdier og fortolkning av barnets beste som får forrang i samarbeidet. Dette samsvarer med rådgivernes opplevelser av samarbeidet. Dermed blir barneverntjenestenes tolkning av barnets beste

handlingsveiledende for fosterhjemstjenestene når de skal finne fosterhjem til fosterbarn. Ut ifra våre resultater, kan det virke som at fosterhjemstjenestene faktisk bør avvike fra sine egne kulturelle verdier og innrette seg etter barneverntjenestenes kulturelle verdier for å styrke sine muligheter til å finne fosterhjem til fosterbarn. Hvor realistisk dette faktisk er, vet vi ikke.

Det stilles en ansvarliggjøring til fagprofesjonelle for å selv tolke hva som er til barns beste, når barnets beste ikke er definert (Schiratzki, 2013, s. 35-36; Haugli, 2010, s. 56). Det er derfor opp til fosterhjemstjenestene selv å lage gode interne rutiner for å sikre at arbeidet deres er til barns beste. Det fremgår av resultatene at fosterhjemstjenestene anvender profiler i sitt arbeid. Profilene skal sammenstille og kategorisere fosterbarns behov, med formål å sikre en god og helhetlig vurdering for å ivareta barnets beste i matchingprosessen. Resultatene viser imidlertid at noen av rådgivere var kritiske til om profilene faktisk bidrar til å fremme barnets beste eller ikke. Det rådgiverne var kritiske til, var om profilene kunne føre til at barn ble tilskrevet flere behov enn barna faktisk hadde. Isåfall kan mulighetene for matching reduseres, fordi jo større behovene blir, desto mer kompleks blir matchingsprosessen.

Rådgiverne var også kritiske til at profilene kunne bidra med å sette merkelapper og føre til en praksis som minner om å diagnosesette fosterbarn. I lys av noen av rådgivernes negative holdninger til profilene, klarer vi ikke å la være å forundre oss over om profilene muligens bidrar til å gjøre fosterbarn dårligere enn de faktisk er, enn de er til hjelp. Dette ser vi igjen når rådgiverne ikke bare er skeptiske til sine profiler, men de er også uenige internt om de faktisk virker til barnets beste. Dette kan handle om hvilke preferanser den enkelte rådgiver har om hva som er godt nok og til det beste for fosterbarn. For å forstå hvor rådgivernes holdninger av profilene kommer fra, kan det være nyttig å trekke inn begrepet personlige verdipreferanser (Nordby & Halså, 2020, s.17-18). Personlige verdipreferanser er individuelle verdier og som er viktige for den enkelte. Holdningene til profilene kan handle om at det er rom for å forbedringer når det kommer til å bruke profilene på en slik måte at de faktisk ivaretar barns beste. I resultatene virker det ikke som at de er til barnets beste. Det kan tenkes at rådgiverne opplever at de står i fare for å ikke handle til barnets beste ved å anvende profiler som kan fremme barn på en dårlig måte. Holdninger til at profilene potensielt kan ha negative konsekvenser for fosterbarn, kan handle om at rådgiverne tilskriver barnets beste enn høyere verdi enn profilene når de skal finne fosterhjem. For å sikre at profilene faktisk er til

det beste for fosterbarn, er det viktig at det foretas etiske og moralske vurderinger av hvilken handling som ligger til grunn for å bruke profilene til barns beste.

Den nye barnevernreformen har gitt barneverntjenesten et større ansvar for tilbud og tjenester innenfor fosterhjemsfeltet. Mange av rådgiverne sa at de var bekymret for hvordan den nye ansvarsfordelingen kunne påvirke matchingarbeidet. Det ble nevnt forhold som at barneverntjenestene ikke var godt nok rustet for å ta på seg det nye ansvaret, og at det kunne påvirke kvaliteten på tjenestene til fosterbarna og fosterhjemmene. Det ble også sagt at det ikke er nok ressurser i form av økonomi og kompetanse til å gjennomføre oppgavene de er tildelt på en tilstrekkelig måte. Rådgiverne sa at de var redde for at barnevernsreformen kunne påvirke hva slags fosterhjem som rådgiverne har mulighet til å velge. Det er klart at dersom rådgivernes bekymringer skulle vise seg å stemme, så er det viktig å ta bekymringene på alvor fordi de vil skape et dilemma overfor vurderinger om barnet beste. Hvilke interesser veier mest - økonomi eller barnets beste? Om barnets beste vurdering i arbeidet med å finne fosterhjem skal la seg styre av de ulike barneverntjenestenes økonomi, kan man som Kjørholt (2010, s. 17) skriver, stille spørsmål om det er økonomiske interesser som stilles enten ved siden av, eller foran den faktiske vurderinger om barnets beste. Det vil derfor være viktig å være kritiske til hvordan den nye barnevernsreformen vil kunne påvirke barns beste og deres rettigheter.

Økonomi og kompetanse i de ulike barneverntjenestene kan ifølge rådgiverne også påvirke at fosterbarn, basert på bostedskommune, kan ha ulik tilgang på tilbud og tjenester. Om det er slik at fosterbarn, som følge av reformen, får ulik tilgang på tilbud og tjenester, kan det stilles spørsmål ved om barn står i fare for å ikke motta likebehandling (Haugli, 2020, s. 56).

Dermed kan barneverntjenestene også ha dårligere forutsetninger for å ivareta barnets beste. For å ivareta barns rettigheter, er det derfor viktig å ha et kritisk blikk på hvordan hensynet til barnets beste praktiseres og konkretiseres (Kjørholt, 2010, s. 17).

Selv om begge instansene er underlagt det samme overordnede målet om å arbeide etter barnets beste, viser denne diskusjonen at deres oppgaver ikke er helt like. Siden det er barneverntjenestene som har beslutningsmyndigheten, er det også barneverntjenestene som blir ansvarliggjort i vurderingen av barnets beste. Det kan derfor antas at barneverntjenestene opplever et stort press for å jobbe etter barnets beste i matchingen. Fosterhjemstjenestene er

spesialister på matchingen og har bistandspikt til barneverntjenestene. Det kunne for eksempel vært interessant å undersøkt hvordan barneverntjenestene opplever å arbeide med en fosterhjemstjeneste som opplever utfordringer med mangel på tilgang på fosterhjem.

Matching

Resultatene våre viser at begrepet matching brukes av rådgiverne aktivt i fosterhjemstjenestene. Den internasjonale forståelsen om at matching innebærer å finne “*the best fit*” (Zeijlmans et al., 2017, s. 257 ; Falch-Eriksen et al, 2022, s. 11), handlet i praksis om å søke etter fosterhjem som passer barn. Dette samsvarer med det rådgiverne selv beskriver hva som ligger i en match. Resultatene viser at alle rådgiverne beskrev at matching handler om å finne det rette fosterhjemmet til det enkelte barnet. Det ble også presisert at matchingen handler om å finne et fosterhjem som passer barnet, og ikke er barn som passet fosterhjemmet. Med utgangspunkt i dette, handler “the best fit” om å innrette seg etter barnets behov. Samtidig kommer rådgiverne ikke utenom at “the best fit” må inkludere en vurdering opp i mot fosterforeldrene. Som vi presenterte i kapittel 3, må det i en match identifiseres om fosterforeldrene har de forutsetningene fosterforeldrene trenger for å tilfredsstille barnets behov (Quinton, 2012; Falch-Eriksen et al, 2022, s. 11). I våre resultater kommer det frem at å kunne identifisere om fosterforeldrene har de forutsetningene de trenger for å imøtekomme barns behov, kan være utfordrende i praksis. Rådgiverne forklarte dette med at de ikke kan forutse alle sider ved fosterbarn i forkant av at barnet flytter i fosterhjemmet. Når fosterbarnet flytter i fosterhjemmet, vil fosterbarnet befinne seg i en ny omsorgssituasjon som kan fremkalle nye behov, reaksjoner og atferd hos barnet. Rådgiverne kan derfor ikke garantere at matchen som ble vurdert som god nok på matchingstidspunktet, kanskje ikke vil være godt nok etter at fosterbarnet har flyttet inn i fosterhjemmet. Summen av fosterforeldrenes forutsetninger og egenskaper for å imøtekomme fosterbarnets behov, utgjør “the best fit”.

Resultatene viser at fosterbarns behov endrer seg på individnivå og samfunnsnivå. Vi tar for oss hva vi mener med individnivå først. Rådgiverne skiller mellom situasjonen “her og nå” og “senere”, når de beskriver fosterbarns behov. De setter et slags tidsaspekt på barns behov, gjennom å forklare at et fosterbarn kan ha et behov “her og nå”, men helt andre behov “senere”. Ikke bare endrer behovene seg, men flere av rådgiverne opplevde at barnets behov er blitt større i dag enn de var før. På samfunnsnivå, viser resultatene større behov kan handle

om at fosterbarn har blitt dårligere i dag enn de var før. Dermed setter rådgiverne også et historisk perspektiv på fosterbarns behov. Hvorfor barns behov har endret seg på samfunnsnivå, kan forklares gjennom teori om barnets beste. Hva som inngår i barnets beste kan variere over tid og må derfor sees i sammenheng med kontekst (Haugli, 2010, s 57). Forståelsen av hva som var barnets beste for 50 år siden er ikke nødvendigvis barnets beste i dag, på lik linje som at barnets beste i dag ikke nødvendigvis vil være den samme om 50 år fremover. Det må tas så mange hensyn i en matchingprosessen. Med utgangspunkt i at fosterbarns behov endrer seg i takt med at forståelsen av barnets beste er i utvikling og kan variere over tid, så kan det bety at fosterhjemstjenestene blir utsatt for ulike forventninger til å tilpasse seg disse endringene i matchingsprosessen. Det er vanskelig ut ifra utdragene å trekke noen slutninger til hvordan rådgiverne bør tilpasse seg disse endringene, men vi kan anta at rådgiverne kanskje opplever å stå overfor nye utfordringer i kartleggingen av fosterbarns behov, og å finne ut hva som må til for å finne et hjem som passer. Vi tolker at fosterhjemstjenestene må tilpasse seg og matchingen den utviklingen som rådgiverne ser at fosterbarna har, for å klare å finne fosterhjem til fosterbarns behov. Dette betyr at fosterhjemstjenestene må oppdatere sin kompetanse for å finne “the best fit” etter fosterbarns behov, på både individ og samfunnsnivå.

Ut ifra at fosterbarns behov øker og endrer seg, er det nærliggende å anta at kravene til fosterhjem øker. Ved at det i en match identifiseres om fosterforeldrene har de forutsetningene fosterforeldrene trenger for å tilfredsstille barnets behov (Quinton, 2012; Falch-Eriksen et al, 2022, s. 11), vil det for å oppnå “the best fit” være helt avgjørende at forventningene og kravene til fosterhjemmene også øker. Resultatene viser at rådgiverne tetter dette gapet, ved å styrke fosterforeldrenes forutsetninger for å bedre kunne imøtekomme barnas økte behov. Dette betyr at rådgiverne tilpasser matchen for å redusere gapet og avstanden mellom fosterbarns behov og fosterhjemme, og vi ser et økt behov for profesjonalisering av fosterhjem slik Skavhaug (2021) hevder. Om kravene til fosterhjem øker som et resultat av barns økende behov, undrer vi oss over om det kan sees sammenheng med at fosterhjemstjenesten ikke får rekruttert flere eller nok hjem. At fosterbarns behov øker, kan tyde på at jobben som fosterhjem i dag kan oppleves som for krevende til at familier velger å rekruttere seg.

I teorikapittelet introduserte vi at Zeijlmans med fler (2018, s. 464) mente at matchingprosessen involverer to deler. For det første, handler matching om å velge det tilgjengelige fosterhjemmet som passer barnet best. For det andre, handler matching om å danne et sterkt grunnlag ved plasseringen, med mål om å få en vellykket plassering. Slik Zeijlmans med fler (2018, s. 464) beskriver matchingsprosessen, ser vi er sammenfallende med våre resultater. “The best fit” avhenger av hvilke forutsetninger rådgiverne har for å matche. I Norge vet vi at det er en stor mangel på tilgang på fosterhjem ((Meld.St. (2015-2016). s. 47). Mangel på tilgang på fosterhjem vil påvirke matchingen, fordi mangelen begrenser rådgivernes valgalternativer å matche barnet med, “The best fit” handler dermed, slik vi forstår det, om “the best fit” av de valgalternativene rådgiverne vi har. Dette samsvarer med Zeijlmans med fler (2018, s. 464) sin første del av matchingsprosessen, som sier at matching handler om å velge det *tilgjengelige* fosterhjemmet som passer barnet best. For å håndtere begrensningene i matchingprosessen, sa mange av rådgiverne at de måtte avvike fra den ideelle rutinen å matche på og at de brukte kreative løsninger for å skaffe fosterhjem som passer fosterbarna. For å øke sine forutsetninger for å oppnå “the best fit”, opplevde rådgiverne derfor at de måtte benytte seg av andre strategier. Dette samsvarer med det Zeijlmans med fler (2018, s. 464) sier om andre del av matchingsprosessen, som handler om å danne et sterkt grunnlag for plassering. Rådgiverne tilpasser matchingprosessen for å oppnå det “the best fit”. “The best fit” blir en slags målestokk for hva som er en god match, men at denne målestokken kan endre seg ut i fra hvilket utgangspunkt rådgiverne har å matche med.

Det framkom tydelig i resultatene at det ikke er mulig å få til en perfekt match. Det vil dermed aldri kunne bli en 100% match, uansett forutsetninger for matchen. Hvorfor det er sånn, fikk vi ikke svar på i våre resultater. Resultatene våre viser at målestokken til rådgiverne var at det måtte være en 50% match for å være en match. Hvis det er sånn at 50% match er godt nok for at det kan kalles en match, kan det tale for hvor få fosterhjem rådgiverne faktisk har å velge mellom. Terskelen for “the best fit” endrer seg, gjennom at rådgiverne, i kraft at det er mangel på tilgang på fosterhjem å matche med, må nøye seg med at 50% er godt nok til å gå videre med å matche barnet med fosterhjemmet. De resterende prosentene sier rådgiverne handler om personlige egenskaper hos fosterforeldrene som godhet, raushet og kjærlighet som viktige egenskaper for at matchen kan gå bra. Dette er egenskaper som vi tenker er vanskelig måle. Dette er egenskaper som kan være vanskelig å måle i praksis og må kanskje tas hensyn til etter at barnet har flyttet inn i fosterhjemmet. Dessuten, så kan ikke fosterhjemstjenestene

fremtvinge kjemi og kjærlighet mellom fosterbarn og fosterhjem, og det er heller ikke mulig å forutse i forkant av plasseringen i fosterhjem.

Wicked problems

Det fremgikk i oppgavens innledning at rekruttering og godkjenning av fosterhjem er en stor utfordring, i tillegg til å få nok kunnskaper om fosterbarns behov (Meld.St.17 (2015-2016), s. 47). Våre resultater viser at utfordringer med mangel på tilgang på fosterhjem er et samfunnsproblem rådgiverne ikke helt vet hvordan kan løses. Problemet påvirker matchingprosessen direkte. Problemer fører til en “propp” i systemet, der det ikke finnes fosterhjem som passer barna. Som vi beskrev, er “wicked problems” sammensatte og uløselige problemer (Rittel & Webber, 1973).

Gjennom våre forberedelser og søk i faglitteratur, kom det frem at mangelen på fosterhjem er en politisk prioritet. Gjennom denne oppgaven var vi interessert i å høre hva rådgivere, som står direkte i utfordringen med mangel på tilgang på fosterhjem, selv tenker om utfordringen og om de hadde forslag til løsninger for å styrke deres muligheter i matchingen. Resultatene viser at rådgiverne ikke klarer å forklare hvorfor det er slik, men at de selv definerer mangelen på tilgang på fosterhjem som et samfunnsproblem. Dette tyder på at rådgiverne har møtt en utfordring som kan defineres som “wicked”. Årsakene til at mangel på tilgang på fosterhjem er et “wicked problem”, er at utfordringen er kompleks, vanskelig å definere og det finnes ikke åpenbare løsninger. Det er mange faktorer som spiller inn i at det er mangel på tilgang på fosterhjem, som for eksempel at det er mangel på riktige fosterforeldre, hva som egentlig er til fosterbarns beste er vanskelig å definere, barnets behov er komplekse. Mangel på tilgang på fosterhjem kan ikke løses med et knips. Det ville for eksempel vært urimelig å pålegge hele befolkningen å ta på seg oppdraget som fosterhjem. Summen tilsier at mangel på tilgang på fosterhjem er en utfordring som er av “wicked” karakter. En bedre strategi for å tilnærme seg mangelen på tilgang på fosterhjem, kan være å forsøke å forstå årsakene til at problemet er «wicked» i utgangspunktet, fremfor å løse problemet i seg selv (Rittel & Webber, 1973).

Med den nye barnevernreformen kan det bli spennende å se om reformen vil kunne påvirke fosterhjemsomsorgens “wicked problem” med mangel på tilgang på fosterhjem. Et av målene

med reformen er at flere av fosterbarna skal plasseres i slekt og nettverk, noe som kan åpne opp for at terskelen for å ta på seg oppdraget med å være fosterhjem kan bli lavere ved at fosterfamiliene har kjennskap til det aktuelle fosterbarnet (Barne- og familiedepartementet, 2021).

6.2 Anbefalinger videre

Med utgangspunkt i resultatene fra denne studien vil vi presentere våre anbefalinger videre for fosterhjemsfeltet. Anbefalingene er basert på rådgivernes egne refleksjoner over egen praksis. Vi har valgt å beskrive våre anbefalinger videre i to underkategorier, som er *implikasjoner for praksis og hva det bør forskes videre på*.

1) Implikasjoner for praksis

Rådgiverne som deltok i studien påpekte at nåværende praksis med å finne egnede fosterhjem til fosterbarn har et forbedringspotensiale, og delte sine forslag om hvilke tiltak de mener at skal til. At rådgiverne reagerte med å foreslå tiltak for å forbedre egen praksis, vitner om et engasjement og at de brenner for å løse sine kjerneoppgaver på best mulig måte.

Bedre informasjonsgrunnlag til befolkningen. For å løse problemet med mangel på tilgang på fosterhjem, ble det foreslått at myndighetene bør rette mer fokus på fosterhjem og fosterhjemsomsorgen i en større samfunnsmessig kontekst. Rådgiverne fortalte i intervjuene at de opplevde at flere fosterhjem misforstår hvem fosterbarna egentlig er, som gjør at flere fosterhjem ikke tar på seg oppdraget med å bli fosterhjem. Det er færre hjem som melder seg, noen vegrer seg, for noen er fosterbarnas behov og utfordringer fremmed, mens andre er redde for å ta på seg oppdraget i frykt for at de gjør vondt verre for fosterbarna. Det er få fosterhjem å velge mellom fra før, og når ikke flere fosterhjem melder seg, så sitter ikke rådgiverne igjen med mange alternativer til barnet. Det utelukker svært mange fosterhjem, og det reduserer også rådgivernes muligheter til å finne et egnet fosterhjem til fosterbarns behov. I slike situasjoner er det ifølge rådgiverne viktig å iverksette tiltak som formidler tilstrekkelig informasjon og opplysninger om fosterhjem og fosterhjemsomsorgen til den norske befolkningen, med formål å få flere familier til å se at de har potensial og ressurser til å

hjelpe fosterbarn.

Rekrutteringen og opplæring må bli bedre. Resultatene fra studien viser at det finnes fosterhjem, men at mange av fosterhjemmene ikke matcher barnas behov. Flere av hjemmene som fosterhjemstjenestene faktisk har tilgang på, passer ikke flere av fosterbarna de har på listen sin. Det kommer av at fosterbarns behov blir større og så komplekse at det er vanskelig å finne et fosterhjem som fosterhjemstjenesten og barneverntjenesten mener er gode nok. Dette medfører at flere fosterhjem anses som uaktuelle hjem for barna. Det betyr at det er behov for å forbedre rekruttering og opplæring av fosterhjem for å matche fosterbarnas behov.

Regional formidling. Noen av rådgiverne fortalte at de ønsket seg mer samarbeid om å finne fosterhjem internt og på tvers av fosterhjemstjenestens avdelinger. Et slikt samarbeid vil potensielt kunne øke valgalternativene av fosterhjem, og samtidig øke mulighetene for å realisere en match. I forlengelsen av dette ble det også foreslått å opprette et regionalt formidlingsteam for å få tilgang på større områder av fosterhjem. En regional tilgang på fosterhjem kan øke tilgangen på fosterhjem betraktelig, og samtidig øke mulighetene for å finne en match til barna det kan være en utfordring med å finne fosterhjem til.

Tettere samarbeid med barneverntjenestene. Flere av rådgiverne påpekte at samarbeidet med barneverntjenestene har beveget seg i feil retning. Vi finner det interessant at rådgiverne fortalte at barneverntjenesten tenker det er vanskelig å samarbeide med fosterhjemstjenestene, samtidig som at rådgiverne opplever at barneverntjenestene er veldig travle. Ifølge rådgiverne er det stor avstand mellom instansene, som bidrar til at samarbeidet ikke oppnår sitt fulle potensial. Når instansene arbeider for de samme barna, mente flere av rådgiverne at instansene bør endre sine måter å samarbeide på for å bistå fosterbarna på best mulig måte. Vår studie dekket imidlertid ikke hvilke tiltak som må til for å føre instansene tettere sammen. Rådgiverne i studien kom heller ikke med noen konkrete forslag og de ble heller ikke spurt.

2) Forslag til videre forskning

Den nye barnevernsreformen (den nye ansvarsfordelingen). Resultatene fra denne studien viste at rådgiverne hadde bekymringer til den nye barnevernsreformen. Bekymringene handlet om den nye ansvarsfordelingen mellom stat og kommune og om ansvarsfordelingen vil påvirke kvaliteten på tilbudet til fosterbarna og fosterhjemmene. Rådgiverne har enda ikke sett store forandringer, og vi tror at det hadde vært spennende å forsket videre på hvordan den nye ansvarsfordelingen faktisk påvirker fosterhjemsfeltet. Det kunne vært aktuelt å forsket på hvordan økonomi kan påvirke tilgang og kvaliteten på tilbud til fosterbarn og fosterhjem. Om tilgangen på fosterhjem har endret seg etter den nye ansvarsfordelingen ville også være et interesseområde å forske på. Hvis det har betydning hvilken kommune man bor i for hvilke tilbud som er tilgjengelige, kunne det også vært interessant å sammenligne mindre og større kommuner.

Matchingsverktøy. Rådgiverne snakket om at det ikke finnes noen fasit for hva som er en god match. For å gjøre rådgiverne mer trygge på sine vurderinger av om matchen er god nok, tenker vi at det bør forskes videre på hva rådgiverne selv mener at de trenger i arbeidet med matching. Rådgiverne anvender i dag profiler i matchingsarbeidet, som enkelte rådgivere opplevde at kunne bli for «malplasserende» og bidra til en type diagnostisering av barn. Dermed bør det forskes på hvordan saksbehandlerverktøy kan videreutvikles, slik at verktøyene rådgiverne bruker blir mer fleksible og i større grad kan tilpasses det enkelte barnet.

Denne studien avdekket ikke hvordan matching foregår, men hvordan det *oppleves* å matche for fagpersoner. Til tross for at matching fremkom som et begrep som rådgiverne brukte aktivt, og at begrepet beskriver deres praksis direkte slik vi forstod det i forkant i av intervjuene, fant vi det overraskende at flertallet av rådgiverne synes det var vanskelig å beskrive matching når begrepet. Dermed mener vi at det er belegg for å forske videre på hva matching i norsk sammenheng egentlig innebærer, for å tydeliggjøre hva matching er og hvordan det foregår.

Det kunne vært spennende og forsket videre på samarbeidet mellom fosterhjemstjenestene og barneverntjenestene. Hvorfor den er slik og hvordan samarbeidet kan styrkes kunne være interessant å undersøke ytterligere, da våre resultater ikke avdekket dette godt nok.

6.3 Oppgavens styrker og svakheter

Kapitlet avsluttes med å foreta en kritisk diskusjon av oppgavens styrker og svakheter. Først vil vi ta stilling til om det var en sammenheng mellom problemstilling, resultater og metodevalg. Videre vil vi diskutere vår forskerrolle.

Sammenhengen mellom problemstilling, resultater og metodevalg

Formålet med denne studien var å belyse spørsmålet «Hvordan opplever rådgivere i fosterhjemstjenesten muligheten av å finne egnede fosterhjem til fosterbarns behov?».

Problemstilling og overordnede temaer. Som vi presenterte innledningsvis i denne oppgaven, valgte vi å bryte problemstillingen ned til tre overordnede temaer som vi mente var sentrale å forske på. Disse tre temaene var (1) Egnede fosterhjem, (2) Fosterbarns behov, og (3) Rammer for praksis. De tre temaene ble utgangspunktet for hvordan vi overordnet strukturerte intervjuguiden fra tema 1 til 3, med tilhørende intervju spørsmål. Temaene ble derfor retningsgivende for hvordan de kvalitative intervjuene skulle foregå.

Problemstilling og kvalitative metodevalg. Gjennom kvalitative intervjuer fikk vi etablert direkte kontakt med rådgiverne i fosterhjemstjenesten. Med kvalitative intervjuer fikk vi kunnskaper om hvordan rådgiverne oppfattet sitt eget arbeid, som problemstillingen skulle å belyse. Ved å forske på problemstillingen kvalitativt, kom vi tettere på rådgiverne sammenlignet med andre metoder vi kunne ha brukt. Mest trolig ville vi ikke ha fanget rådgivernes opplevelser på samme måte om vi for eksempel hadde sendt ut et spørreskjema. Vi opplevde derfor at en kvalitativ metode egnet seg godt for å fange opp rådgivernes opplevelser, og samtidig fremme deres stemme.

For å utforske rådgivernes egne opplevelser valgte vi en fenomenologisk tilnærming, som bidro til å fremme deres opplevelser og perspektiver rundt eget arbeid. Fokuset vårt gjennom intervjuene og analysen var å fremme det som faktisk ble sagt og hvilke meninger rådgiverne selv tilskrev til det de snakket om. En fenomenologisk tilnærming brakte også frem åpenhet og nysgjerrighet fra vår side til å oppriktig forsøke å komme i posisjon for å innta rådgivernes opplevelser.

Tematisk analyse og fenomenologisk vitenskapssyn. Vi brukte en tematisk analyse for å sortere og behandle datamaterialet på en systematisk måte. Gjennom en tematisk analyse kom vi frem til tre temaer som resultatene ble sortert i. Disse tre temaene var (1) Mangel på tilgang

på fosterhjem, (2) Ulike forståelser av fosterbarns behov, og (3) Samarbeid. Vi opplevde at temaene gjenspeilte godt datamaterialet fra intervjuene. Samtidig kan det diskuteres hvilken betydning det har hatt for analysen at vi i forkant av intervjuene hadde pekt oss ut tre overordnede temaer som vi mente at var sentrale å forske på. Vi illustrerer med en tabell:

Overordnede temaer som vi ville forske på:	Temaer fra analysen:
1. Egnede fosterhjem	1. Mangel på tilgang på fosterhjem
2. Fosterbarns behov	2. Ulike forståelser av fosterbarns behov
3. Rammer for praksis	3. Samarbeid

Tabell 4

Som vi kan se, er de overordnede temaene som vi forsket på ganske like temaene vi kom frem til gjennom analysen. En naturlig forklaring ville vært at intervjuguiden var sortert etter de overordnede temaene, og at vi dermed fikk et datamateriale som omhandlet disse overordnede temaene direkte. Det kan derimot diskuteres hvor godt vi faktisk har klart å trekke ut selvstendige temaer fra resultatene fra analysen uavhengig av de overordnede temaene. Det kan også bare være en tilfeldighet at temaene ligner, men vi kan altså ikke utelukke at vi har vært noe påvirket av studiens overordnede temaer i analysen. I så fall ville de overordnede temaene ha virket ledende på analysen, og dermed svekket analysens funn og resultater.

Det kan virke litt lite strategisk å anvende en tematisk analyse på en studie som er underlagt en fenomenologisk vinkling. Det kan faktisk virke litt motstridende etter fenomenologisk tenkning at vi som har behandlet datamaterialet skulle peke ut sentrale temaer og funn. Dette betyr at det er vi som har bestemt hva som er relevant å fremme og inkludere, og hva som er urelevant og derfor ekskludert i resultatene fra analysen. Vi har derfor reflektert over om det kan fremstå som fenomenologisk urimelig at vi har hatt makten til å bedømme hva som er relevant og ikke. Som nevnt under oppgavens metodedel der vi gjennomgikk analysefasen, brukte vi en kombinasjon av teori-drevet og data-drevet analyse når vi behandlet datamaterialet. Selv om vi hovedsakelig hadde en teori-drevet analyse, var vi bevisste på å ha et åpent blikk for annen viktig informasjon som kunne vise seg i datamaterialet. Dette var et

bevisst tiltak vi gjorde for å ivareta den fenomenologiske tenkningen og rådgivernes egen stemme i oppgavens analyse. Å anvende en tematisk analyse kunne potensielt vært en fallgrube fenomenologisk sett, men som vi mener at vi likevel har klart å løse på en god og balansert måte.

Kvalitative intervjuer og studiens resultater. Gjennomføringen av intervjuene bærer preg av at vi er uerfarne forskere. Da vi analyserte datamaterialet, tok vi oss selv i å ikke utforske svarene vi fikk tilstrekkelig eller at vi ikke stilte nok oppfølgingsspørsmål under intervjuene. Vi har reflektert oss frem til at vi begge forskere i denne oppgaven var litt tilbakeholdne med oppfølgingsspørsmål underveis i intervjuene fordi vi ikke ønsket å bevege oss utenfor oppgavens forskerspørsmål og dermed risikere å spore av. Samtidig ser vi at det kan ha gått på bekostning av en grundig og gjennomført undersøkelse der vi virkelig kunne ha løftet frem rådgivernes opplevelser av eget arbeid i våre resultater. Det ideelle hadde selvfølgelig vært sistnevnte, men med et kritisk blikk ser vi at vi kun har rørt i overflaten. Vi har også reflektert over om vi tok med oss fenomenologien litt for bokstavelig inn i intervjuene, der vi i frykt for å overtrampe rådgivernes stemme overanalyserte hva som kunne virke ledende og ikke. At intervjuene hadde en tidsramme på 60 minutter, ble også et nærliggende dilemma for om det i det hele tatt var mulig å ta seg tid til å stille oppfølgingsspørsmål. Gjennomføringen av intervjuene bærer også preg av at vi ikke var kjent med fosterhjemsfeltet i forkant, annet enn forarbeidet og forberedelsene vi foretok oss. Vi tenker at det kan ha bidratt med at vi har møtt rådgiverne med et åpent blikk til hva de ønsket å dele. Vi håper derfor at sistnevnte kan ha styrket den fenomenologiske tilnærmingen i oppgaven.

Vi la merke til at svarene vi fikk i intervjuene ofte startet med «vi». Eksempelvis at «vi tenker at..» eller «vi jobber for at..», «fosterhjemstjenesten jobber for at..» når rådgiverne ble spurt «hva tenker du..?». At de startet mange av setningene sine med «vi» eller «fosterhjemstjenestene» kan tyde på at vi fikk innblikk i et kollektivt standpunkt i svarene deres. Dette ble oppdaget i etterkant av intervjuene og vi hadde derfor ikke mulighet til å kontrollere eller undersøke dette underveis i intervjuene. Vi tenker at det kan være verdt å ta i betraktning at rådgiverne deltok i studien som representanter for fosterhjemstjenesten, og at dette kan ha påvirket bevisst eller ubevisst hvordan og hvilke svar de avga. Vi kan derfor ikke garantere at vi faktisk klarte å fange opp deres individuelle perspektiver i studien, slik

problemstillingen etterspurte. Vi kan heller ikke garantere at de fremmet sine perspektiver i favør av fosterhjemstjenestene. På bakgrunn av engasjementet og interessen vi opplevde under intervjuene, tenker vi likevel at vi klarte å fremme deres egne perspektiver i den grad det var mulig.

Barneverntjenesten fikk en sentral rolle i intervjuene gjennom rådgiverne som deltok i studien. Som en viktig samarbeidspartner skulle vi gjerne ha intervjuet barneverntjenestene også, for å få frem alle aspekter ved beslutningsprosessen. Uten innspill og perspektiver fra barneverntjenester selv, får vi kun innblikk i barneverntjenestens rolle gjennom fosterhjemstjenesten. På grunn av oppgavens begrensninger og omfang, var det ikke aktuelt å gjennomføre en studie i så stor skala.

Vår forskerrolle

Av fagprofesjonell bakgrunn er vi begge sosionomer. En av oss har vært ansatt i barneverntjenesten og den andre som veileder i NAV under hele prosjektet. Ingen av oss hadde inntatt roller som forsker før vi startet med denne masteroppgaven. Det har derfor vært en spennende prosess å forsøke oss som forskere, samtidig som det har vært utfordrende å ikke blande våre fagprofesjonelle roller med roller som forsker og intervjuer. Det er imidlertid vanskelig å vite om vi har klart å løsrive oss fra våre sosionombriller i denne oppgaven. Vi opplevde at vi har funnet god støtte i å være to masterstudenter om oppgaven, for å hjelpe hverandre med å holde oss på sporet som forskere og ikke sosionomer. Vi har derfor forsøkt å forholde oss så nøytrale som mulig, men kan ikke utelukke at våre fagbakgrunner kan ha påvirket oppgaven noe. At en av oss har vært ansatt i barneverntjenesten har samtidig gitt oss et fortrinn til å forstå barnefaglig arbeid som denne oppgaven er underlagt. Vi tror likevel at vi har klart å forholdt oss innenfor en vitenskapelig tilnærming på en tilfredsstillende måte.

7. AVSLUTNING

Oppgavens problemstilling var

«Hvordan opplever rådgivere i fosterhjemstjenesten muligheten av å finne egnede fosterhjem til fosterbarns behov?».

Vi startet denne oppgaven med å gi en beskrivelse av fosterhjemsomsorgens utfordringer med å dekke fosterbarns behov for fosterhjem på en tilstrekkelig måte. Det er et stort samfunnsproblem å rekruttere nok og riktige fosterhjem. Barn som trenger et fosterhjem skal ha et fosterhjem som er vurdert å passe deres individuelle behov. Med mangel på fosterhjem viser forskningen vår at det er utfordrende å finne fosterhjem som faktisk passer barnets individuelle behov, fordi det ikke er nok eller riktige fosterhjem å velge mellom. Forskningen har ikke bidratt til å avdekke hva som skal til for å løse mangelen på tilgang til fosterhjem på en tilstrekkelig måte. Det kommer av at mangel på tilgang på fosterhjem er et overordna problem, som ikke dekkes godt nok gjennom perspektivene til rådgivere. Dette var heller ikke et spørsmål vi søkte å besvare, men som belyste seg i empirien. “Implikasjoner for praksis” i oppgavens resultatdel, gir en fremstilling av hva rådgiverne mener det bør tas tak i, og kan brukes til å forstå hvordan rådgiverne opplever at matchingsarbeidet begrenses. Vår konklusjon er at det er behov for et større og mer omfattende tiltaksarbeid.

Vår forskning viser at rådgiverne legger til grunn lovfestede kriterier til fosterhjem når de matcher, men at det fremstår som enda viktigere å sørge for en match som kan tilby barnet emosjonell omsorg som kjærlighet, raushet og godhet. Dette er et funn vi ikke har funnet i andre forskningsartikler og rapporter om fosterhjemsfeltet. Funnet viser hvor lite vi egentlig vet om matchingarbeidet, og at det er behov for å forske mer på hvordan og hva som legges til grunn for en god match.

Samarbeidet mellom fosterhjemstjenestene og barneverntjenestene opplevdes å redusere rådgivernes muligheter til å finne egnede fosterhjem til fosterbarns behov. Forskningen viser at samarbeidet bærer preg av ulike forståelser av hva som skal legges til grunn for barnets beste i matchingsprosessen. Avstanden mellom instansene opplevdes som stor til tross for at de

arbeider for de samme barna. Vi mener det er behov for mer kunnskap om hvordan samarbeidet mellom fosterhjemstjenestene og barneverntjenesten kan bli mer fruktbart og til fosterbarns beste.

Hvordan matchingarbeidet gjennomføres bør få større plass i forskning. I vår forskning kom det tydelig frem at matchingarbeidet er et svært komplekst arbeid å stå i, med mange faktorer og utfordringer som spiller inn og påvirker beslutningsprosessen. Vår forståelse av disse faktorene og utfordringene som ble beskrevet i empirien, er at de er både systembetinget og integrert i hverandre. Vi vil påpeke at vår oppgave begrenser seg til rådgivere i fosterhjemstjenestenes opplevelser, så forskningen presenterer ikke en helhetlig forståelse av generelle utfordringer i fosterhjemsomsorgen. Kompleksiteten i utfordringene som blir beskrevet gjennom rådgivernes perspektiver av matchingsarbeidet, kan kreve at utfordringene må forskes og sees på i sammenheng med hverandre. Det har ikke denne oppgaven tatt stilling til, da dette ikke var formålet med forskningen. Vi har gjennom forskningen derimot klart å underbygge det eksisterende forskning allerede sier: Vi har for lite kunnskap om matchingsprosessen. Vi vil derfor avslutte oppgaven med en sterk oppfordring til flere bidrag for å forstå matchingprosessen bedre.

8. LITTERATURLISTE

Andresen, P.Ø., Hansen, M., & Varming, O. (2012). *Psykologisk pædagogisk ordbog* (17.utg.). Hans Reitzels Forlag.

Askheim, O. P. (2012). *Empowerment i helse- og sosialfaglig arbeid*. Gyldendal Forlag.

Backe-Hansen, Christiansen, Øivin, & Havik, T. (2012). *Utsiktet flytting fra fosterhjem : en litteratursammenstilling* (Vol. 2/13, p. 68). Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.

Backe-Hansen, E., Bakketeig, E., Gautun, H. & Backer Grønningsæter, A. (2011). *Institusjonsplassering – siste utvei? Betydning av barnevernsreformen fra 2004 for institusjonstilbudet* (Nova Rapport 21:2011).

<https://bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=120040972>

Backe-Hansen, E., Egelund, T. & Havik, T. (2010). Barn og unge i fosterhjem – en kunnskapsstatus. S.n. https://pure.vive.dk/ws/files/267058/4330_3.pdf

Backe-Hansen, E., Havik, T. & Grønningsæter, A. B. (2013). Fosterhjem for barns behov. Rapport fra et fireårig forskningsprogram (NOVA Rapport 16/2013). Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.

<https://www.bufdir.no/bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00002254>

Backe-Hansen, E., Løvgren, M., Neumann C. B., & Storø, J. (2017). *God omsorg i barnevernsinstitusjoner*. (Nova rapport 12:2017).

<https://www.ntnu.no/documents/1268850643/1273757823/Nettutgave-NOVA-Rapport-12%0917-God-omsorg-i-barnevernsinstitusjoner.pdf/120889dd-39ac-45f4-81fd-f625744ddffc>

Barne- og familiedepartementet. (2021). *Et trygt hjem for alle*. Regjeringens fosterhjemstrategi 2021-2025. <https://www.bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00005323>

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. (2010). *Fosterhjemsavtalen*.
<https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/barnevern/2011/fosterhjemsavtalen2011.pdf>

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (u.å.). Barn i fosterhjem. Hentet fra
https://www.bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Barnevern/Barn_og_unge_med_tiltak_fra_barne_vernet/barn_i_fosterhjem/

(Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (u.å.). *Fosterhjemstjenester*.
<https://ny.bufdir.no/fosterhjem/fosterhjemstjenester/>

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (u.å.). *Krav for å bli fosterforeldre*. Hentet fra
<https://ny.bufdir.no/fosterhjem/hvordan-bli-fosterhjem/>

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (u.å.). *Prosessen for å bli fosterhjem*. Hentet fra
<https://ny.bufdir.no/fosterhjem/prosess/>

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (u.å.). *Opplæring*. Hentet fra
<https://ny.bufdir.no/fosterhjem/opplaring/>

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (u.å.). *Ulike typer fosterhjem*. Hentet fra
<https://ny.bufdir.no/fosterhjem/ulike-typer-fosterhjem/>

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (2022). Årsrapport 2021.
<https://bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00005492>

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (u.å.). Del 2B. Vedlegg til henvisning til barne-, ungdoms- og familieetaten.

<https://www.bufdir.no/globalassets/global/barnevern/henvisningsskjema/vedlegg-til-henvisning-fosterhjem-del-2b-bokmal.pdf>

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (u.å.). Del 1. Henvisning til barne-, ungdoms- og familieetaten.

https://www.bufdir.no/globalassets/global/barnevern/henvisningsskjema/henvisning-til-bufetat-del-1_bokmal.pdf

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (u.å.). Forespørsel om fosterhjem.

https://www.bufdir.no/Barnevern/Inntak/Forespørsel_om_fosterhjem/

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (u.å.). Økt ansvar for fosterhjem

<https://ny.bufdir.no/fagstotte/barnevern-oppvekst/barnevernsreformen/okt-ansvar-for-fosterhjem/>

Barne- og familiedepartementet. (23.12.21). *Nå trer barnevernsreformen i kraft.*

<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/na-trer-barnevernsreformen-i-kraft/id2893511/>

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (u.å.). *Betaling og rettigheter.* Hentet 23. November 2021

fra <https://ny.bufdir.no/fosterhjem/betaling-og-rettigheter/>

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (15. desember 2020). *Barnevernets historie i Norge.* Hentet

fra: https://www.bufdir.no/Barnevern/Om_barnevernet/barnevernets_historie_i_norge/

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (u.å.). *Ulike typer fosterhjem.* Hentet fra

https://bufdir.no/Fosterhjem/Ulike_typer_fosterhjem/

Barne- og familiedepartementet. (1989). *FNs Konvensjon om barnets rettigheter.* Vedtatt av De Forente Nasjoner 20. november 1989; Ratifisert av Norge 8. januar. 1991.

https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/bfd/bro/2004/0004/ddd/pdfv/178931-fns_barnekonvensjon.pdf

Brevik, F. L. & Mevik, K. (2012). *Barnefordeling i domstolen - når barnets beste blir barnets verste*. Universitetsforlaget.

Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101. <https://doi.org/info:doi/>

Bunkholdt, V. (2010). Statens helsetilsyn: Et kritisk blikk - til “barnets beste”. *Tidsskriftet Norges Barnevern*. 87(2), 110-124. <https://www-idunn-no.ezproxy.inn.no/doi/10.18261/ISSN1891-1838-2010-02-05>

Bunkholdt, V. (2018). *Fosterhjemsarbeid: Fra rekruttering til tilbakeføring* (4. utg.). Gyldendal Akademisk.

Det kongelige barne- og likestillingsdepartement. (2007). *Oppgave- og ansvarsfordeling mellom kommuner og statlige barnevernsmyndigheter – herunder om betalingsordninger i barnevernet* (Q-06/2007) [Rundskriv]. https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/rundskriv/2007/rundskriv_q_06_2007.pdf

Det norske akademis ordbok (u.å). *Erfare*. Hentet 13.10.21 fra <https://naob.no/ordbok/erfare>

De nasjonale forskningsetiske komiteene. (2019). *Generelle forskningsetiske retningslinjer*. <https://www.forskningsetikk.no/retningslinjer/generelle/>

Kaasbøll, J., Lassemo, E. & Melby, L. (2018). *Kartleggingsverktøy/matching av fosterbarn og fosterhjem - En kunnskapssammenstilling*. SINTEF Teknologi og samfunn. <https://sintef.brage.unit.no/sintef-xmlui/handle/11250/2504547>

Fauske, H., Lichtwarck, W., Bennin, C. & Bauer, B. A. (2016). Tverrfaglig samarbeid i barnevernets beslutningsprosess. I Ø. Kojan & B. H. Christiansen (Red.), *Beslutninger i barnevernet* (179-194). Universitetsforlaget.

FN-Sambandet 2020. Sammenlign verdens land. United Nations association of Norway. Hentet 31.08.22 fra [https://www.fn.no/Land/sammenlign-land/\(country1\)/306/\(country2\)/300](https://www.fn.no/Land/sammenlign-land/(country1)/306/(country2)/300)

Forskningsetikkloven. (2017). *Lov om organisering av forskningsetisk arbeid* (LOV-2017-04- 28-23). Lovdata. <https://lovdata.no/lov/2017-04-28-23>

Forskrift om fosterhjem. (2003). *Forskrift om fosterhjem* (FOR-2003-12-18-1659). Lovdata. <https://lovdata.no/forskrift/2003-12-18-1659>

Føllesdal, D. & Walløe, L. (2000). *Argumentasjonsteori, språk og vitenskapsfilosofi* (7.utg.). Universitetsforlaget. Hentet fra Nasjonalbiblioteket: https://urn.nb.no/URN:NBN:nonb_digibok_2015091706090

Hagen, K. (2017). *En helhetlig oppvekstpolitikk - og samordningens dilemma*. Oppvekstrapporten 2017. Økte forskjeller - gjøre det noe? Barne-, ungdoms- og familiedepartementet. https://www.bufdir.no/contentassets/e9df3a5c5087465eb09083d1be77ba10/oppvekstrapporten_2017.pdf

Haugli, T. (2020). Hensynet til barnets beste. I Barnekonvensjonen. Barns rettigheter i Norge. K.Sandberg (red). Universitetsforlaget.

Høgskolen i Innlandet. (u.å.). *Valg av digitale verktøy og datalagringssted*. Hentet 12.06.2022 fra <https://www.inn.no/bibliotek/forskningsstotte/forskningsdata/valg-av-digitale-verktoy-og-lagringssted/?fbclid=IwAR03wPQSIhnarM5Xs-kUWDw93DGVb-1deH2RCK6GPKHahIbiWV3TEx3cpbl>

- Jacobsen, D. I. (2015). *Hvordan gjennomføre undersøkelser? Innføring i samfunnsvitenskapelig metode* (3. utg.). Cappelen Damm Akademisk.
- Jacobsen, H. (2009). Fosterbarn med tilknytningsvansker og tilknytningsforstyrrelser – hvilke veilednings- og behandlingsmetoder bør vi anbefale? *Tidsskriftet Norges barnevern*, 86(1), 40–51. <https://doi.org/10.18261/ISSN1891-1838-2009-01-05>
- Kjørholt A.T. (2010). Barn som samfunnsborgere – til barnets beste? I *Barn som samfunnsborgere – til barnets beste*. A.T. Kjørholt (red). Universitetsforlaget.
- Meld. St. 17 (2015–2016). *Trygghet og omsorg: Fosterhjem til barns beste*. Barne- og familiedepartementet. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-17-20152016/id2478130/>
- Mintzberg, H. (1979). *The structuring of organizations*. Prentice-Hall.
- Nordby, H. & Halså, A. (2020). Introduksjon. I Nordby, H. & Halså, A (Red.) *Verdier i barnevern* (s. 9-23). Cappelen Damm Akademisk.
- NOU 2004: 23. (2004). *Barnehjem og spesialistskolen under lupen*. Barne- og familiedepartementet. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2004-23/id387932/>
- Norsk Senter For Forskningsdata. (u.å.). *Informasjon til deltakere*. Hentet 12.06.2022 fra <https://www.nsd.no/personverntjenester/fylle-ut-meldeskjema-for-personopplysninger/sjekkliste-for-informasjon-til-deltakerne>
- Prop. 106 L (2012-2013). *Endringer i Barnevernloven*. Det kongelige barne-, likestillings- og inkluderingsdepartement.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/7d0ea1b89cc54939b17e69a20d5f7b48/no/pdfs/prp201220130106000dddpdfs.pdf>

Prop. 133L (2020-2021). *Lov om barnevern (barnevernsloven) og lov om endring i barnevernloven.*

Det kongelige barne- og familiedepartementet.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/f325e4de00fb472f85a7a2b94124f531/no/pdfs/prp202020210133000dddpdfs.pdf>

Quinton. (2012). *Rethinking Matching in Adoptions from Care : A Conceptual and Research Review.*

British Association for Adoption & Fostering (BAAF).

Rittel, H. & Webber. M. (1973). Dilemmas in a General Theory of Planning. *Policy Sciences*, 4(2),

155–169. <https://doi.org/10.1007/BF01405730>

Schiratzki, J. (2013). *Föräldraansvar i välfärdsrätten. Om vårdnad, vårdnadstvist och barnskydd.*

Norstedts Juridik AB.

Skavhaug, R. F. (01.02.2021). *Noen barn trenger mer enn bare kjærlighet.* Fontene.

<https://fontene.no/fagartikler/noen-barn-trenger-mer-enn-bare-kjarlighet-6.47.763083.3abb08dded>

Skoglund, J. & Thørnblad, R. (2021). Økt rekruttering av slektsfosterhjem gir ikke nødvendigvis

flere stabile fosterhjem. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 98(2), 154–156.

<https://doi.org/10.18261/ISSN1891-1838-2021-02-06>

Statistisk Sentralbyrå. (2021). *10661: Barnevernstiltak i løpet av året, per 31. desember og for nye*

barn, etter landsdel, tiltak og alder 2013 – 2021. <https://www.ssb.no/statbank/table/10661/>

- Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse: En innføring i kvalitativ metode* (5. utg.). Fagbokforlaget.
- Thomassen, M. (2006). *Vitenskap, kunnskap og praksis: Innføring i vitenskapsfilosofi for helse- og sosialfag*. Gyldendal Akademisk.
- Thørnblad, R. (2009). Slektsfosterhjem i offentlig barnevern. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 86(4), 221–235.
- Zeijlmans, L., López, M., Grietens, H. & Knorth, E.J. (2017). Matching children with foster carers: A Literature review. *Children and Youth services Review*. 73, 257-265.
<https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2016.12.017>
- Zeijlmans, López López, M., Grietens, H., & Knorth, E. J. (2018). "Nothing goes as planned": Practitioners reflect on matching children and foster families. *Child & Family Social Work*, 23(3), 458–465. <https://doi.org/10.1111/cfs.12437>

VEDLEGG 1) INFORMASJONSBREV

Vil du delta i forskningsprosjektet:

«Hvordan opplever rådgivere i fosterhjemstjenesten muligheten av å finne egnede fosterhjem til fosterbarns behov?»

Hei! Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å undersøke hvordan rådgivere i fosterhjemstjenesten opplever muligheten av å finne egnede fosterhjem til fosterbarns behov. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Vi ønsker å utforske plasseringsprosessen i fosterhjemsfeltet, med fokus på valg av fosterhjem til fosterbarns behov. Flere forskningsartikler påpeker at det er mangler på forskningsarbeid på fosterhjemsfeltet, og vi har bemerket oss at det finnes lite forskning som fremmer de profesjonelle sine perspektiver om eget arbeid. Vi er derfor interessert i å utforske hvordan de profesjonelle i fosterhjemstjenesten opplever sitt arbeid med å finne egnede fosterhjem til fosterbarns behov, som også blir formålet med dette forskningsprosjektet.

Vi vil gjerne snakke med rådgivere i fosterhjemstjenesten som arbeider med å finne egnede fosterhjem til fosterbarns egenart og behov. Vi ønsker å komme i kontakt med ansatte i region Midt-Norge og region Øst, gjerne **4-6 deltakere** fra hver region. Vi håper du vil være med!

Forskningsprosjektet er en masteroppgave. Formålet er å undersøke følgende problemstilling:

«Hvordan opplever rådgivere i fosterhjemstjenesten muligheten av å finne egnede fosterhjem til fosterbarns behov?».

For å kunne besvare problemstillingen, vil vi for eksempel stille deg spørsmål som:

- Hva mener du er viktig når du skal finne fosterhjem?
- Er det noe du synes er vanskelig i arbeidet med å finne fosterhjem som passer barnets behov?
- Hvem er aktuelle samarbeidspartnere, og hvordan samarbeider dere?

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Vi heter Martine Ilbråten Rustad og Ida Engen, og vi skriver masteroppgaven sammen. Vi er to studenter som går Master i tverrfaglig arbeid med barn, unge og familier ved Høgskolen i Innlandet, Lillehammer. Høgskolen i Innlandet er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Vi spør deg om å være med, fordi du arbeider som rådgiver i fosterhjemstjenesten og arbeider med å finne fosterhjem til fosterbarn – som er våre kriterier for å delta. Det er ønskelig med 4-6 deltakere fra hver region. Vi vet enda ikke hvem du er eller hva du heter, men din leder ved din arbeidsplass gir deg dette brevet fra oss. Hvis du har lyst å være med i forskningsprosjektet, må du skrive under på siste ark i dette brevet, og da vil vi ta kontakt med deg.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du har lyst å delta i forskningsprosjektet, vil vi ha et intervju med deg. Intervjuet vil foregå individuelt. Et intervju er en samtale der vi stiller deg forskjellige spørsmål. Spørsmålene vil handle om dine opplevelser av arbeidet du utfører som rådgiver i fosterhjemstjenesten og helt konkret om arbeidet med å formidle egnede fosterhjem til fosterbarns behov.

Både Martine Ilbråten Rustad og Ida Engen vil være med under intervjuet, og vi vil gjøre lydopptak og notater fra intervjuet. Intervjuet vil ta ca. 60 minutter.

Vi ønsker å starte intervjuprosessen fra **1.februar 2022** og avtaler nærmere tidspunkt og møtested når vi kommer i kontakt med deg. Vi reiser gjerne dit du befinner for å gjennomføre intervjuet, og vi er åpne for digitale intervjuer om det er ønskelig.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Det betyr at du kan velge selv om du har lyst å være med eller ikke. Ingen andre kan velge dette for deg. Det er bare du som kan samtykke. Samtykke betyr at du sier at du synes noe er greit.

Dersom du har lyst til å delta i vår studie kan du signere samtykkeerklæringen som ligger nederst i dette informasjonsskrivet. Samtykkeerklæringen kan du etter signering skanne digitalt og sende til oss på e-post: martine-h98@hotmail.com

Om du har spørsmål knyttet til intervjuet kan du også ta kontakt på e-post: martine-h98@hotmail.com

Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- Vi vil bare bruke informasjonen om deg til å finne ut hvordan rådgivere i fosterhjemstjenesten opplever muligheten av å finne egnede fosterhjem til fosterbarns behov.

- Vi vil ikke dele din informasjon med andre. Det er bare vi, Martine Hagen Ilbråten og Ida Engen, som har tilgang til informasjonen.
- Vi passer på at ingen kan få tak i informasjonen som vi samler inn om deg.
- Vi lagrer all informasjon på en sikker datamaskin.
- Vi sletter lydopptak fra intervjuet når vi har skrevet ned alt som vi har snakket om.
- Vi passer på at ingen kan kjenne deg igjen når vi skriver forskningsartikler. Vi vil for eksempel finne opp et annet navn når vi skriver om deg.
- Vi følger loven om personvern.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Vi leverer forskningsprosjektet 16.05.2022. Når forskningsprosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent vil vi passe på at all informasjon om deg er slettet.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Høgskolen i Innlandet har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger, dersom du synes at vi har behandlet opplysningene om deg på en uforsiktig måte eller på en måte som ikke er riktig.

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Høgskolen i Innlandet ved masterstudent Martine Ilbråten Rustad.
Tlf.: 99443786 | Epost: martine-h98@hotmail.com
- Høgskolen i Innlandet ved masterstudent Ida Engen.
Tlf.: 98663024 | Epost: ida_engen@hotmail.no
- Vår veileder ved Høgskolen i Innlandet er Marit Godeseth.
Tlf.: 61288291 | Epost: marit.godeseth@inn.no
- Vårt personvernombud: Usman Asghar ved Høgskolen i Innlandet.
Epost: usman.asghar@inn.no

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 53 21 15 00.

Med vennlig hilsen

Martine Ilbråten Rustad og Ida Engen
(Forskere)

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet: «*Hvordan opplever rådgivere i fosterhjemstjenesten muligheten av å finne egnede fosterhjem til fosterbarns behov?*», og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- Å delta i intervju
- At det blir tatt lydopptak fra intervjuet.

Jeg tilhører:

- Region Midt-Norge
- Region Øst

Hvordan ønsker jeg å bli kontaktet (Eksempel: e-post eller telefon)

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

---

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

VEDLEGG 2) INTERVJUGUIDE

INTERVJUGUIDE

INNLEDNING

Vi heter Martine Ilbråten Rustad og Ida Engen, og vi skriver masteroppgaven sammen. Vi er to studenter som går Master i tverrfaglig arbeid med barn, unge og familier ved Høgskolen i Innlandet, Lillehammer.

Vår problemstilling er: «Hvordan opplever rådgivere i fosterhjemstjenesten muligheten av å finne egnede fosterhjem til barns behov?».

Vi er interessert i å utforske hvordan de ansatte i fosterhjemstjenesten opplever sitt arbeid med å finne egnede fosterhjem til fosterbarns behov.

Vi ønsker å minne deg om din taushetsplikt som ansatt i fosterhjemstjenesten. Vi har også plikt til å anonymisere og ivareta ditt personvern basert på ditt samtykke og i samsvar med personvernregelverket.

Du har levert et samtykkeskjema der du har takket ja til å delta i vårt prosjekt og at du har mottatt og forstått informasjon om prosjektet. Du har også fått anledning til å stille spørsmål. Ditt samtykke kan du trekke tilbake når som helst.

Vi vil ta opptak av intervjuet, som du også har samtykket til.

Intervjuet vil vare i ca. 60 minutter, og vi skal innom tre hovedtemaer som er:

- 1) Finne egnede fosterhjem
- 2) Fosterbarns behov
- 3) Rammer for praksis

- Har du noen spørsmål før vi går videre?

INNLEDENDE SPØRSMÅL

Vi ønsker å starte med noen spørsmål for å avklare begrepet matching.

Vi har fått inntrykk av at begrepet matching brukes for å beskrive prosessen med å formidle fosterhjem til fosterbarn.

- Bruker du begrepet matching?
  - Hvis ja, hvordan forstår du begrepet?
  - Hvis nei, hvilke begreper bruker du for å referere til egen praksis?

- Blir begrepet diskutert på din arbeidsplass blant dine kollegaer?
  - Hvis ja, hva er fellesforståelsen av begrepet på din arbeidsplass?
  - Hvis nei, hvorfor tror du det ikke blir det?

- Hvordan syns du begrepet «matching» er dekkende for arbeidet ditt?

TEMATIKK: Finne egnede fosterhjem

Vi starter med første tema som omhandler egnede fosterhjem.

Begrepsforståelse:

- Hvis du skal forklare kort, hva legger du i et egnet fosterhjem?

Praksisbeskrivelse:

- Hvordan arbeider du med å finne et egnet fosterhjem? (Kan du komme med et eksempel?)

Vi har fått inntrykk av at det er et stort behov for å rekruttere flere fosterhjem, da det er mangel.

- Har du noen tanker rundt det, og hvordan påvirker det arbeidet ditt?
- Hvor mye match må det være for å være en match? (Hva er godt nok?)

Opplevelser:

- Hva mener du er viktig når du skal finne fosterhjem? (Til det enkelte barnet)?
- Er det noe du synes er spesielt vanskelig med å finne fosterhjem til det enkelte barnets behov? (Finnes det gjentakende dilemmaer?)
- Kan du huske en situasjon der fosterhjemmet ble vurdert til å passe barnets behov, men så gjorde det ikke det likevel? Beskriv.
  - Hvordan opplevde du dette?
- Har du opplevd at det ikke finnes et fosterhjem som passer?
  - Isåfall, gjorde det noen inntrykk på deg?
- Kan du beskrive en situasjon der du husker at fosterhjemmet egnet seg godt og hvorfor?
  - Hvordan opplevde du det?

TEMATIKK: Fosterbarns behov

Nå går vi over til neste tema som er fosterbarns behov.

Begrepsforståelse

- Hvis du skal forklare kort, hva legger du i fosterbarns behov?
  - Diskuterer dere hva barnets behov innebærer på din arbeidsplass?

Praksisbeskrivelse

- Er det noen barn det er enklere å finne fosterhjem til? Isåfall hvorfor?
- Er det noen barn det er spesielt vanskelig å finne fosterhjem til?
  - Hvis ja, hvorfor og hvordan opplever du det?

Når fosterhjemstjenesten mener å ha funnet et fosterhjem til barnet sendes det et tilbudsbrev til barneverntjenesten.

- Hvem er det som avgjør hvilke fosterhjem som skal tilbys? (Er det deg, team eller leder?)

Opplevelse:

- Opplever du at det kan være utfordrende å ta hensyn til barnets behov når det skal velges fosterhjem?
- Kan du beskrive en slik situasjon? Satt du igjen med noen følelser?

TEMATIKK: Rammer for praksis

Nå skal vi til et nytt tema: Rammer for praksis. Vi har delt temaet inn i tre deltemaer, som heter 1) «arbeidsmetoder», 2) «Mandat, mål og rammer for fosterhjemstjenestene» og 3) «tverrfaglig samarbeid».

Deltema 1: Arbeidsmetoder

Med arbeidsmetode menes hvordan du jobber i praksis med metoder, teorier og saksbehandlerværktøy for å finne riktig fosterhjem til fosterbarn.

Praksisbeskrivelse (maler/metoder):

- Jobber du ut ifra noen saksbehandlerværktøy når du skal finne en match mellom barn og fosterhjem? (eks. Kvello, barnets profil?)
  - Hvis ja, hvordan brukes disse?
  - Hvis nei, skulle du ønske at du hadde saksbehandlerværktøy å arbeide ut ifra?
    - Hva baserer du vurderingene dine på? (basert på magesfølelse?)

Opplevelse:

- Opplever du at de er anvendelige i praksis, i så fall hvordan?
- Opplever du at saksbehandlerværktøyet du bruker bidrar til matching?

Praksisbeskrivelse:

- Jobber du ut i fra et bestemt teoretisk grunnlag for å finne fosterhjem som passer? (eks hvis informanten spør hva vi mener: systemisk teori, tilknytningsteori, utviklingspsykologi).

Opplevelse:

- Opplever du at arbeidsmetodene du bruker fremmer dine muligheter for å finne riktig fosterhjem til fosterbarn? Hvordan?
  - Hvis nei, hvorfor ikke?

Deltema 2: Mandat, mål og rammer for fosterhjemstjenestene

Under punktet «Mandat, mål og rammer for fosterhjemstjenestene» vil vi gjerne snakke med deg om retningslinjer, utviklingsarbeid, utøvelse av faglig skjønn, og den nye barnevernsreformen for å undersøke hvordan dette påvirker dine muligheter til å finne egnede fosterhjem til fosterbarns behov.

Retningslinjer:

Vi vet at dere følger nasjonale rutiner i arbeidet med formidling.

- Hvordan opplever du at retningslinjene påvirker deg og ditt arbeid?
  - Opplever du at retningslinjene fremmer arbeidet ditt? Kom gjerne med eksempel.
  - Opplever du at retningslinjene begrenser deg i arbeidet ditt? Kom gjerne med et eksempel.
- Hvis du kunne endret praksisen/retningslinjene for å øke dine muligheter for å finne egnede fosterhjem til fosterbarns behov: Hva ville du har endret?

Faglig skjønn/autonomi:

Vi har forstått at det er betydningsfullt med evidensbasert kunnskap i praksis, og at det er et økt fokus på dette i fagfeltet. Det blir blant annet diskutert hvordan evidensbasert praksis påvirker profesjonelles autonomi og faglig skjønn.

(Hvis deltaker spør hva vi mener med evidensbasert kunnskap: Med evidensbasert kunnskap mener vi at praksisen bygger på best mulig tilgjengelig forskningskunnskap for å styrke kvaliteten i arbeidet).

- Opplever du at evidensbasert praksis påvirker ditt faglige skjønn i praksis?
- Opplever du at du har muligheter til å praktisere ditt faglige skjønn i den grad du ønsker?
- Opplever du at det oppstår dilemmaer mellom ditt faglige skjønn og evidensbasert praksis? (at du innehar kunnskap som du ikke får anvendt i praksis)
- Kan du beskrive en situasjon der ditt faglige skjønn ble begrenset i arbeidet ditt?

Utviklingsarbeid:

Nå skal vi over til utviklingsarbeid.

(Hvis deltaker spør: Vi vet at enkelte regioner er opptatt av utviklingsarbeid i fosterhjemsfeltet, som for eksempel at det nyeste innen forskning og evidensbasert praksis skal anvendes i arbeidet).

- Er det fokus på dette på ditt kontor?
  - Hvis ja, påvirker dette ditt arbeid?
  - Hvis nei, skulle du ønske at det var mer fokus på det? (Hva tenker du om det?)
- Tror du utviklingsarbeid har betydning for dine muligheter til å finne riktig fosterhjem til barnet?
- Hvis du i dag fikk muligheten til å være med å videreutvikle dine hovedarbeidsoppgaver, hva ville du lagt vekt på?

Barnevernsreformen:

Den nye barnevernsreformen trådte i kraft i januar 2022. Med den medførte det et større ansvar for kommunene knyttet fosterhjemsarbeidet.

- Har du merket endringer i praksis etter at den nye barnevernsreformen trådte i kraft? (Kan du forklare hvordan du merker det?)
- Hva tenker du om den nye ansvarsfordelingen mellom stat og kommune i forhold til din mulighet til å finne riktige fosterhjem til fosterbarn?
  - Tror du den nye reformen vil fremme muligheten for en match? Hvordan?
  - Tror du den nye reformen vil begrense dine muligheter til å matche?
  - Hvordan?

Deltema 3: Tverrfaglig samarbeid

Med tverrfaglig samarbeid vil vi gjerne snakke med deg om hvordan du samarbeider med andre instanser. Dere har jo bistandsplikt ovenfor barneverntjenester når det trengs fosterhjem.

Ansvarsfordeling:

- Hvilken rolle har du i samarbeidet med barnevernstjenester for å finne riktige fosterhjem til barns behov?
- Kan du beskrive samarbeidet? (Hvordan er ansvarsfordelingen?)
- Hvordan syns du samarbeidet fungerer for å oppnå en match?
- Har du andre samarbeidspartnere?

Kommunikasjon:

- Hvordan foregår vanligvis kommunikasjonen med barnevernstjenestene? (Eksempelvis fysiske møter, elektronisk kommunikasjon, brevformat etc.).
- Opplever du at opplysningene om barnet fra barnevernstjenester er utfyllende nok for å finne riktige fosterforeldre?

(Hjelpespørsmål):

- Er det andre faktorer i samarbeidet som du mener at har betydning for dine muligheter for å finne egnede fosterhjem til fosterbarns behov?
- Er det noe som er særlig positivt med samarbeidet? Hvis ja, hva er positivt?
- Er det noe som er særlig negativt med samarbeidet? Hvis ja, hva er negativt?

OPPFØLGINGS- OG HJELPESPØRSMÅL VED BEHOV

- "Hvordan føles det for deg?"
- «Gjorde det inntrykk på deg?»
- Er det andre faktorer som kan påvirke din mulighet av å finne egnede fosterhjem?
- Finnes det flere egnede fosterhjem til hvert enkelt barn?
- Opplever du at temaene vi har introdusert er dekkende for hva formidling innebærer for deg?
- Hvis du selv skulle oppsummert arbeidet med formidling, hva ville du vektlagt?
  - (Kan du fortelle litt om hvorfor du tenker at dette bør vektlegges?)

AVSLUTNING

Nå har vi gått gjennom alle temaene og spørsmålene vi ønsket å snakke med deg om. Før vi avslutter intervjuet, lurer vi på:

- Er det noe du ikke har fått muligheten til å fortelle, og som du synes er viktig å få frem?

Takk for at du tok deg tid til å delta!